İZMİR BAKIRÇAY ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

KAMU HUKUKU A.B.D.

YARGI MENSUPLARINA ÖZGÜ DİSİPLİN SUÇ VE CEZALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yunus Görkem TOPRAK

Tez Danışmanı: Doç. Dr. İlhami ÖZTÜRK

Haziran 2022

YARGI MENSUPLARINA ÖZGÜ DİSİPLİN SUÇ VE CEZALARI

Yüksek Lisans Tezi

Yunus Görkem TOPRAK İzmir 2022

YARGI MENSUPLARINA ÖZGÜ DİSİPLİN SUÇ VE CEZALARI

Yunus Görkem TOPRAK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Kamu Hukuku Anabilim Dalı
Danışman: Doç. Dr. İlhami ÖZTÜRK

İzmir
İzmir Bakırçay Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Haziran 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

"İzmir Bakırçay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim dalında öğrenim görmekte olan Yunus Görkem TOPRAK'ın 'Yargı Mensuplarına Özgü Disiplin Suç ve Cezaları' başlıklı tezi .../.../20.. tarihinde aşağıdaki jüri tarafından değerlendirilerek 'İzmir Bakırçay Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri uyarınca, Anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir."

Jüri Üyeleri	**Unvanı Adı Soyadı**	**İmza**
Üye (Tez Danışmanı)	Doç. Dr. İlhami ÖZTÜRK	
Üye	Prof. Dr. Uğur YİĞİT	
Üye	Prof. Dr. Serkan ÇINARLI	

.....

(Unvanı, Adı ve SOYADI)

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

FINAL APPROVAL FOR THESIS

"This thesis titled Yunus Görkem TOPRAK has been prepared and submitted by 'Yargı Mensuplarına Özgü Disiplin Suç ve Cezaları' in partial fulfilment of the requirements in 'İzmir Bakırçay University Directive on Graduate Education and Examination' for the Degree of Master of Science Department has been examined and approved on …../…../……..."

Committee Members	Title, Name and Surname	Signature
Member (Supervisor)	Doç. Dr. İlhami ÖZTÜRK	
Member	Prof. Dr. Uğur YİĞİT	
Member	Prof. Dr. Serkan ÇINARLI	

.....

(Title, Name and SURNAME)

Director of Graduate Education Institute

ÖZET

YARGI MENSUPLARINA ÖZGÜ DİSİPLİN SUÇ VE CEZALARI

Yunus Görkem TOPRAK

Kamu Hukuku Anabilim Dalı

İzmir Bakırçay Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ocak 2022

Danışman: Doç. Dr. İlhami ÖZTÜRK

Hukuk devletinde yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkelerinin büyük önemi haizdir. Bu sebeple yargı mensuplarına tüm baskı ve etkilerden uzak bir biçimde vazifelerini ifa etmeleri maksadıyla bazı ayrıcalık ve haklar tanınmıştır. Ancak bu hak ve ayrıcalıkların mesleğin gereklerine uygun ve hukuk düzeninin belirlediği sınırlar içinde kullanılması gerekir. Kamusal faaliyetlerin denetlenmesi ve faaliyetleri icra edenlerin hukuka aykırı eylemlerinden dolayı sorumlu tutulmaları hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. Özel bir meslek grubu olan yargı mensuplarının ehliyet, dürüstlük, eşitlik, özen ve mesleğe yaraşırlık benzeri temel davranış ilkelerini çiğnemesi durumunda söz konusu ihlal ile ilgili tahkikat ve icap etmesi durumunda yargı mensubu hakkında müeyyide tatbiki gerekir. Yargı mensuplarının eylemlerinin ağırlığına göre hukuki, cezai ve disiplin sorumlulukları söz konusu olabilir. Çalışmamız kapsamında yargı mensuplarına tanınan hak ve yükümlülüklere değinilerek görev süresince işlenilen eylemlerin disiplin sorumluluğunu gerektirmesi halinde disiplin cezalarının tespiti, tayini, tatbiki ve bu yaptırımlara yönelik müracaat yolları anlatılmaya çalışılmış, eksikliklere ilişkin tespitlerde bulunularak çözüm önerileri sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Yargı mensupları; Disiplin sorumluluğu; Disiplin suçu; Disiplin cezası; Hakimler ve Savcılar Kurulu.

ABSTRACT

DISCIPLINARY OFFENSES AND PENALTIES SPECIFIC TO MEMBERS OF THE JUDICIARY

Yunus Görkem TOPRAK

Department of Public Law

İzmir Bakırçay University, Graduate Education Institute, January 2022

Supervisor: Doç. Dr. İlhami ÖZTÜRK

"In the rule of law, the principles of judicial independence and impartiality are of great importance. For this reason, some rights and privileges have been granted to members of the judiciary in order to perform their duties without any influence and pressure. However, these rights and privileges must be used in accordance with the requirements of the profession and within the limits determined by the legal order. It is a requirement of the rule of law that public activities are supervised and those who perform the activities are held responsible for their unlawful acts. In the event that members of the judiciary, which is a special professional group, violate the basic principles of behavior such as competence, honesty, equality, care and professionalism, an investigation and, if necessary, a sanction against the member of the judiciary should be applied. Depending on the gravity of the actions of members of the judiciary, there may be legal, criminal and disciplinary responsibilities. Within the scope of our study, the rights and obligations given to the members of the judiciary were mentioned, and the determination, application and remedies of disciplinary punishments in case the actions committed during their duty required disciplinary responsibility were tried to be explained, and solutions were presented by making determinations regarding the deficiencies."

Keywords: Members of the judiciary; Disciplinary responsibility; Disciplinary offense; Disciplinary punishment; Board of Judges and Prosecutors.

.../.../2022

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

"Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın İzmir Bakırçay Üniversitesi tarafından kullanılan 'turnitin' bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve hiçbir şekilde 'intihal içermediğini' beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm."

Yunus Görkem TOPRAK

.../.../2022

STATEMENT OF COMPLIANCE WITH ETHICAL PRINCIPLES ANDRULES

"I here by truth fully declare that this thesis is an original work prepared by me; that I have be have dinaccordance with the scientific ethical principles and rules throughout the stages of preparation, data collection, analysis and presentation of my work; that I have cited the sources of all the data and information that could be obtained within the scope of this study, and included these sources in the references section; and that this study has been scanned for plagiarism with 'turnitin' scientific plagiarism detection program used by İzmir Bakırçay University, and that 'it does not have any plagiarism' whatsoever. I also declare that, if a case contrary to my declaration is detected in my work at any time, I hereby express my consent to all the ethical and legal consequences that areinvolved."

Yunus Görkem TOPRAK

İÇİNDEKİLER

Sayfa

BAŞLIK SAYFASI ..... **i**

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ..... **ii**

ÖZET ..... **iii**

ABSTRACT ..... **iv**

ETİK İLKE VE KURALLARAUYGUNLUK BEYANNAMESİ ..... **v**

İÇİNDEKİLER ..... **vii**

KISALTMALAR DİZİNİ ..... **x**

1. GİRİŞ **1**

1.1. Yargı Mensubu Kavramı ve Nitelikleri **3**

1.2. Mahkemelerin Bağımsızlığı, Hakimlik ve Savcılık Teminatı **5**

1.3. Bangalor ve Budapeşte İlkeleri, Türkiye'de Yargı Etiği, Mecelle **6**

2. DİSİPLİN HUKUKU **9**

2.1. Disiplin Suç ve Cezalarındaki Amaç ile Hukuksal Nitelik **9**

2.2. Disiplin Sorumluluğunun Hukuki ve Cezai Sorumluluktan Farkı **10**

2.3. Disiplin Hukukuna Egemen Olan İlkeler **12**

2.3.1. Kanunilik İlkesi **12**

2.3.2. Savunma Hakkı İlkesi **14**

2.3.3. Bir Fiil Hakkında Birden Çok Ceza Verilemez İlkesi **15**

2.3.4. Ölçülülük İlkesi **17**

2.3.5. Şüpheden Sanık İstifade Eder İlkesi **18**

2.3.6. Lehe Olan Düzenlemenin Uygulanması İlkesi 20

2.3.7. Aleyhe Kanunun Geriye Yürümezliği İlkesi 22

2.3.8. Gizlilik İlkesi 24

3. YARGI MENSUPLARINA ÖZGÜ DİSİPLİN SUÇ VE CEZALARI 25

3.1. 2802 Sayılı Kanunda Düzenlenen Disiplin Suç ve Cezaları 26

3.1.1. Uyarma Cezası 27

3.1.2. Aylıktan Kesme Cezası 34

3.1.3. Kınama Cezası 35

3.1.4. Kademe İlerlemesini Durdurma Cezası 45

3.1.5. Derece Yükselmesini Durdurma Cezası 50

3.1.6. Yer Değiştirme Cezası 53

3.1.7. Meslekten Çıkarma Cezası 63

3.2. Yüksek Mahkemelerde Görev İfa Eden Başkan ve Üyeler ile İlgili Belirlenen Disiplin Suç ve Cezaları 72

3.2.1. Anayasa Mahkemesi 73

3.2.2. Yargıtay 74

3.2.3. Danıştay 76

3.2.4. Uyuşmazlık Mahkemesi 78

4. YARGI MENSUPLARININ DİSİPLİN SORUŞTURMASI USUL VE ESASLARI 79

4.1. 2802 Sayılı Kanun Uyarınca Yürütülecek Disiplin Soruşturması 79

4.1.1. İhbar, Şikayet, Teftiş ve Resen Öğrenme 80

4.1.2. Disiplin Soruşturmasının Başlatılması 81

4.1.3. Disiplin Soruşturmasının Sonlandırılması 83

4.1.4. Disiplin Cezalarının Tatbiki 84

4.1.5. Görevden Uzaklaştırma Tedbiri 85

4.2. Yüksek Mahkemelerde Görev Yapan Başkan ve Üyelerle İlgili Belirlenen Disiplin Soruşturması 87

4.2.1. Anayasa Mahkemesi Üyeleriyle İlgili Belirlenen Disiplin Soruşturması 88

4.2.2. Yargıtay Üyeleriyle İlgili Belirlenen Disiplin Soruşturması 90

4.2.3. Danıştay Üyeleriyle İlgili Belirlenen Disiplin Soruşturması 91

4.3. Disiplin Cezalarında Zamanaşımı 92

4.4. Disiplin Hukukunda Bir Alt Derece Ceza Uygulanması 94

4.5. Disiplin Cezalarında Tekerrür 95

4.6. Disiplin Cezalarında Fikri İçtima 96

4.7. Disiplin Suç ve Cezalarına Karşı Başvuru Yolları 97

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER 100

KAYNAKÇA 103

ÖZGEÇMİŞ 111

KISALTMALAR DİZİNİ

ABAD : Avrupa Birliği Adalet Divanı

AİHS : Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

AYİM : Askeri Yüksek İdare Mahkemesi

AYM : Anayasa Mahkemesi

BAM : Bölge Adliye Mahkemeleri

BİM : Bölge İdare Mahkemeleri

bk. : bakınız

BM : Birleşmiş Milletler

CİGM : Ceza İşleri Genel Müdürlüğü

CMK : Ceza Muhakemeleri Kanunu

DİDDK : Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu

DMK : Devlet Memurları Kanunu

E. : Esas

HMK : Hukuk Muhakemeleri Kanunu

HSK : Hakimler ve Savcılar Kurulu

ICCPR : Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi

İYUK : İdari Yargılama Usul Kanunu

K. : Karar

KHK : Kanun Hükmünde Kararname

KYOK : Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Karar

m. : madde

OHAL : Olağanüstü Hal

S.K. : sayılı Kanun

TBMM : Türkiye Büyük Millet Meclisi

T. : Tarih

TCK : Türk Ceza Kanunu

TDK : Türk Dil Kurumu

TMK : Türk Medeni Kanunu

UDHR : İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

vd. : ve devamı

YCGK : Yargıtay Ceza Genel Kurulu

YD : Yürütmeyi Durdurma

YÖK : Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı

YSK : Yüksek Seçim Kurulu

1. GİRİŞ

2709 sayılı Anayasamızın ikinci maddesinde Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin toplum huzurunu, adalet anlayışını, milli dayanışmayı gözeten; insan haklarıyla özgürlüklerine saygı duyan, Atatürk milliyetçiliğine sadık, Anayasa'nın başlangıç bölümündeki ilke ve esaslara dayalı, sosyal, laik, demokratik bir hukuk devleti olduğu belirlenmiştir.

Hukuk devletinin birden çok tarifi olmakla beraber kabul görmüş genel tanımı olarak iş ve işlemlerinde kurallara tabi olan, vatandaşlarına hukuk güvenliğini sağlayan, kendisini hukukla sınırlayan, herkes için erişilebilir koruma sağlayan devlet türü anlamına gelmektedir.[1] Hukuk devletlerinde hukuk kurallarına uymak yalnızca o devletin vatandaşlarına özgü değildir, devletin kendisi hakkında da zorunludur. Diğer devlet türlerinden ayrı olarak hukuk devletlerinde devletin güç ve yetkisi, o devlete tabi vatandaşları keyfince iş ve işlemlerden muhafaza etmek maksadıyla kanunlar desteğiyle açıklanır.

Hukuk devletinin olmazsa olmaz koşullarından birisi bağımsız ve tarafsız yargıdır. Hukuk devleti ilkesi yargının, yasama ve yürütme erklerinden bağımsız olmasını gerektirir. Yargı bağımsızlığı ilkesi, yürütme ve yasamadan farklı olarak yargı erkinin iş ve işlemlerini ifa ettiği sırada kimse tarafından dolaylı yahut doğrudan olarak karışılmasına geçit verilmemesini ifade eder. Yargı tarafsızlığı ile anlatılmak istenen yargı erkinin yürütme ve yasamadan farklı olarak ihtilaf ile ilgili karar verirken taraflardan birinin lehine yahut aleyhine herhangi olumsuz bir etki nedeniyle farklı davranılmamasını ifade eder. Yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkeleri birbirlerini tamamlayan hukuk devletinin en önemli ilkelerindendir.

Çoğulcu demokratik rejime sahip ülkelerde yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı siyasal gelişmişlik düzeyini belirleme konusunda önemli bir kıstastır.[2] Yargı bağımsızlığı ile tarafsızlığı ilkeleri neredeyse dünyadaki tüm ülkelerde kabul edilmektedir. Bu nedenledir ki Türk yargı sisteminde yargı mensuplarına görevlerini tüm etkilerden ırak bir biçimde ifa etmeleri maksadıyla Anayasa ve kanunlar ile birtakım güvenceler, haklar, ayrıcalıklar tanınmıştır.

---

[1]Anayasa Mahkemesinin 24.07.2019 tarih ve 2017/16 Esas ve 2019/64 Karar sayılı kararı.
[2]Özkul, F. (2016). Anayasalarımızda yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı. Ankara Barosu Dergisi, 1 (3), s. 203.

Yargı mensupları görevlerini ifa ederken birtakım güvenceleri haizdirler.[3] Yargı mensuplarının görevlerini yerine getirirken kendilerine haklar ve ayrıcalıklar tanınması mutlak bir serbestliğe sahip olmaları yahut keyfi davranabilecekleri anlamına gelmez. Yargı mensuplarına tanınan hak ve ayrıcalıkların mesleğin gereklerine uygun ve hukuk sınırları içinde kullanılması gerekir. Çünkü millet adına yetki kullanılarak icra edilen tüm kamusal faaliyetlerin denetlenmesi ve faaliyeti icra edenlerin hukuka aykırı eylemlerinden dolayı sorumlu olmaları hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir.

Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülebilmesi için bu hizmetlerle ilişkili kişilerin mevzuat gereğince ifa etme yükümlülüklerinin olduğu birtakım vazife ile sorumluluklar bulunmaktadır.[4] Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülebilmesini sağlamak maksadıyla öngörülen, yapma yahut yapmama şeklinde beliren davranış kurallarının ihlali durumunda tatbik edilen ve kanuni şekilde düzenlenen idari yaptırımlara disiplin cezaları denir.[5]

Türk hukukunda kamunun iş ve işlemleriyle ilgili herkes hakkında geçerli olan müşterek bir disiplin düzeni olmamakla birlikte her meslek yahut statüye bağlı kişiler hakkında farklı disiplin düzenlemeleri kabul edilmiştir. Yargı mensuplarının disiplin rejimi başta Anayasa olmak üzere 2802 sayılı Kanun, 6087 sayılı Kanun, 6216 sayılı Kanun, Yargıtay ve Danıştay kanunlarında düzenlenmiştir. Yargı mensuplarının tabi oldukları kanuni düzenlemelerdeki farklılıklar nedeniyle atanmaları, özlük hakları, nitelikleri, disiplin ile adli tahkikat usulleri farklılık göstermektedir.

Bu çalışmada "Yargı Mensuplarına Özgü Disiplin Suç ve Cezaları" konusu irdelenecektir. Çalışmanın birinci bölümünde, yargı mensubu kavramı, nitelikleri, mahkemelerin bağımsızlığı, hakimlik ve savcılık teminatı ile yargı etiği ilkeleri ele alınmıştır. İkinci bölümde disiplin suç ve cezaları ile ilgili esas kavramlar açıklanarak disiplin hukukuna egemen olan temel ilkeler tanımlanmıştır. Üçüncü bölümde Türk hukukunda yargı mensuplarına özgü disiplin suçlarıyla bu suçlara özgü kabul edilen disiplin cezaları incelenmiştir. Dördüncü bölümde yargı mensupları ile ilgili yürütülen disiplin tahkikatlarının hangi makamlarca hangi usullerle ifa edileceği ve verilen

[3]Çiftçioğlu, C. T. (2012). 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununa göre hakim ve savcıların disiplin soruşturmaları. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 13 (1), s. 127.
[4]Öztürk, İ. ve Sümer, A. E. (2021). Anayasa Mahkemesi kararları ışığında yükseköğretim öğrencileri disiplin rejiminin suçta ve cezada kanunilik ilkesi bakımından değerlendirilmesi. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 27 (2), s. 1040.
[5]Danıştay 12. Dairesinin 22.03.2022 tarih ve 2018/1899 Esas ve 2022/1347 Karar sayılı kararı.

cezalara yönelik idari ile yargısal müracaat yolları irdelenmiştir. Beşinci bölümde ise eksikliklere ilişkin tespitlerde bulunularak çözüm önerileri sunulmuştur.

Yapılan çalışma neticesinde disiplin sorumluluğu yönünden uygulamada zayıf kalan tarafların giderilmesi maksadıyla yargı mensuplarının tümünü kapsayacak müşterek disiplin sorumluluğu mevzuatının lüzumu ortaya konulmuştur. Yapılan çalışmalar hazırlanan tez metninde toplam beş bölüm halinde incelenmiştir.

1.1. Yargı Mensubu Kavramı ve Nitelikleri

Yargı mensubu kavramı, uyuşmazlığın çözümü için yargılama faaliyetinde görev yapan ve hukuki değerlendirmelerde bulunarak karar veren kişileri ifade etmektedir.[6] Yargı mensubu kavramının kapsamına ilk derece, istinaf ve temyiz mahkemelerinde görev yapan hakim, başkan, daire başkanı, üye, tetkik hakimi, savcı ve raportör girmektedir. Bu sayılanların yanı sıra Anayasa'da hakim ve savcı mesleğinden sayılanlar olarak ifade edilen bir sınıf da mevcuttur.[7]

Hakim terimi Arapça "hâkim" kökeninden gelmiştir.[8] Hakim; önüne gelen hukuki ihtilafları Anayasa'ya, hukuka, kanunlara, adalete ve hakkaniyete uygun bir şekilde değerlendirerek hükme bağlayan görevli ve yetkili kamu görevlisi olan kişidir. Savcı; kamu hukuku adına soruşturma yapma, dava açma ve kamu adına takip etme görev ve yetkisine sahip kamu görevlisi olan kişidir.[9]

Yargı organında görev yapmamasına rağmen idare bünyesinde çalışıp hakim ve savcı statüsüne sahip olmaları nedeniyle hakim ve savcılara tanınan her türlü haklardan yararlanan "bu meslekten sayılanlar"[10] şeklinde Anayasa'da tarif edilen bir sınıf da tanımlanmıştır. Raportör ise uyuşmazlık konusu dosyaları inceleyerek içeriğini görevli mahkeme yahut heyete açıklayan ancak oy verme hakkı olmayan kişi anlamını ifade eder.

2802 S.K.'da ilk derece mahkemesinde hakim veya savcı olabilmek için vatandaşlık, yaş, kısıtlılık, askerlik, sağlık durumu, hükümlülük gibi belirli kıstaslar mevcuttur. 5235 S.K. ve 2576 S.K. hükümlerinde istinaf mahkemelerinde başkanlık için

[6]Yiğit, U. ve Öztürk, İ. (2020). Yargı hukuku. (1. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi. s. 39.
[7]Yiğit ve Öztürk, 2020, **a.g.k.,** 39.
[8]https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 06.10.2021).
[9]Yiğit ve Öztürk, 2020, **a.g.k.,** 46.
[10]Bu kavram Anayasa'ya ilk kez 1961 sayılı Anayasa'nın 139. maddesinde 20.09.1971 tarihinde yapılan değişiklikle girmiştir. Yiğit ve Öztürk, 2020, **a.g.k.,** 48.

birinci sınıf olanla birinci sınıfa ayrılmayı icap ettiren vasıfları kaybetmemiş; üyelik için ise minimum birinci sınıfa ayrılan ve birinci sınıfa ayrılmayı icap ettiren vasıfları kaybetmemiş hakim ile savcılar arasından HSK tarafınca atanma şartı gerektiği belirtilmiştir. 2797 S.K. ve 2575 S.K. gereğince temyiz mahkemelerinde üye olabilmek için birinci sınıfa ayrılıp bu süreden sonra minimum üç yıl süreyle başarılı bir şekilde vazife ifa ederek birinci sınıfa ayrılmayı icap ettiren vasıfları kaybetmemiş hakim ve savcılar arasından bir defaya mahsus on iki yıl görev yapmak üzere seçilmek gerekmektedir. Yargıtay'a hakim ve savcıların yanı sıra bu meslekten sayılanlarla Danıştay'a belirli görevlerde bulunan kişiler[11] üye olarak seçilebilirler.

6216 S.K.'ya göre Anayasa Mahkemesi'ne üye olabilmek için ise Yargıtay, Danıştay veya Sayıştay'da başkan yahut üye olarak çalışanlar[12] arasından veya mahkemede minimum beş yıl raportör sıfatıyla görev ifa edenler[13] arasından seçilmek yahut kırk beş yaşını doldurup yükseköğrenimini tamamlayan ayrıca hakimlik mesleğine atanmaya mani bir durumunun olmaması şartıyla belirli görevlerde bulunan kişiler[14] arasından seçilmek gerekmektedir.

6087 S.K.'ya göre HSK; Adalet Bakanı, Adalet Bakanlığı'nda görev yapan ve mevzuatta belirtilen bakan yardımcısı "Anayasa m. 159/3'e göre Adalet Bakanlığı müsteşarı", Cumhurbaşkanı tarafından tercih edilen dört ve TBMM tarafından tercih edilen yedi üyeden meydana gelir.

---

[11]"Bakanlık, Cumhurbaşkanı yardımcılığı, bakan yardımcılığı, elçilik, valilik, generallik, amirallik, Cumhurbaşkanlığı Genel Sekreterliği, Cumhurbaşkanlığı İdari İşler Başkanlığı, TBMM Genel Sekreterliği, HSK Genel Sekreterliği, genel ve kamu bütçeli dairelerde veya kamu kuruluşlarında genel müdürlük veya en az bu derecedeki tetkik ve teftiş kurulu başkanlıkları ile düzenleyici ve denetleyici kurumların başkanlıkları, yükseköğretim kurumlarında hukuk, iktisat, maliye, kamu yönetimi profesörlüğü, kamu kurum ve kuruluşlarının başhukuk müşavirliği, birinci hukuk müşavirliği, hukuk hizmetleri başkanlığı ve hukuk işleri müdürlüğü görevlerinde bulunan kişiler arasından seçim yapılır."

[12]6085 S.K.'a göre Sayıştay'da görev yapan başkan ile üyelerin; "Hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadi ve idari bilimler fakülteleri veya öğrenim itibariyle bunlara denkliği Yükseköğretim Kurulu tarafından onanmış yurt içinde veya yurt dışındaki en az dört yıllık fakülte veya yüksekokulların birinden mezun olduktan sonra kamu idarelerinde en az on altı yıl çalışmış olmaları gerekir."

[13]6216 S.K.'a göre Anayasa Mahkemesi'nde raportör olarak görev yapabilmek için; "Mesleklerinde en az beş yıl başarıyla çalışmış adli veya idari hakim, savcı veya Sayıştay denetçisi, başdenetçisi, uzman denetçisi olmak, yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat veya siyasal bilimler dallarında doçent, yardımcı doçent ya da doktorasını tamamlamış araştırma görevlisi olmak ya da adaylık süresi hariç en az beş yıl başarıyla çalışmış raportör yardımcısı olmak gerekir."

[14]"Yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat veya siyasal bilimler dallarında profesör veya doçent unvanını kazanmış olanlar; en az yirmi yıl fiilen serbest avukatlık yapmış olanlar; en az yirmi yıl kamu hizmetinde fiilen çalışmış üst kademe yöneticileri arasından seçilecek üye için Yükseköğretim Kurulu Başkan, üyesi veya bir yükseköğretim kurumunun rektörü, dekanı ya da bakan yardımcısı, büyükelçi veya vali olanlar; birinci sınıf hakim ve savcılar için ise adaylık dahil en az yirmi yıl çalışmış olanlar arasından seçim yapılır."

1.2. Mahkemelerin Bağımsızlığı, Hakimlik ve Savcılık Teminatı

Mahkemelerin bağımsızlığının en büyük güvencesi Anayasa'dır. Anayasa m. 138, hakimlerin vazifelerinde bağımsız olduğunu, hakimlerin Anayasa, kanun ile hukuk sistemine münasip bir şekilde vicdani kanaatlerine dayalı karar vereceğini düzenlenmiştir. Aynı maddenin ikinci fıkrasında yargı yetkisinin ifa edilmesinde herhangi bir kişi, organ, merci veya makamın mahkemelere emir yahut talimat veremeyeceği, genelge gönderemeyeceği, tavsiyelerde veya telkinlerde bulunamayacağı belirtilmiştir. Anayasa'nın 139. maddesinde ise hakimlik ve savcılık teminatı düzenleme altına alınmıştır.

Hakimlik ve savcılık teminatı ile mahkemelerin bağımsızlığı kavramları birbirlerini tamamlayan iki farklı kavramdır. Bağımsızlık; hakimin görevlerini ifa ederken sadece kanuni düzenlemeler ile bağlı olmasını ifade eder. Mahkemelerin bağımsızlığı kavramı; hakimlerin görevlerini ifa ederken yasama ile yürütme organına tabi olmadıkları, yasama ile yürütme organlarından farklı oldukları, bu organların hakimlere emirler, talimatlar ve tavsiyeler verememesi manasına gelir.[15] Yargı bağımsızlığı ilkesinin benimsenmesindeki saik; tüm etkilerden ari bir şekilde adaletin tecelli edeceği inanç ve güvenin toplum katında kabul görmesini sağlamaktır.[16]

Hakimlik ve savcılık teminatı ise hakim ve savcıların mesleklerini yaparken bağımsızlıklarını sağlayabilmek için kendilerine tanınan birtakım şahsi güvenceler anlamına gelir. Teminatların amacı hakimlerin yargılamayı, tarafsızlık ve güven içinde ifa etmelerini sağlamaktır.[17] Hakim bağımsızlığının bir anlam ifade edebilmesi için teminata bağlanması gerekmektedir. Bağımsızlığın asıl tamamlayıcısı teminattır. Bağımsızlığın teminatla güçlendirilmemiş olması halinde yapılan düzenlemeler soyut kalacaktır. Teminatların ayrıca hakimlerin mesnetsiz isnatlarla disiplin hukukunu ilgilendiren soruşturmalara maruz bırakılarak etkilenmelerini engelleyecek nitelikte olması gerekir.

Hakimler görevlerini hakimlik teminatı ile mahkemelerin bağımsızlığı esaslarını gözeterek yerine getirirler. Anayasa'da düzenlenen HSK da hakimlerin bağımsız çalışmalarını temin ederek adaletin teminatı olma vazifesini ifa etmek maksadıyla

[15]Baş, E. (2016). Hakimlerin ve savcıların disiplin yönünden soruşturulmaları ve işledikleri suçlar nedeniyle yargılanmaları. Ankara Barosu Dergisi, 1 (3), s. 268.
[16]Atay, E. E. (2013). Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkesi ışığında Danıştay. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 17 (1-2), s. 1133.
[17]Bilge, N. (1965). Medeni yargılama hukuku dersleri. (6. Baskı), Ankara: Ajans Türk Matbaacılık. s.73.

oluşturulmuştur. Bağımsızlık olmaksızın hakların ve özgürlüklerin tanınması tek başına yeterli olmayacaktır. Yargı bağımsızlığı adaletin gerçekleşmesi için öncelikli olan bir gerekliliktir. Hakimin bağımsız olması dışarıdan gelebilecek baskılardan etkilenmesinin önüne geçerek davanın taraflarına eşit mesafede bulunmasını sağlar.

Bağımsızlığın "maddi" ile "kişisel" bağımsızlık şeklinde ikiye bölündüğü kabul görmektedir: Maddi bağımsızlık talimat almamak, karar verirken herhangi bir etki altında bırakılmamak anlamına gelirken kişisel bağımsızlık kavramı ise görevden uzaklaştırılmama ile görev yerinin değiştirilememesi anlamına gelir.[18] Hakimler için tanınan hak ve ayrıcalıklar, hakimlerin şahsına tanınan bir ayrıcalık olmayıp adaletin tecelli edebilmesi amacına dayanan, halk için kabul gören ve halka adaletin tüm etkilerden uzak bir şekilde tevzi edildiği konusunda kanı uyandıran düzenlemelerdir. Hakimlik teminatının kabul edilmesi sonucu hedeflenen amaç hakimin kişisel menfaati değil kamunun menfaatidir.[19]

Hakim bağımsızlığının gerekliliği hususu birçok uluslararası anlaşmada hükme bağlanmıştır. BM Genel Kurulu'nda 10.12.1948 tarihinde kabul edilen UDHR; tüm kişilerin, yükümlülükleri ile haklarının tespit edilmesine ve suç iddiasının çözüme kavuşturulmasına tarafsız ve bağımsız mahkemece aleni ve adil bir şekilde yargılanma hakkının olduğunu m. 10'da esas ilke olarak kabul etmiştir. BM Genel Kurulu'nda 16.12.1966 tarihinde kabul edilen ICCPR; tüm kişilerin mahkemeler karşısında eşit olduğunu, davadaki suç iddiası ile ilgili karar verildiğinde yahut yükümlülükler ile hakların tespitinde kanunla kurulan tarafsız ve bağımsız mahkemece aleni ve adil bir şekilde nedensiz gecikme yaşanmaksızın yargılanma hakkının olmasını m.14'te koruma altına almıştır.

1.3. Bangalor ve Budapeşte İlkeleri, Türkiye'de Yargı Etiği, Mecelle

Çağdaş demokratik toplumlarda halkın; yargı erkinin sistemine, ahlaki gücüne ve dürüstlüğüne güven duyması önem arz eder. Hukukun üstünlüğü ile demokrasiye mutabıklığı temin etmek için gereken asıl kurum olan dürüst yargı, hukukun koruduğu özgürlükler ve hakların ihlaline karşı halk nazarında önemli güvencedir. Bu güvence iç

[18]Centel, N. (1996). Ceza muhakemesi hukukunda hakimin tarafsızlığı. (1. Baskı), İstanbul: Kazancı Yayınları. s. 11

[19]Sever, Ö. (2007). Hakim bağımsızlığı ve savcılık teminatı. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s. 90-91.

hukukta olduğu gibi tüm dünya devletlerinde de evrensel bir şekilde önemlidir. Küresel yargıda adaletin ve dürüstlüğün temini hukukun üstünlüğünün kabul edilmesinden geçer.

Etik kurallar kısaca toplumda zamanla süregelen doğruyla yanlış tutum ve davranış biçimlerini anlatırken, hukuk normları etik olmayan tutum ve davranışlar karşısında uygulanan yaptırımları düzenlemektedir.[20] Etik ilkelerin fonksiyonunun önem arz ettiği sahalardan biri de şüphesiz yargı erkidir. Etik değer ve ilkelerin esas alınmadığı bir düzende yargı faaliyeti neticesinde adalete varılması olası değildir.

Yargı etiği konusu ile ilgili BM İnsan Hakları Komisyonunca 23.04.2003 tarihinde yapılan oturumda kabul edilen Bangalor Yargı Etiği İlkeleri,[21] evrensel yargının değişik kesimleri ve yargı faaliyeti sırasında dürüstlük esaslarıyla iştigal eden milletlerarası kuruluşlarca benimsenmektedir. Bunun neticesinde bu ilkeler, zaman geçtikçe tüm hukuk sistemlerinin ve yargı kuruluşlarının itiraz olmaksızın kabul edebileceği metin haline gelmektedir. Bu ilkeler kısaca tüm hukuk sistemlerinde ve kültürlerde yerine getirilmesi ümit edilen yargı iş ve işlemleri ile alakalı en temel esasları temsil etme amacını taşır.

Bangalor Yargı Etiği İlkeleri[22] toplam altı tane "değer" ile her bir değerin altındaki "ilkeler" ve tatbik edilme sahalarının izahından meydana gelmektedir. Değerler sırayla; "bağımsızlık, tarafsızlık, doğruluk, dürüstlük, eşitlik, ehliyet ve liyakat" şeklindedir. Bangalor Yargısal Davranış İlkeleri'ndeki ilk ilke olan yargı bağımsızlığı; "hukuk devletinin ön koşulu ve adil yargılanmanın temel garantisi" şeklinde tanımlanırken hakimlerin şahsi bağımsızlığını temin etmelerinin yanı sıra kurumsal olarak da yargı bağımsızlığını temsil etmelerinin lüzumu düzenlenmiştir. Sayılan değerler içerisinde en kapsamlı ifade edilen değer, dördüncü değer olarak yazılan dürüstlüktür.

Hakimlerin kişisel ve müştereken, halkın emaneti konumundaki hakimlik makamını onurlandırarak bu makama saygı duymalarının yanı sıra halkın yargı sistemine duyduğu güveni temin etmek maksadıyla tüm gayretlerini sarf etmeleri bir zorunluluktur. Bangalor ilkelerini benzersiz yapan özelliği, kişisel deneyimlerinden yola

[20]Tuğan, E. N. ve Ömürgönülşen, U. (2020). Türkiye'de yargı etiği ilkeleri üzerine bir inceleme. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24 (Aralık Özel Sayı), s. 86.
[21]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/4a92e0cc-e94b-4912-aaf9-5dfc5b885e98.pdf (Erişim Tarihi: 15.10.2021).
[22]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/4a92e0cc-e94b-4912-aaf9-5dfc5b885e98.pdf (Erişim Tarihi: 17.10.2021).

çıkarak değişik hukuk sistemlerini temsil eden hakimler tarafından meydana getirilmiş olmasıdır. [23]

Hakimlik mesleğinde olduğu gibi savcılık mesleğinin de etik açıdan ele alınması gerekmektedir. Savcılar hakkında etik davranış şekillerine ilişkin düzenlemeler içeren Budapeşte İlkeleri ise Avrupa Savcıları Konferansı'nda 31.05.2005 tarihinde kabul edilmiştir. Söz konusu ilkelerde savcıların temel görevlerinden bahsedilerek genel anlamda ve yürütülen soruşturmalar kapsamındaki mesleki davranışların yanı sıra özel yaşamdaki davranışlarda dikkat etmeleri gereken hususlar belirtilmiştir.

Kalkınma Planı ve Yargı Reformu Stratejisi kapsamında yapılan faaliyetler neticesinde, HSK, 2019 yılının Mart ayında Türk Yargı Etiği Bildirgesi'ni[24] kamuoyuna duyurmuştur. 2018 yılında bitirilen "Yargıtay Etik, Şeffaflık ve Güven Projesi" neticesinde de "Yargıtay Etik Kodları" tespit edilmiştir. Söz konusu iki proje Türk yargı etiği faaliyetleri kapsamında esas kabul görebilecek çalışmalardır.[25] Yargıtay Yargı Etiği İlkeleri'ndeki[26] değerler sıralı olarak "bağımsızlık, tarafsızlık, dürüstlük, mesleğe yaraşırlık, eşitlik, ehliyet ve özen" şeklinde düzenlenmiştir. Türk Yargı Etiği Bildirgesi'nde düzenlenen sekiz ilke kapsamında ise hakimler ve savcılar:

> "İnsan onuruna saygılıdırlar, insan haklarını korur ve herkese eşit davranırlar, bağımsızdırlar, tarafsızdırlar, dürüst ve tutarlıdırlar, yargıya olan güven temsil ederler, mahremiyeti gözetirler, mesleğe yaraşır şekilde davranırlar, yetkindir ve mesleklerinde özenli davranırlar."

Hakimlik mesleğinin yalnızca bilgi ve zekadan oluşan mekanik bir iş olmadığı, aynı zamanda insana dair ahlak ile erdemleri icap ettirdiği Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye'nin[27] 1972. maddesinde hüküm altına alınmıştır. Mecelle'deki düzenlemeler kapsamında: "Hâkim; hakîm (bilgin), fehîm (zeki), müstakîm (doğru), emîn (güvenilir), mekîn (temkinli) ve metîn (dayanıklı) olmalıdır." Bunlar hakimin niteliklerinin yanı sıra yargılama etiğini de anlatır. Böylece hakimliğin sanat, bilgi ve karakter işi olduğu ifade edilmiştir. Mecelle'nin 1808. maddesi ile 1793-1799 arasında düzenlenen maddelerde de hakimlerle alakalı farklı niteliklere dikkat çekildiği ancak asıl niteliklerin 1792. maddede düzenlendiği söylenilebilir.

---

[23]Tuğan ve Ömürgönülşen, 2020, **a.g.k.,** 92.
[24]https://rayp.adalet.gov.tr/Resimler/1/dosya/etik-bildirge.pdf (Erişim Tarihi: 16.10.2021).
[25]Tuğan ve Ömürgönülşen, 2020, **a.g.k.,** 92.
[26]https://www.yargitay.gov.tr/documents/YargiEtigiIlkeleri.pdf (Erişim Tarihi: 16.10.2021).
[27]"Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye veya kısaca Mecelle, 1868 ile 1876 yılları arasında Ahmet Cevdet Paşa başkanlığındaki bir komisyon tarafından derlenen islami özel hukuk (günümüz tabiriyle medeni hukuk) kuralları kodeksidir. Osmanlı İmparatorluğu'nun son yarım yüzyılında şer'i mahkemelerde hukuki dayanak olarak kullanılmıştır. Bir giriş toplam 16 bölümden oluşur ve 1851 madde içerir."

2. DİSİPLİN HUKUKU

Fransızca "*discipline*" sözcüğünden dilimize geçen disiplin kelimesinin sözlükteki anlamı; "Bir topluluğun, yasalarına ve düzenle ilgili yazılı veya yazısız kurallarına titizlik ve özenle uyması durumu, sıkı düzen, düzence, düzen bağı, zapturapt" şeklindedir.[28]

Disiplin kavramı ile ilgili hukuk düzenindeki tanımı da sözlükteki anlamıyla benzerdir. Hukuksal anlamda disiplin, bir hukuksal oluşumda (adliye, meslek kuruluşları, okullar, cezaevleri vb.) işlenmesi yasaklanan fiiller ile uyulmak mecburiyeti olan yükümlülükler ve kuralların tümünü ifade eder.[29]

Disiplin, "otokratik" ile "demokratik" disiplin şeklinde iki ayrı anlayışa ayrılmaktadır: Otokratik anlayışa sahip disiplin düzeni, bastırıcılığı esas alır ve korku esasına dayanır. Demokratik disiplin anlayışında yapıcılık esas alınır ve yasakların yeterince bilinmesi durumunda hukuka kendiliğinden uyulacağı esasına dayanır.[30]

2.1. Disiplin Suç ve Cezalarındaki Amaç ile Hukuksal Nitelik

Belirli bir statüye yahut mesleğe mensup kamu görevlileri hakkında önceden belirlenen kurallara riayet edilmemesi yahut sorumlulukların ifa edilmemesi şeklindeki eylemlere disiplin suçları denir. Bu doğrultuda kurum faaliyetlerinin ifa edilmesinde ve kurumun düzeninin temin edilmesine dair mevzuat düzenlemelerinde belirlenen ve uyulmaması durumunda disiplin cezası müeyyidesine bağlanan tutum ve davranışların işlenmesi disiplin suçunun oluşmasına neden olur.[31]

Disiplin suçları yalnızca belli sıfata sahip kişilerce işlenebildikleri için hukuksal niteliği bakımından "özgü suç" niteliğindedir.[32] Hakim ve savcılar için disiplin suçu olarak nitelendirilebilecek hal ve hareketler 2802 sayılı Kanun'un 62 vd. maddelerinde tadadi bir şekilde düzenlenmiştir. Disiplin suçları 2802 S.K.'da tahdidi bir şekilde sayılmamıştır.

---

[28]https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 18.10.2021).
[29]Ercan, İ. (2008). Hakim ve savcıların disiplin sorumluluğu. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s. 13.
[30]Sancaktar, O. (2007). Memur hukuku. (1. Baskı), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. s. 158.
[31]Sağlam, M. (2003). Türk personel hukukunda disiplin suç ve cezalarına ilişkin esaslar ve uygulaması. (1. Baskı), Ankara: Mahalli İdareler Derneği Yayını. s.7.
[32]Canoğlu, V. C. (2018). Disiplin soruşturmasında delil ve ispat. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 138 (1), s. 237.

Belirli bir meslek veya statüye mensup kişilerin idari düzenin sağlanması için tabi olunan yükümlülüklere aykırı eylem ve davranışlarda bulunmaları durumunda kendileri için öngörülen yükümlülüklere uymalarını sağlamak maksadıyla uygulanan ve tahdidi biçimde sayılan idari yaptırımlara ise disiplin cezaları denir. Disiplin cezalarının düzenlenmesindeki gaye kamusal önemi haiz olan kamu hizmetlerinin usulüne uygun yerine getirilmesinin sağlanabilmesidir. Disiplin cezalarında kanunilik ilkesi geçerliyken disiplin suçlarında kanunilik ilkesinin geçerliliği yoktur.[33] Bu nedenle "numerus clausus"[34] ilkesi uyarınca söz konusu disiplin cezalarının kıyas uygulanarak daraltılıp genişletilmesi söz konusu değildir.

Disiplin cezalarının kamu gücüne dayalı olarak idari makamlar tarafından tek yanlı irade açıklamasıyla hukuksal sonuç doğuracak şekilde idari usuller uygulanarak tesis edilmeleri nedeniyle hukuksal niteliği bakımından "idari ceza" ve "idari işlem" niteliği taşımaktadır. Danıştay içtihatlarında kamu hizmeti düzenini bozan fiiller şeklinde tanımlanabilen disiplin suçları için idari işlem niteliğindeki disiplin cezalarının öngörüldüğü belirtilerek bu cezaların toplum düzenini temin eden ceza kurallarından birçok yönden farklı olması nedeniyle genel suç ile ceza teorisinden farklı şekilde idari işlem bağlamında değerlendirilmesi gerektiği kanaat edilmiştir.[35] Disiplin cezalarının yaptırım olmasıyla birlikte kurallara riayet etmeyen kişilerin eylemlerine etki etme maksadının da olduğu söylenilebilir.[36]

2.2. Disiplin Sorumluluğunun Hukuki ve Cezai Sorumluluktan Farkı

Ülkemizde görevli yargı mensuplarının cezai, disiplin ve hukuki sorumlulukları mevcuttur.[37] Yargı mensuplarının görevlerini yerine getirirken hataları sonucunda üçüncü kişilerin uğradığı zararlar dolayısıyla tazmin sorumluluğu, hukuki sorumluluk şeklinde açıklanabilir. Hukuki sorumluluğun doğması için hukuka aykırı sorumluluk gerektiren bir halin yanı sıra illiyet bağı, zarar ve kusur öğelerinin bir arada olması

[33]Boz, S. S. (2017). Memur disiplin hukukuna hakim olan temel ilkeler. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 25 (2), s. 22.
[34]"Latince bir kavram olan numerus clausus 'sınırlı sayı' anlamına gelir. Yani bununla, sınırlı sayıda hukuki işlemin tarafların tasarrufunda olduğu ifade edilmektedir. Bu kavram Almanca'da genellikle tipe bağlılık olarak adlandırılır."
[35]Danıştay 16. Dairesinin 08.06.2016 tarih ve 2015/15655 Esas ve 2021/1822 Karar sayılı kararı.
[36]Aslan, M. Y. (2009). İdari yaptırımlar. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 85 (1), s. 181.
[37]Eskiler, S. (2020). Hakim ve savcıların disiplin, cezai ve hukuki sorumlulukları. (1. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi. s. 33.

gerekir.[38] Yargı mensuplarının görevlerini yerine getirirken işledikleri eylemleri, ceza kanunları kapsamında suç niteliğini taşıyacak ağırlıkta olursa bu kez cezai sorumlulukları gündeme gelecektir.[39]

Yargı mensuplarının hukuki sorumluluklarının esası Anayasa m. 40/3 ile 129/5'te düzenlenmektedir. Hukuki sorumluluğa neden olacak fiil; haksız fiilden, yargısal faaliyetten veya idari faaliyetten meydana gelebilir.[40] Hukuki sorumluluk için tazminat sorumluluğu söz konusu olmalıdır.[41] Yargı mensuplarının hukuka aykırı müspet yahut menfi eylemlerinin sebep olduğu zararlardan dolayı özel hukuk hükümlerine göre sorumlulukları bulunmaktadır. Buna göre yargı mensubunun fiili sebebiyle ortaya çıkan bir zarar bulunmalıdır. Yargı mensupları hakkında görevleri dışındaki eylemleri nedeniyle hukuki sorumlulukları kapsamında açılacak tazminat davaları genel hukuk hükümlerine tabidir. Bu konuda yargı mensuplarına özgü herhangi bir düzenlenme mevcut değildir. Disiplin hukuku ise belli statü mensubu kişilere uygulandığından idari yargı hükümlerine tabidir.[42]

Disiplin hukukunda amaç idari kurumların iç disiplinini temin etmek iken ceza hukuku ile güdülen amaç kamu düzenini sağlamaktır.[43] Disiplin cezaları belli statü mensubu kişilere uygulanırken ceza kanunları toplum düzenini bozan herkese uygulanır. Ceza hukukunda tipiklik ve kanunilik ilkesi geçerlidir. Kanunilik ilkesi gereğince kıyas yasaktır. Ancak disiplin hukukunda kıyas yasak değildir.[44] Disiplin cezalarının idari mercilerce oluşturulan idari işlemler olması nedeniyle idari yargının denetimine tabi iken adli cezalar kanun yollarına başvurma ile adli yargı denetimine tabidir. Adli suçların bir kısmı şikayete tabi olduğu için bu suçlarda şikayetten vazgeçme "kamu davasını düşüren" yahut "cezayı kaldıran" bir neden iken[45] disiplin suçlarında şikayetten vazgeçmenin soruşturmanın seyrine kural olarak bir etkisi yoktur.[46]

---

[38]Eskiler, 2020, **a.g.k.,** 177.
[39]Yiğit ve Öztürk, 2020, **a.g.k.,** 126.
[40]Eskiler, 2020, **a.g.k.,** 177.
[41]Baş, 2016, **a.g.k.,** 268.
[42]Zor, B. V. (2021). Disiplin hukukunda uygulanan idari usul ilkeleri. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 155 (1), s. 346.
[43]Hatipoğlu, M. ve Sarıcalar, A. C. (2020). Memur disiplin işlemlerinde amaç unsuru. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 28 (2), s. 677.
[44]Eraslan, Y. (2018). Türk hukukunda yargı mensuplarının disiplin sorumluluğu. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s. 38.
[45]Albayrak, M. (2008). Şikayete tabi suçların özellikleri ve bu suçlara bağlanan hukuki sonuçlar. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 77 (1), s. 290.
[46]Eraslan, 2018, **a.g.k.,** 196.

2.3. Disiplin Hukukuna Egemen Olan İlkeler

Hukukun kabul görmüş temel ilkeleri pek çok ulusal hukuk sisteminde bulunan, uluslararası hukuk sistemine aktarılan, devletlerin ortak hukuk değerlerini içeren kurallar niteliğindedir.[47] Hukukun temel esas ve ilkeleri, demokratik hukuk sistemini benimseyen toplumların devredilemez ve vazgeçilemez değerleri kabul edilir. Temel esas ve ilkelerin yüzyıllardır süregelen insanlık tarihindeki savaşlar sonucunda yirminci yüzyılın bitimine doğru belirlenerek pek çok uluslararası anlaşmayla anayasada yer almıştır.

Disiplin hukuku kapsamına esas olan temel ilkeler genel olarak ceza hukukunun uygulama alanında bulunan ve bununla birlikte disiplin hukuku yönünden de kabul edilen ilkelerdir.[48] Disiplin hukukunda kabul edilen genel ilkeler; kanunilik ilkesi, savunma hakkı ilkesi, bir fiil hakkında birden çok ceza verilemez ilkesi, ölçülülük ilkesi, şüpheden sanık istifade eder ilkesi, lehe olan düzenlemenin uygulanması ilkesi, aleyhe kanunun geçmişe yürümezliği ilkesi ve gizlilik ilkesidir. Çalışmamızın bu başlığında sayılan ilkeleri kısaca sıralı bir şekilde inceleyeceğiz.

2.3.1. Kanunilik İlkesi

Kanunilik ilkesi Latince "*nullum crimen nulla poena sine lege*"[49] cümlesiyle ifade edilir. Kanunilik ilkesi Türk hukuk düzeninde dayanağını Anayasa'dan alır. Anayasa'nın 38. maddesi uyarınca kişi hakkında eylemin işlendiği tarih itibariyle yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı fiilden dolayı ceza verilmesi olası değildir.[50] Ayrıca kişi hakkında eylemin işlendiği tarih itibariyle kanunda eylem için kabul edilen cezadan daha fazla ceza verilmesi de söz konusu olamaz.[51]

Anayasa m. 128 gereğince "Memurların ve diğer kamu görevlilerinin nitelikleri, atanmaları, görev ve yetkileri, hakları ve yükümlülükleri, aylık ve ödenekleri ve diğer

[47]Akıl, A. (2003). Hukukun genel ilkeleri ve hukukun gelişimine etkisi. Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, 7 (3-4), s. 391.
[48]Orman, H. (2011). Memur disiplin hukukunun genel ilkeleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s. 64.
[49]"Alman ceza hukukçusu Anselmo Feuerbach tarafından 'kanunsuz suç ve ceza olmaz' anlamında formüle edilmiştir."
[50]Ercan, İ. (2016). Ceza hukuku genel hükümler. (12. Baskı), İstanbul: Kuram Yayınevi. s. 7.
[51]Aygün Eşitli, E. (2013). Suçların ve cezaların kanuniliği ilkesi. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 104 (1), s. 238.

özlük işleri yasayla düzenlenir." Söz konusu maddedeki "diğer özlük işleri" anlatımı disiplin hukukundaki suçlarla cezaları da içermektedir.

4721 sayılı TMK m. 1'de Türk Hukuku'nda şekli kaynağın öncelikle kanun, ardından örf, adet ve son olarak da hakimin yarattığı hukuk olduğu alenen ifade edilmiştir. 5237 sayılı TCK m. 2'ye göre ise Türk Ceza Hukuku'nda şekli kaynağın sadece ve sadece kanun olduğu belirtilmiştir.

Kanunilik ilkesi anlam itibariyle kanunların belirli ve açık olmasını ayrıca geçmişe yürümemesi koşullarını icap ettiren bir tabirdir.[52] Cezaların ve suçların kanuniliği ilkesinin amacı kişi özgürlük ve hakların teminini sağlamaktır. Kanunilik ilkesi doğrultusunda suç tipleri ile suç tipleri karşısında tatbik edilecek müeyyideler daha önce tayin edilerek kişi özgürlüklerinin sınırları belirlenir ve bu sınırlar kapsamındaki eylemler özgür kalır.[53]

Kanunilik ilkesinin egemen olduğu hukuk düzenlerinde suçlar ve suçlara karşılık gelen cezalarda kıyas yasağı mevcuttur.[54] Ceza hukuku kapsamında kıyas; alenen suç olarak tanımlanmayan bir eylemin, kanunda suç olarak tayin edilmiş farklı bir eyleme benzetilerek ceza tatbiki yahut eylemi işleyen kişinin ceza sorumluluğuyla alakalı düzenlemelerde boşluk bulunması durumunda benzer kurallara başvurulması anlamına gelir.[55] 5237 sayılı TCK m. 2/3'e göre kıyas istisnasız bir şekilde yasaktır. Kıyasın lehe veya aleyhe olması önemli değildir. Öte yandan suç ve ceza ihtiva etmeyen düzenlemeler bakımından lehe kıyasın tatbik edilmesi bu yasak kapsamında değildir.

Yargı mensupları hakkındaki disiplin suçlarında kanunilik ilkesi geçerli değilken disiplin cezaları yönünden ise kanunilik ilkesi egemendir.[56] Yargı mensupları hakkında unvan ile görev yükümlülüklerine uygun olmayan davranışların belirlenmesinden sonra halin niteliği ve ağırlığına göre HSK aracılığıyla 2802 sayılı Kanun'da belirtilen cezalar dışında farklı bir ceza verebilmesi hukuken mümkün değildir. Ayrıca taraf olunan milletlerarası anlaşmalarca da kabul edilen kanunilik ilkesine, onu somut ihtilaflarda uygulayarak hayata geçiren yargı kurumları ve yürütme organları uymak zorundadır.[57]

---

[52]Özgenç, İ. (2018). Türk ceza hukuku genel hükümler. (14. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık. s. 168.
[53]Eskiler, 2020, **a.g.k.,** 49.
[54]Küçük, Ç. M. (2021). Kanunilik ilkesinin memur disiplin hukukunda uygulanabilirliği. Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, 1 (2), s. 158.
[55]Ercan, 2016, **a.g.k.,** 7.
[56]Kaymaz, G. (2021). Hakim ve savcıların disiplin sorumluluğu. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacı Bayramı Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s. 103.
[57]Aygün Eşitli, 2013, **a.g.k.,** 244.

2.3.2. Savunma Hakkı İlkesi

Hak arama özgürlüğü ile savunma hakkı demokrasinin ve hukuk devletinin esas kıstasıdır. Savunma hakkıyla anlatılmak istenen; isnat edilen eylem dolayısıyla suç işlediği iddiasında bulunulan bir kişinin, kişiler yahut devlet tarafından kendi varlığına doğrultulan iş ile işlemlere yönelik kendisini muhafaza etmek maksadıyla kanuni yollara başvurarak kanuni olanaklardan istifade etmesidir. Bu doğrultuda soru sorarak, itirazda bulunarak, açıklama yaparak, işlemler esnasında hazır bulunarak, dilekçe vererek savunma hakkını kullanmak mümkündür ve kanundaki birçok düzenleme genel manada savunma hakkı ile alakalıdır. Savunma hakkı esasında pek çok hakkı ihtiva eden temel haklardandır.

Savunma hakkının düzenlendiği Anayasa'nın "Kişi Hakları ve Ödevleri" bölümünde, "Hakların Korunması ile İlgili Hükümler" ve "Hak Arama Hürriyeti" başlıkları altındaki m. 36'ya göre herkes; yasal araçlardan istifade edip yargı kurumlarına isnat ve savunmalarını sunmak suretiyle adil yargılanma hakkına sahiptir. AİHS m. 6'da savunma hakkı, "adil yargılanma hakkı" ile birlikte düzenlenmiştir. BM tarafından oluşturulan "Yargı Bağımsızlığının Temel İlkeleri" kapsamında hakim, göreviyle ilgili isnat edilen bir itham karşısında kendisini savunma hakkına sahiptir.

Disiplin hukuku yönünden savunma, kendisi ile ilgili disiplin cezasını icap ettiren bir eylemi gerçekleştirdiği şeklindeki isnada yönelik ilgili kamu görevlisine isnat anlatılarak isnat ile ilgili kapsamlı bir şekilde bilgisine müracaat edilmesidir.[58] Savunma hakkının kutsallığı, ceza ve hukuk yargılamaları kadar disiplin hukukunda da önem arz etmektedir. Bu nedenle kanun koyucu disiplin soruşturmalarında savunma hakkını anayasal teminat altına almıştır. Nitekim Anayasa m. 129'a göre memurların, diğer kamu görevlilerinin, kamu kurumu vasfındaki meslek kuruluşlarıyla bu kuruluşların üst kuruluşlarının üyelerine, savunma hakkı tanınmadan disiplin cezasının verilemeyeceği düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye uygun bir şekilde 2802 sayılı Kanun m. 71'de de yargı mensupları ile ilgili savunma alınmaksızın disiplin cezasının tatbik edilemeyeceği düzenlenmiştir.

Disiplin hukuku kapsamındaki savunma hakkı, idare ile ilgili kamu görevlisi arasında silahların eşitliği ilkesinin teminini sağlayan mühim bir müessesedir. Ancak yargı mensuplarının kendilerine yöneltilen herhangi bir itham yahut şikayet karşısında

[58]Eraslan, 2018, **a.g.k.,** 49.

savunmalarını yapma zorunlulukları bulunmamaktadır.[59] Savunma yapmak bir haktır ve bir yükümlülük olmadığı için ilgilinin isteğine bağlıdır. Yargı mensupları savunmalarını yazılı veya sözlü olarak yapma imkanına sahiptir. Savunma yapmamak ilgili kişinin isnat edilen eylemin işlendiğini onayladığı anlamına gelmez. Bu nedenle sadece savunmasını yapmadığı için bir yargı mensubuna disiplin cezası verilemez. Hakkında disiplin soruşturması yapılan yargı mensubunun davetiye üzerinde yazılan sürenin sonuna kadar savunma yapmamayı tercih etmesi durumunda savunma hakkından vazgeçtiği kabul edilir.

2802 sayılı Kanun'a göre soruşturmayı yapan kişi veya Hakimler ve Savcılar Kurulu savunmayı alma yetkisine sahiptir. 2802 sayılı Kanun m. 71/2 uyarınca yargı mensuplarına savunmalarını yapmak üzere minimum üç günlük süre takdir edilmesi gerekir. Belirlenen üç günlük süre minimum süreyi belirtmektedir. Somut olayın şartları gözetilerek üç günden daha uzun bir savunma süresinin tanınması mümkündür. Kanımızca 2802 sayılı Kanun'da savunma yapmak için tanınan üç günlük asgari süre yeterli değildir. Çağrı kağıdı tebliği ile duruşma tarihi arasında minimum bir haftalık süre bulunmasını öngören 5271 sayılı CMK m. 176/4 gözetilerek yargı mensupları hakkında savunmalarını yapmaları için tanınan asgari sürenin en az bir hafta olması gerektiği kanaatindeyiz. Savunma için ek süre tanınıp tanınmayacağı yönünde 2802 sayılı Kanun'da açık bir hüküm olmamasına rağmen somut olayın şartlarına göre haklı bir neden olması halinde yargı mensubuna savunmasını yapmak üzere ek süre verilmesi gerektiği görüşündeyiz.

2.3.3. Bir Fiil Hakkında Birden Çok Ceza Verilemez İlkesi

Hukukun evrensel ilkelerinden "*non bis in idem*"[60] ilkesi, tek eylem sebebiyle aynı kişi ile ilgili birden fazla dava açılamaması yahut hüküm kurulamaması anlamına gelir. Söz konusu ilkenin amacı, kişilerin sürekli bir ceza tehdidi altında kalmasını engellemek ve kişi üzerinde doğuracağı olumsuz etkileri bertaraf etmektir. Bu ilke ile ilgili kişinin yargılama yapıldıktan sonra aynı fiilden dolayı tekrar yargılanması ve birden fazla kez cezalandırılması engellenmektedir. "*Non bis in idem*" ilkesi gereğince bireyin suç oluşturan fiili miktarınca suç ile ceza olması gerekmektedir.

[59]Zor, 2021, **a.g.k.,** 358.
[60]Latince'de "aynısı için iki kez olmaz" anlamına gelmektedir.

Bir fiil hakkında birden fazla ceza verilemez ilkesinin, aynı kişi ile ilgili tek fiil sebebiyle ikinci defa yargılanmaya tabi olunmasının ve ikinci defa ceza verilmesinin önüne geçildiğinden "aynı kişi" ile "aynı fiil" şeklinde iki öğesi bulunur. Aynı kişi unsurundan kasıt, hakkında dava görülen yahut görülen davada hüküm kurulan kişi ile ilgili farklı bir dava açılamamasının yanı sıra hüküm kurulamamasını izah eder.[61] Aynı fiil unsurundan kasıt ise somutlaşmış olayı ifade eder. Ancak bu somut olayın hukuki nitelendirmesinin farklı şekilde değerlendirilmesi, fiilin aynılığı hususunu etkilemez.

"*Non bis in idem*" ilkesi aynı zamanda adil yargılanma hakkının uzantısıdır. AİHS ek 7 Nolu Protokol'ün 4. maddesi uyarınca gerçekleştirdiği suç oluşturan eylemden dolayı yargılanan ve bu eylem ile ilgili hakkında kesin hüküm kurulan kişinin aynı eylem sebebiyle mahkemece yeniden cezalandırılması mümkün değildir. Söz konusu düzenleme, kişi hakkında aynı suça ilişkin iki kez cezalandırılmama hakkının yanı sıra iki kez yargılanmaya tabi olmama hakkını da kapsayan teminatı içerir. Aynı kişinin aynı fiilden dolayı birden fazla kez kovuşturulması adil yargılanma hakkını ihlal eder. Bu husus YCGK'nın bir kararında "Non bis in idem ilkesi adil yargılanma hakkının da doğal bir sonucudur." şeklinde ifade edilmiştir.[62]

Bir fiil hakkında birden fazla ceza verilemez ilkesi, disiplin suçu ile birlikte adli suç oluşturan fiiller ile ilgili adli müeyyideler uygulanmasına engel teşkil etmemektedir. Bu ilke ile sadece aynı disiplin ihlaline ilişkin eylem nedeniyle aynı idare tarafından aynı kişi hakkında birden çok kez disiplin cezası verilmesi engellenir. Bu sebeple fiilin iki farklı kurumun nizamını bozması halinde iki kurumun da ayrı disiplin cezası verebilmesi mümkündür.

"*Non bis in idem ilkesi*" ile 5237 sayılı Kanun m. 44'te tesis edilen fikri içtima müessesesi arasında irtibat mevcuttur. Kamu görevlisinin tek fiiliyle birden fazla disiplin suçuyla alakalı kanun hükmüne uymaması halinde fikri içtima kurumunun uygulanıp uygulanmayacağı hususunda idare hukuku kapsamında mevcut düzenleme olmamakla beraber öğreti ve uygulama doğrultusunda aynı eylem nedeniyle birden fazla disiplin suçunun failine en ağır cezayı icap ettiren düzenlemenin tatbik edilmesi gerektiği kabul edilir.[63]

---

[61]Özen, M. (2010). Non bis in idem (aynı fiilden dolayı iki kez yargılama olmaz) ilkesi. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 16 (1), s. 393.

[62]Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 19.01.2016 tarih ve 2015/911 Esas ve 2016/1 Karar sayılı kararı. Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 23.06.2015 tarih ve 2013/7-700 Esas ve 2015/241 Karar sayılı kararı.

[63]Güneşleyici, Ş. (2010). İdare hukukunda memurların disiplin soruşturması. Yayımlanmamış Yüksek Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s. 33.

2.3.4. Ölçülülük İlkesi

Ölçülülük ilkesi hukuksal bir ihlal ve ihlalin neticesi olan müeyyide arasındaki umulan gaye ve kullanılan vasıta açısından makul ve adil bir muvazenenin teminini ele alan ilkedir.[64] Anayasal teminat altında olan ölçülülük ilkesi hukuk devletinin bir gereğidir. Ölçülülük ilkesi hukuk devletlerinde kamu düzeninin sağlanması için bir denge mekanizmasıdır. Ölçülülük ilkesinin en mühim niteliği devlete ait organları aynı oranda bağlaması ile tüm organların ölçülülük ilkesine riayet etmesinin bir zorunluluk olmasıdır.

Ölçülülük ilkesi, idare veya kanun koyucu tarafından kullanılan vasıtanın, hedeflenen gayeye ulaşmak maksadıyla elverişli ve lüzumlu olup olmaması, kullanılan vasıtanın hedeflenen gayeyle dengeli bir oran içinde bulunup bulunmaması konusuyla alakalıdır. Ölçülülük ilkesi, temel özgürlük ve hakların sınırlanma gayeleriyle vasıta arasındaki münasebeti yansıtması açısından önem taşır. Ölçülülük ilkesi, hedeflenen gayeden yola çıkılarak bu gayeye varmak maksadıyla tercih edilen vasıtanın denetimini sağlar.

Avrupa Birliği Hukuku ve ABAD'ın kararlarında ölçülülük ilkesini ortaya koyan bir kuram bulunmamakla birlikte ilkenin alt unsurları olan gereklilik, elverişlilik ve orantılılık unsurlarına birer ölçü olarak başvurulduğu görülmektedir. Gereklilik unsuru ile kastedilen müracaat edilen önlemin hedeflenen gaye yönünden lüzumlu olması; elverişlilik unsuru ile kastedilen müracaat edilen önlemin hedeflenen gaye için elverişli olması; orantılılık unsuru ile kastedilen ise müracaat edilen önlem ve hedeflenen gaye arasında olması icap eden ölçüdür.

Ölçülülük ilkesi bilhassa idareye tanınan takdir yetkisi kapsamında önemlidir. Disiplin soruşturması sonucunda disiplin cezası tatbik edilirken ölçülülük ilkesi gözetilerek disiplin cezası ile hukuka aykırı eylemin ağırlığı arasında orantı olmalıdır. Hukuk devletinin bir gereği olarak disiplin hukukunda ölçülülük ilkesinin gözetilmesi gerekir.[65] Danıştay da disiplin suç ve cezaları ile ilgili ihtilaflarda ölçülülük ilkesini hukuk devleti açısından ele almaktadır.[66]

---

[64]Hatipoğlu, M. (2019). Kamu görevlilerine disiplin cezalarının uygulanmasında ölçülülük ilkesi. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 143 (1), s. 184.
[65]Hatipoğlu, 2019, **a.g.k.,** 182.
[66]Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 24.01.2022 tarih ve 2021/1022 Esas ve 2022/34 Karar sayılı içtihadında bu husus; "*Hukuk devletinin en önemli unsurlarından birinin de ölçülülük ilkesi olduğu; bu ilkenin, amaç ve araç arasında hakkaniyete uygun adil bir dengenin bulunması gereğini ifade ettiği; bu*

Disiplin hukukunda ölçülülük ilkesi gözetilerek disiplin suçunun niteliği dikkate alınıp müeyyidenin ağırlığı belirlenmeli, idare tarafından disiplin cezasını icap ettiren fiilin ağırlığıyla müeyyide arasında makul bir denge bulunmalı ayrıca eylemin ağırlığıyla orantılı bir şekilde disiplin cezası uygulanmalıdır.[67] İdarenin tüm eylem ve işlemlerinde ölçülülük ilkesine uygun hareket etmesi gerekir. Disiplin suç ve cezalarına ilişkin düzenleme yapılırken ceza gerektiren fiillerin ağırlığına göre ölçülü bir şekilde derecelendirme yapılması gerekmektedir.

Disiplin hukuku kapsamında ölçülülük ilkesi disiplin cezalarının yanı sıra geçici tedbirler yönünden de uygulanır. Örneğin doğum izninde olması nedeniyle belirli bir süre görev yerinde bulunmayan bir yargı mensubu hakkında görevden uzaklaştırma tedbirinin uygulanması, bu geçici tedbirin amacına aykırı olacağından ölçülülük ilkesini ihlal edecektir. Öte yandan görevinde kalması sakıncalı görülen kamu görevlisinin bir başka göreve atanması suretiyle sakıncalı durumun tedbir ile ortadan kaldırılması mümkün iken yine doğrudan görevden uzaklaştırma tedbirine başvurulması ölçülülük ilkesine aykırı olacaktır. Ölçülülük ilkesinin disiplin hukukunun tüm aşamalarında gözetilmesi gereken bir ilke olduğu kabul edilmelidir.

2.3.5. Şüpheden Sanık İstifade Eder İlkesi

Şüpheden sanık istifade eder ilkesi Latince "*in dubio pro reo*"[68] cümlesiyle ifade edilir. Ceza muhakemesinde ispat konusunda bir hususun kesin olarak aydınlatılamadığı durumlarda meydana gelen şüphenin sanık lehine yorumlanması gerektiğini ifade eden bir ilkedir.[69] Hukukun temel ilkelerinden kabul edilen masumiyet karinesi, bireyin suç oluşturan eylemi gerçekleştirdiğine yönelik kesinleşen yargı kararı olmaksızın suçlu sıfatıyla kabul edilmeme durumunu güvenceye alır. Şüpheden sanık istifade eder ilkesi aynı zamanda masumiyet karinesinin bir uzantısıdır ve ceza hukukunda genel kabul görmüş evrensel nitelikte önemli ilkelerdendir.[70]

---

nedenle, idarelerin, takdir yetkisine sahip oldukları ya da bir değerlendirme yapma durumunda bulundukları her bir somut olayın özelliklerini göz önüne alarak konuyu değerlendirmesi ve işlemi tesis ederken ölçülülük ilkesini dikkate alarak tasarrufta bulunması gerektiği" şeklinde belirtilmiştir.

[67]Metin, Y. (2017). Temel hakların sınırlandırılması ve ölçülülük: ölçülülük ilkesi evrensel bir anayasal ilke midir?. Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 7 (1), s. 36.

[68]Latincede "şüpheden sanık istifade eder" anlamına gelmektedir.

[69]Eskiler, 2020, **a.g.k.,** 47.

[70]Yayla, M. (2013). Ceza yargılamasında ispat için yenilmesi gereken şüphe; Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri sistemlerinin incelenmesi. Ankara Barosu Dergisi, 1 (3), s. 303.

Masumiyet karinesi uyarınca bireyin masumiyetinin asıl olması nedeniyle suçlu olduğunun ispat külfeti isnatta bulunan iddia makamına aittir ve bu nedenle hiçbir bireye kendisinin suçsuz olduğu yönünde bir ispat sorumluluğunun yüklenmesi mümkün değildir.[71] Hiçbir birey suçlu olduğu yargı kararıyla hükmen tespit oluncaya kadar kamu otoriteleri yahut başka kişiler tarafından suçlu sıfatıyla tanımlanamaz.[72] Kamu kurumlarınca hakkında tahkikat yapılan birey ile alakalı yargılama neticesindeki mahkumiyet hükmü kesinleşmeden bireyin suçlu olabileceğinin ifade edilmesi halinde masumiyet karinesinin ihlal edildiği söylenilebilir.

Şüpheden sanık istifade eder ilkesinin kabul görmesinin nedeni, suçlu bir kişinin cezasız kalması durumunun masum bir kişinin mahkum edilmesine yeğlenmesi ve suçlu olduğu tespit edilinceye kadar sanığın suçlu olmadığı, suçsuz sayılması gerektiği düşüncesidir.[73] Bu doğrultuda masum bir kişinin cezalandırılması yerine suçlu olan bir kişinin özgür bırakılması tercih edilmektedir. AİHS'nin 6/2 ve Anayasa'nın 38. maddelerinde suçlu olduğu hükmen tespit edilinceye dek kimsenin suçlu sayılmaması lüzumu ifade edilir.[74] Söz konusu karineye göre suçsuz olduğu varsayımında bulunulan bir bireyin suçlu olduğunun kabul görmesi için şüphenin giderilip fiilinin ispatlanarak hakkında mahkumiyet hükmü verilmesi ve bu hükmün kesinleşmesi icap ettiğinden şüpheden sanık istifade eder ilkesi, masumiyet karinesinin bir uzantısıdır.

Yargıtay içtihatlarında şüpheden sanık istifade eder ilkesi gereğince şüphe olması durumunda sanık hakkında mahkumiyet hükmü kurulmasının ceza hukukundaki evrensel ilkelere uygun olmadığı, elverişsiz çıkarım ve delillere istinaden somut olmayan gerekçelerle mahkumiyet hükmü yerine sanık hakkında beraat kararı verilmesi gerektiği defaatle vurgulanmıştır.[75] Danıştay içtihatlarında da aynı şekilde bazen açıkça

---

[71]Yayla, 2013, **a.g.k.,** 303.
[72]Eskiler, 2020, **a.g.k.,** 49.
[73]Kunter, N., Yenisey, F. ve Nuhoğlu, A. (2008). Muhakeme hukuku dalı olarak ceza muhakemesi hukuku. (16. Baskı), İstanbul: Beta Yayınevi. s. 627.
[74]Özdiler Küçük, E. (2014). Vergi suçlarında masumiyet karinesi. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 5 (2), s. 196.
[75]Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 02.11.2021 tarih ve 2021/(Kapatılan)14-140 Esas ve 2021/602 Karar sayılı içtihadında bu husus; "*Amacı somut olayda maddi gerçeğe ulaşarak adaleti sağlamak, suç işlediği sabit olan faili cezalandırmak, kamu düzeninin bozulmasını önlemek ve bozulan kamu düzenini yeniden tesis etmek olan ceza muhakemesinin en önemli ve evrensel nitelikteki ilkelerinden birisi de insan haklarına dayalı, demokratik rejimle yönetilen ülkelerin hukuk sistemlerinde bulunması gereken, öğreti ve uygulamada; 'suçsuzluk' ya da 'masumiyet karinesi' şeklinde, Latincede ise 'in dubio pro reo' olarak ifade edilen 'şüpheden sanık yararlanır' ilkesidir. Bu ilkenin özü, ceza davasında sanığın mahkûmiyetine karar verilebilmesi açısından göz önünde bulundurulması gereken herhangi bir soruna ilişkin şüphenin, mutlak surette sanık yararına değerlendirilmesidir. Oldukça geniş bir uygulama alanı bulunan bu kural, dava konusu suçun işlenip işlenmediği, işlenmişse sanık tarafından işlenip işlenmediği ya da gerçekleştiriliş şekli hususunda herhangi bir şüphe belirmesi hâlinde uygulanabileceği gibi, suç*

bazen de dolaylı olarak şüpheden sanık yararlanır ilkesinin gözetilmesi gerektiği ifade edilmiştir.[76]

Şüpheden sanık istifade eder ilkesi disiplin hukuku yönünden de önem arz eder.[77] Disiplin soruşturması sırasında bir disiplin suçunun işlendiği iddia edilmekte ve soruşturma sürecinde kamu görevlisinin yüklenen fiili gerçekleştirip gerçekleştirmediği konusu saptanmaktadır. Yapılan irdeleme sonucunda ilgili kişi hakkında disiplin cezasının tatbik edilebilmesi için fiili işlediğinin tüm şüphelerden uzak biçimde saptanması gerekir. Burada ispat külfeti idarenindir. İdarece ilgili kamu görevlisinin yüklenen fiili işleyip işlemediği hususunda şüpheye düşülmesi halinde soruşturulan ilgili kamu görevlisinin lehine yorum yapılmalıdır. Disiplin cezası gerektiren bir fiilin soruşturulan ilgili kamu görevlisi tarafından işlendiğinin tüm şüphelerden uzak, kesin biçimde ispatlanamaması halinde yahut hukuken geçerli sayılamayacak deliller dışında fiilin sabit bulunmaması halinde disiplin cezası verilemeyecektir.

2.3.6. Lehe Olan Düzenlemenin Uygulanması İlkesi

Hukuk kuralları genellikle yürürlüğe alındığı tarih ile mülga olduğu tarih arasındaki meydana gelen olaylara tatbik edilir ve bu durum derhal uygulanma ilkesi ile ifade edilir. Ancak aksine bir düzenleme olmadığı sürece derhal uygulanma ilkesinden ceza yargılaması hükümleri ile ilgili olarak zaman zaman uzaklaşılabilmektedir.[78]

---

niteliğinin belirlenmesi bakımından da geçerlidir. Sanığın bir suçtan cezalandırılmasına karar verilebilmesinin temel şartı, suçun hiçbir şüpheye mahal bırakmayacak kesinlikte ispat edilebilmesidir. Gerçekleşme şekli şüpheli veya tam olarak aydınlatılamamış olaylar ve iddialar sanığın aleyhine yorumlanarak mahkûmiyet hükmü kurulamaz. Ceza mahkûmiyeti; toplanan delillerin bir kısmına dayanılıp, diğer kısmı gözardı edilerek ulaşılan kanaate veya herhangi bir ihtimale değil, kesin ve açık bir ispata dayanmalı, bu ispat, hiçbir şüphe ya da başka türlü oluşa imkân vermemelidir. Yüksek de olsa bir ihtimale dayanılarak sanığı cezalandırmak, ceza muhakemesinin en önemli amacı olan gerçeğe ulaşmadan hüküm vermek anlamına gelecektir." şeklinde ifade edilmiştir.

[76]Danıştay 12. Dairesinin 17.06.2021 tarih ve 2019/7235 Esas ve 2021/4022 Karar sayılı içtihadında bu husus; "*Disiplin hukuku, cezalandırılma ilkeleri açısından ceza hukuku ile benzer özellikler taşımakta olup, kişilerin disiplin cezası ile cezalandırılabilmeleri için, suç olarak belirlenmiş olan tutum ya da davranışın ilgilisi tarafından işlenmiş olduğunun kesin ve şüpheye yer bırakmayacak şekilde saptanması ve maddi gerçeğin tüm boyutlarıyla ortaya konması gerekmektedir. Ayrıca evrensel ceza hukuku ile Türk Ceza Kanunu'nda yer alan 'şüpheden sanık yararlanır' ilkesi disiplin hukukunda da uygulama alanı bulmaktadır. Buna göre; disiplin yaptırımı uygulanacak kişi tarafından ikrar edilmeyen ve eldeki mevcut deliller ile disiplin normuna aykırı fiilin ispatı mümkün olmayan hallerde 'şüpheden sanık yararlanır' ilkesi gereğince ilgiliye disiplin cezası verilemeyeceğinin kabulü gerekmektedir.*" şeklinde ifade edilmiştir.

[77]Gündüz, F. E. (2019). Hukuka aykırı elde edilmiş delillerin disiplin hukukunda kullanılması. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Dergisi, 4 (1), s. 91.

[78]Osmanoğlu, M. K. (2010). Ceza hukukunda geriye yürüme yasağı. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 14 (3-4), s. 92.

Kanunların yürürlüğe alınacağı zamanla alakalı kanun metinlerinde genellikle bir tarih saptanır ancak kanun maddelerinde tarihin bulunmaması durumunda kanunun yayımlandığı gün yürürlüğe gireceği kabul edilir.

Anayasa m. 38'de kimse hakkında gerçekleştirildiği tarihte yürürlükteki kanunun suç kabul etmediği eylem sebebiyle ceza verilemeyeceği; kimseye suç tarihinde kanunda o suçla ilgili olarak öngörülen cezadan daha fazla ceza verilemeyeceği düzenlenmiştir. Lehe olan düzenlemenin uygulanması ilkesi gereğince ceza yargılaması kapsamında eylemin işlendiği tarihteki hukuk düzenlemeleri gereğince suç kabul edilen bir eylemin daha sonra yürürlüğe alınan bir düzenlemeyle suç olmaktan çıkartılması halinde ilgili kişiye ceza verilemez.[79] Yine daha sonra yürürlüğe alınan düzenlemenin suçun işlendiği zamanki düzenlemeye göre kişinin lehine olması durumunda sonraki düzenlemenin önce işlenen eylemlere uygulanması gerekir.[80] 5237 sayılı TCK m. 7/1,2 de bu doğrultudadır.

İdari işlemler ile ilgili yargısal denetim kural olarak idari işlemin oluşturulduğu tarihte yürürlükte olan düzenlemelere göre yapılır.[81] İdari işlem niteliğinde olan disiplin müeyyidelerinin de oluşturulduğu tarihte yürürlükte bulunan düzenlemelere göre denetiminin yapılması icap etmekteyse de suç ile cezada lehe düzenlemenin tatbiki ilkesinin disiplin cezaları bakımından da muteber olduğu kabul edilmelidir. Bu nedenle eylemin gerçekleştirildiği zaman itibarıyla yürürlükte olan düzenlemeyle sonradan yürürlüğe alınan düzenlemelerin farklı olması durumunda hakkında disiplin cezası verilecek bireylerin lehine olan düzenlemeler gözetilmelidir. Nitekim Danıştay da içtihatlarında benzer düşünceleri ifade etmiştir.[82]

İdari müeyyide tatbik edilmesini icap ettiren bir eylemi gerçekleştiren kamu görevlisine, lehe olan düzenlemenin uygulanması ilkesinin tatbik edilebilmesi için eylemin gerçekleştirildiği zamandan daha sonra tatbik edilecek kuralda bir değişikliğin söz konusu olması gerekmektedir. İlgili bireye tatbik edilecek kuralda bir değişiklik olması durumunda bu değişikliğin kişinin aleyhine yahut lehine olup olmadığının saptanması önem arz eder.[83]

---

[79]Osmanoğlu, 2010, **a.g.k.,** 96.
[80]Osmanoğlu, 2010, **a.g.k.,** 97.
[81]Gündüz, F. E. (2017). İdari yaptırımların zaman bakımından uygulanması. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 8 (32), s. 40.
[82]Danıştay 2. Dairesinin 24.02.2022 tarih ve 2021/18995 Esas ve 2022/855 Karar sayılı kararı. Danıştay 8. Dairesinin 28.12.2021 tarih ve 2020/4114 Esas ve 2021/6927 Karar sayılı kararı.
[83]Gündüz, 2017, **a.g.k.,** 46.

Disiplin cezasını gerektiren ve disiplin suçunu oluşturan fiiller işlendiği an yürürlükteki kanun hükümleri uyarınca cezalandırılır. Ancak fiilin işlenmesinden sonra disiplin mevzuatında değişiklik yapılması durumunda önceki ve sonraki düzenlemeler somut olaya uygulanarak doğabilecek tüm sonuçların mukayese edilmesi ve belirlenecek lehe düzenlemenin soruşturulan kamu görevlisi hakkında uygulanması gerekmektedir.[84]

İdari müeyyide tatbik edilmesini öngören bir düzenlemede, daha sonra teşekkül eden bir farklılıkla fiile idari müeyyide tatbik edilmesinden cayılması durumunda son halin fiili işleyen kişinin lehine olduğu alenidir.[85] Bir fiil karşılığında kişi hakkında idari müeyyide uygulanarak ceza verilmesini öngören düzenlemenin AYM tarafından iptali halinde eylemin müeyyidesiz kalması söz konusu olacaktır.

Danıştay kararında da ifade edildiği üzere[86] lehe olan düzenlemenin uygulanması ilkesi hukukta kabul gören temel ilkelerden biridir. Bu nedenle lehe olan düzenlemenin uygulanması ilkesi kapsamını yalnızca idari müeyyideler ile kısıtlamamak gerekir. Koşullarının bulunması halinde kişi aleyhine sonuç doğuran tüm yükümlendirici işlemlere uygulanması gerekmektedir.

2.3.7. Aleyhe Kanunun Geriye Yürümezliği İlkesi

Aleyhe kanunun geçmişe yürümezliği ilkesi Latince "*lex praevia*" cümlesiyle ifade edilir. Bu ilke, işlendiği zaman kanunlarla cezalandırılmayan bir fiilin sonradan yürürlüğe giren kanunun geçmişe dönük uygulanması suretiyle cezalandırılamayacağı anlamına gelir.[87] Bununla birlikte fiilin işlendiği zamanın kanunlarına göre öngörülen cezadan daha ağır bir cezanın yürürlüğe girmesi halinde sonraki kanunun geçmişe dönük uygulanamayacağı hususunu da kapsar. Bu ilke uyarınca sonradan yürürlüğe giren kanunlar kişilerin geçmişteki fiilleri ile ilgili aleyhe bir şekilde tatbik edilemez.

Geçmişe yürüme yasağının hem kanun koyucuya hem de yargı makamlarına yönelik sonuçları bulunmaktadır. Kanunların geçmişe yürür bir şekilde uygulanması suç

[84]Gündüz, 2017, **a.g.k.,** 41.
[85]Danıştay 8. Dairesinin 28.12.2021 tarih ve 2020/5930 Esas ve 2021/6931 Karar sayılı kararı. Danıştay 8. Dairesi'nin 28.12.2021 tarih ve 2020/5808 Esas ve 2021/6930 Karar sayılı kararı.
[86]Danıştay 5. Dairesinin 30.11.2020 tarih ve 2018/4703 Esas ve 2020/5481 Karar sayılı kararı. Danıştay 5. Dairesinin 17.04.2018 tarih ve 2026/22415 Esas ve 2018/13515 Karar sayılı kararı.
[87]Osmanoğlu, 2010, **a.g.k.,** 92.

ile cezada kanunilik ilkesine aykırılık teşkil edecektir.[88] Fiilin işlendiği zamanda, fiili cezalandıran herhangi bir norm yoksa ceza normlarına aykırılık da söz konusu olmayacaktır.[89]

Kanunun geçmişe yürür bir şekilde uygulanması kanunların suç işlenmesini önleme amacıyla da bağdaşmamaktadır. Çünkü sonradan yürürlüğe giren kanunların geçmişteki fiilleri önlemek gibi bir etkisi doğal olarak mümkün değildir. İşlenen fiillerin sonraki zamanlarda ceza icap ettiren bir suç sayılma ihtimaline dair endişe, kişilerde özgürlük ve hakları kısıtlayıcı özellik taşıyacağından hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik ilkelerinin zedelenmesine neden olur.[90]

Aleyhe kanunun geçmişe yürümezliği ilkesi, temel olarak kanunların zaman bakımından uygulanmasını ifade eder.[91] Kanunların zaman bakımından uygulanması konusunda Anayasa m. 38 ve 5237 sayılı TCK m. 7 önem arz etmektedir. Bu ilke disiplin hukukuna ceza hukukundan geçmiştir. Disiplin hukukunda suç ve cezalar ile ilgili geçmişe yürümezlik ilkesi aynı zamanda kanunların vakit yönünden tatbik edilmesiyle ilgilidir. Aleyhe kanunun geçmişe yürümezliği ilkesi uyarınca kamu görevlisine geçmişe etkili olacak şekilde disiplin cezası verilemez. Örneğin kişinin kamu görevine başlamadan evvel işlemiş olduğu eylemler sebebiyle disiplin düzenlemelerine dayanarak müeyyide uygulamak mümkün değildir. Anayasa Mahkemesi bir kararında bu ilkenin önemine işaret etmiştir.[92]

Sosyolojik, teknik, toplumsal ve bilimsel gibi birçok nedene bağlı olarak hukuk kurallarında değişiklik icap edebilir. Hukuk kurallarında değişiklik yapılması durumunda sonradan yürürlüğe giren kanuni düzenlemenin değişiklikten önceki vakitlerde meydana gelen hukuki durumlara tesiri takdir edilmelidir. Söz konusu ilkenin uygulama kapsamının anlaşılabilmesi için öncelikle kanunların yürürlüğe girmesi ve mülga edilmesi ile suçun işlendiği tarihin tespiti önem taşımaktadır. Çünkü aleyhe kanunun geçmişe yürümezliği ilkesi ile ilgili ihlalin tespit edilebilmesi için kanunların yürürlüğe girmesi ve mülga edilmesinin yanı sıra suçun işlendiği tarih belirlenecek ve bu şekilde sonuca ulaşılacaktır.

---

[88]Osmanoğlu, 2010, **a.g.k.,** 94.
[89]Sarıcaoğlu, E. ve Arıkan, A. (2021). Gerçek olmayan geçmişe yürüme v.s. haklı beklentilerin korunması ilkesi: 7194 sayılı Kanun örneği üzerinden bir değerlendirme. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 29 (2), s. 1505.
[90]Osmanoğlu, 2010, **a.g.k.,** 90.
[91]Gündüz, 2017, **a.g.k.,** 34.
[92]Anayasa Mahkemesinin 28.04.2011 tarih ve 2009/39 Esas ve 2011/68 Karar sayılı kararı.

2.3.8. Gizlilik İlkesi

Güvenilir bir yargılamanın yapılabilmesi ile bireylerin masumiyet karinesinin çiğnenmemesi için kamu görevlileri hakkında yürütülen disiplin soruşturmalarında gizliliğin olması esastır.[93] Disiplin soruşturmalarındaki gizlilik ilkesi uyarınca hakkında tahkikat yapılan kamu görevlisinin kimliği ile birlikte tahkikata dair tüm yazışmaların mümkün mertebe gizli ifa edilmesi gerekmektedir. Soruşturmaların gizliliği ilkesinin idari sır niteliğindeki bilgilerin tahkikat konusu dışında üçüncü kişilerce haberdar olunmasını engellemesinin yanı sıra kanıtların karartılması yahut bertaraf edilme tehlikesini de önemli derecede azaltmaktadır.

Disiplin soruşturmasında gizlilik ilkesi mutlak bir ilke değildir ve istisnai durumlar[94] haricinde hukuki yararları bulunmayan üçüncü kişiler açısından geçerlidir. Hakkında disiplin soruşturması yürütülen ilgili kamu görevlisi yönünden açıkça yasaklanmadığı sürece serbestlik ilkesi geçerlidir.[95] 4982 sayılı Kanun kapsamındaki istisnalar[96] dışında dosyadaki belge ve bilgilere hakkında tahkikat yürütülen ilgili kişinin erişim hakkı vardır. 2802 sayılı Kanun kapsamında ise gizlilik ilkesi ile alakalı bir düzenleme bulunmamaktadır.

Soruşturmanın gizliliği her ne kadar esas ise de bu gizliliğin hakkında soruşturma açılan kamu görevlisi yönünden değil üçüncü kişiler açısından geçerli olduğu unutulmamalıdır.[97] Gizlilik tesis edilmeye gayret edilirken adil yargılanma hakkını sınırlayacak ölçüde hakkında tahkikat yürütülen ilgili kişiden belge ve bilgi gizlenmesi hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmayacağı gibi bu durum Anayasa'nın 36. ve AİHS'nin 6. maddelerinin de çiğnenmesi anlamına gelir.

---

[93]Boz, 2017, **a.g.k.,** 28.

[94]Yolsuzluk soruşturmaları, işkence yahut soykırım olayları gibi kamuoyunu yakından ilgilendiren örnekler bu kuralın dışındadır.

[95]Canoğlu, 2018, **a.g.k.,** 239.

[96]4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'ndaki "idarî soruşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler" başlığını taşıyan 19. maddesi şu şekilde düzenlenmiştir: "Kurum ve kuruluşların yetkili birimlerince yürütülen idarî soruşturmalarla ilgili olup, açıklanması veya zamanından önce açıklanması hâlinde; a) Kişilerin özel hayatına açıkça haksız müdahale sonucunu doğuracak, b) Kişilerin veya soruşturmayı yürüten görevlilerin hayatını ya da güvenliğini tehlikeye sokacak, c) Soruşturmanın güvenliğini tehlikeye düşürecek, d) Gizli kalması gereken bilgi kaynağının açığa çıkmasına neden olacak veya soruşturma ile ilgili benzeri bilgi ve bilgi kaynaklarının temin edilmesini güçleştirecek, Bilgi veya belgeler, bu Kanun kapsamı dışındadır."

[97]Boz, 2017, **a.g.k.,** 28.

3. YARGI MENSUPLARINA ÖZGÜ DİSİPLİN SUÇ VE CEZALARI

Demokratik toplumlarda yargıya olan güvenin temini için yargı mensuplarının davranış ilkelerinin belirlenerek korunması gerekir.[98] Yargı mensuplarının ehliyet, dürüstlük, özen ve eşitlik benzeri temel davranış ilkelerini çiğnemesi durumunda söz konusu ihlal ile ilgili tahkikat ve icap etmesi durumunda yargı mensubu hakkında müeyyide tatbik edilmesi hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir.

Türk hukuk düzeninde yargı mensuplarının tamamını içine alacak biçimde müşterek bir disiplin mevzuatı bulunmamaktadır. Yüksek mahkemelerdeki başkan ve üyeler hakkındaki disiplin cezaları kendi özel kanunlarında düzenlenmişken yüksek mahkemelerdeki başkan ve üyeler dışındaki yargı mensupları hakkındaki disiplin cezaları 2802 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir.

Yargı mensuplarına özgü disiplin düzenlemeleri ilk derece mahkemeleri ile istinaf mahkemelerinde görev ifa eden hakimler ve savcılar hakkında Anayasa'nın 144, 140/3, 159. maddelerinde; 2802, 5235 ve 6087 sayılı kanunlarda düzenlenmiştir. Yargıtay'da görevli olan başkan ve üyeler hakkındaki hükümler Anayasa'nın 140/3 maddesi ve Yargıtay Kanunu'nda belirlenmiştir. Danıştay'da görevli başkan ve üyeler ile ilgili hükümler Anayasa m. 140/3 ile Danıştay Kanunu'nda düzenlenmiştir.

Anayasa Mahkemesi başkan ve üyeleri hakkındaki disiplin hükümleri Anayasa m. 140/3 ile 6216 sayılı Kanun'da belirlenmiştir. HSK üyeleri hakkındaki hükümler hakim ve savcı statüsünde olan üyeler ile ilgili Anayasa'nın 140/3 maddesinde; mevzuatta belirtilen bakan yardımcısı ve seçimle göreve başlayan üyelerin tümü hakkında 6087 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Sayıştay'da görevli meslek mensupları hakkındaki hükümler 6085 sayılı Kanun'da; yazı işleri personeli hakkındaki hükümler ise 657 S.K.'da düzenlenmiştir.[99]

Hakim ile savcı adayları statü itibariyle 657 S.K.'da düzenlenen genel idare hizmetleri sınıfına tabi olduklarından disiplin hükümleri yönünden 657 sayılı DMK'nın

---

[98]"Demokratik bir sistemdeki hareketler veya hükümetin ihmalleri sadece yasama ve adli otoritelerin değil, aynı zamanda kamuoyunun da yakın takibinde olmalıdır. Ayrıca, hükümetin sahip olduğu egemen konum, özellikle haksız saldırılar ve düşmanlarının eleştirilerine cevap verilmesine ilişkin başka araçların bulunduğu durumlarda, cezai işlemlere başvurulması konusunda bir sınırlamanın uygulanmasını zorunlu kılmaktadır. Bununla birlikte, kamu düzeninin garantörleri sıfatıyla hareketle, ceza kanunu niteliğinde olanlar da dahil olmak üzere, doğru tepkiyi verecek ve anılan ifadeler aşılmadan önlemlerin benimsenmesi devlet otoritelerinin yetkisine açıktır." (bk. 09.06.1998 tarihli Incal – Türkiye kararı, 1998-IV Raporları, s. 1567, m. 54.)

[99]Yiğit ve Öztürk, 2020, **a.g.k.,** 126.

2802 sayılı Kanun'a hilaf olmayan hükümlerine tabidirler. YSK ve Uyuşmazlık Mahkemesi üyeleri hakkında özel disiplin hükümleri öngörülmediğinden seçildikleri yüksek mahkeme hükümlerine tabidirler.

Yargı mensuplarının disiplin hükümleri yönünden tabi oldukları kanunların farklı olması dolayısıyla aynı disiplin suçunu oluşturan fiillerin işlenmesi halinde haklarında farklı disiplin yaptırımlarının uygulanması mümkündür. Ancak mahkemelere göre farklı disiplin hükümlerinin uygulanması Anayasa'ya aykırılık teşkil etmekle birlikte hukuk ve toplum nazarında da sakıncalara neden olmaktadır.[100]

3.1. 2802 Sayılı Kanunda Düzenlenen Disiplin Suç ve Cezaları

2802 sayılı Kanun m. 3 uyarınca adli yargı içinde görevli hakim terimi; mahkemelerdeki başkanı, üyeleri ve hakimleri, Yargıtay'da görevli tetkik hakimleri, Adalet Bakanlığı'nın merkez kuruluşu bünyesinde idari nitelikteki vazifelerle ilgilenen hakimleri, idari yargı içindeyse mahkemelerdeki başkanı, üyeleri, hakimleri, Danıştay'da görevli tetkik hakimleri ve Adalet Bakanlığı'nın merkez kuruluşu bünyesinde idari nitelikteki vazifelerle ilgilenen hakimleri kapsar. 2802 S.K.'da yer verilmemiş olmakla birlikte hakim terimi, bölge adliye mahkemeleri ile bölge idare mahkemelerindeki başkan, daire başkanı ve üyeleri de ihtiva eder.

Savcı terimiyse; adli yargı içinde il ile ilçelerde görevli Cumhuriyet başsavcıları, Cumhuriyet başsavcı vekilleri, Cumhuriyet savcıları, Yargıtay'da görevli Cumhuriyet savcıları, Adalet Bakanlığı'nın merkezdeki, bağlı ve ilgili kuruluşunda idari nitelikteki vazifelerle ilgilenen savcıları, idari yargı içinde de Danıştay'da görevli savcıları, Adalet Bakanlığı'nın merkezdeki, bağlı ve ilgili kuruluşunda idari nitelikteki vazifelerle ilgilenen savcıları ihtiva etmektedir.

Hakim ve savcılar hakkındaki disiplin cezalarını icap ettiren eylem ve haller ile uygulanacak disiplin cezaları 2802 sayılı Kanun m. 62 ile 76 arasında detaylı bir şekilde ihdas edilmiştir. 2802 sayılı Kanun m. 62/1'e göre hakim ile savcılar için; görev ve sıfatlarının icaplarına uygun olmayan tutum ve davranışların saptanmasından sonra, olayın ağırlığı ve niteliği gözetilerek HSK aracılığıyla meslekten çıkarma, kademe ilerlemesini durdurma, kınama, uyarma, yer değiştirme, derece yükselmesini durdurma ve aylıktan kesme biçiminde disiplin cezaları uygulanabilir. 2802 sayılı Kanun'da

[100]Yiğit ve Öztürk, 2020, **a.g.k.,** 126.

belirlenen disiplin cezalarının sınırlı sayılması nedeniyle bu cezaların kıyas yapılarak daraltılması yahut genişletilmesi mümkün değildir.

Hakimler ve Savcılar Kanunu'ndaki en ağır disiplin cezası meslekten çıkarma cezasıdır.[101] Ayrıca 657 sayılı DMK kapsamından farklı biçimde 2802 sayılı Kanun kapsamında yer değiştirme, meslekten çıkarma ve derece yükselmesini durdurma şeklinde disiplin cezaları düzenlenmiştir. 657 sayılı Kanun'a göre memurlar hakkında kınama disiplin cezası, aylıktan kesme disiplin cezasına karşın hafif nitelikte bir ceza olarak kabul edilmişken 2802 sayılı Kanun'a göre ise hakim ve savcılar için aylıktan kesme disiplin cezası kınama disiplin cezasına göre hafif nitelikte ceza olduğu kabul edilmiştir.

2802 sayılı Kanun'daki disiplin suçunu oluşturan fiilleri ve bu fiillere uygulanan disiplin cezalarını incelemeden önce kanundaki fiillerden bazılarının son derece soyut olması[102] nedeniyle uygulayıcılara objektif olmayan kararlar verilmesine neden olabilecek şekilde geniş bir takdir alanı tanıdığını belirtmek gerekir. Disiplin hukukunda disiplin cezaları bakımından kanunilik ilkesi söz konusu olduğu halde disiplin suçları bakımından bu ilke geçerli değildir. Hukuk devletinin ve öngörülebilirliğin icabı olarak hakim ve savcılar ile ilgili disiplin suçlarıyla cezaların olabildiğince somut bir şekilde düzenlenmiş olması gerekmektedir.

Çalışmamızın bu başlığında 2802 sayılı Kanun'da meslekten çıkarma, kınama, aylıktan kesme, uyarma, yer değiştirme, derece yükselmesini durdurma ve kademe ilerlemesini durdurma şeklinde belirlenen yaptırımları inceleyecek ve uygulamadan örnekler vererek aksayan yönleri ele almaya çalışacağız.

3.1.1. Uyarma Cezası

"MADDE 63 - Uyarma: Görevde daha dikkatli olması gerektiğinin yazı ile bildirilmesidir. Uyarma cezası: a) Görevde kayıtsızlık ve düzensizlik, b) Meslektaşlarına, emrindeki personele, görevi nedeniyle muhatap olduğu kişilere veya iş sahiplerine karşı kırıcı davranmak, c) Mazeretsiz olarak göreve geç gelmek ve görevden erken ayrılmak, d) Kanun ve diğer mevzuat ile karar ve talimatlarda açık olarak belirtilen konularda, işi uzatacak şekilde davranışlarda bulunmak, yazı ve tekitleri zamanında cevaplandırmamak, e) (Ek: 3/11/2016-6754/37 md.) Bilirkişi seçimi ve görevlendirmesi sırasında

[101]Meslekten çıkarma disiplin cezası 2802 sayılı Kanun m. 69'da düzenlenmiştir.
[102]Ayrıntılı bilgi için bk. s. 32, 44, 50.

kanunlarla belirlenen kurallara uymamak, f) Nitelik ve ağırlıkları itibariyle yukarıda belirtilen benzeri eylemlerde bulunmak, Hallerinde uygulanır." (2802 sayılı Kanun, m. 63).

2802 sayılı Kanun'daki sıralamadan da anlaşılacağı üzere uyarma cezası hakim ve savcılar hakkında tatbik edilebilecek en hafif disiplin cezasıdır. 2802 sayılı Kanun m. 63'te hakim ve savcıların uyarma cezasını icap ettiren fiilleri tane tane sayılmıştır.

- **Görevde Kayıtsızlık ve Düzensizlik**

Kanunlarda bazı yargısal iş ve işlemlerin hangi sürelerde tamamlanacağı açıkça gösterilmiştir. Kanunlarda belirlenen sürelere özensizlik nedeniyle makul olmayan sebeplerden ötürü uyulmaması durumunda görevde kayıtsızlık ve düzensizlik suçu oluşabilir.[103]

Bangalor Yargı Etiği ilkeleri değer 6/6 uyarınca hakim; vazifesiyle alakalı olarak mahkemenin iş ve işlemlerinde, yargılamanın tüm aşamalarında nizamı sağlamalıdır. Nitekim HSK 2. Dairesince ilgili yargı mensubu hakkında uhdesindeki dosyaları işlemsiz bırakması nedeniyle görevde kayıtsızlık ve düzensizlik gösterdiği tespit edilerek uyarma cezasına dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

"… Cumhuriyet Savcısı …'a isnat olunan eylemlere ilişkin soruşturma dosyasının incelenmesi sonucunda; ilgilinin sorumluluğunda bulunan dört adet dosyada iddianame düzenlenmek suretiyle ya da kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verdikten sonra, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın kaldırılmasına veya iddianamenin iade olunmasına müteakiben uhdesine gelen dosyaları UYAP'a kaydederek işlem yapması gerekirken, bunu gerçekleştirmeyerek dosyaların 4 aydan 11 aya varan sürelerle işlemsiz kalmasına sebebiyet verdiği, bu suretle görevinde kayıtsızlık ve düzensizlik gösterdiği anlaşılmakla, eylemine uyan 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 63'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) bendi gereğince uyarma cezası ile cezalandırılmasına…"[104]

- **İş Arkadaşlarına, Vazifesi Sebebiyle Münasebet Kurduğu Kişilere yahut İş Sahiplerine Yönelik Kırıcı Davranma**

Hakim ve savcılar görevlerini ifa ettikleri süre zarfında sabırlı, anlayışlı ve metanetli olmalıdırlar.[105] Kırıcı davranma fiili söylem (bağırma, hakaret etme) şeklinde olabileceği gibi, eylem (el, kol veya vücut hareketi yapma) şeklinde de gerçekleşebilir.

[103]Eraslan, 2018, **a.g.k.,** 105.
[104]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/3ec845b8-f5a0-4ca7-a1a8-d771a432cbfe.pdf (Erişim Tarihi: 25.10.2021).
[105]Kaymaz, 2021, **a.g.k.,** 24.

Bangalor Yargı Etiği ilkeleri değer 6/6'ya göre hakim; vazifesi gereği karşılaştığı bireylerle münasebetlerinde nazik, vakur ve sabırlı davranmalıdır. HSK 2. Dairesince aşağıdaki kararda ilgili yargı mensubunun görevi nedeniyle muhatap olduğu kişiye yönelik kırıcı davranışta bulunduğu tespit edilerek uyarma cezası verilmiştir.

"…Müştekinin taraf avukatı olarak yer aldığı, mahkemede görülen davanın saat 12:00'da başlayacak duruşma saatinin geçmiş ayrıca sırası gelmiş olmasına karşın sonraki sırada bulunan dosyanın alınması üzerine, taraf avukatları henüz yerlerine geçip duruşmaya başlanmış iken, sıradaki kendi dosyası yerine başka bir dosyanın alınmasından dolayı salona giren müştekiyle yaşanan konuşmanın, duruşma salonundan çıkılması istenmesine karşılık salondan ayrılmamakta ısrarcı olan müşteki ile arasında tartışmaya dönüşüp tartışma sırasında sesini yükseltip bağırarak müştekiye yönelik; 'Ben öyle karar verdim', 'Defol, çık dışarı', 'Defol, terbiyesiz, sana mı soracağım', 'Güvenliği çağır çıkartsınlar şunu, benim mahkemem burası', 'Git mahallende konuş, burası benim mahkemem çıkacaksın dışarı', 'Defol git mahallende konuş, saygısız, terbiyesiz', 'sen nasıl avukat oldun' biçiminde sözle söylediği, meydana gelen tartışma sebebiyle görülen dosyanın duruşmasına ara verilip olayla ilgili tutanak tutulduktan sonra devam eden duruşmalar sırasında yetki belgesi verip duruşmaya arkadaşının girmesini sağlayan ve tanığın dinlenecek olması sebebiyle kendisinin de duruşmayı izleyen müştekiye, duruşma salonundaki kişilerin duyabileceği bir biçimde 'Bak bak oturmuş oradan beni izliyor, hasta bu ya, pislik' şeklinde ifadeler kullandığı, ilgili yargı mensubuna isnat olunan fiile ilişkin soruşturma dosyasının incelenmesinde dosyadaki tüm kanıtlar değerlendirildiğinde; kovuşturma gerektirmeyen ve 2802 sayılı Kanun m. 63/2-b kapsamındaki eylemin uyarma cezasının tatbikini gerektirmesi nedeniyle ilgilinin uyarma cezası ile cezalandırılmasına…"[106]

- **Mazeretsiz Bir Şekilde Göreve Geç Gelme yahut Görevden Erken Ayrılma**

Hakim ve savcılar hakkında geçerli bir mazeret olmaksızın vazifeye geç gelinmesi yahut vazifeden erken ayrılması şeklindeki düzenleme dolayısıyla uyarma disiplin cezasının verilebilmesi için bir tam mesai gününü oluşturmayacak şekilde göreve izinsiz geç gelme yahut erken ayrılma fiillerinin olmasının yanı sıra geçerli, kabul edilebilir herhangi bir mazeretinin de bulunmaması icap eder.

Göreve geç gelen veya görevden erken ayrılan ilgili yargı mensubunun kabul edilebilir geçerli mazeretinin bulunması halinde kendisine uyarma cezasının verilmesi mümkün değildir. Kanun metninde geçen mazeret kavramının mümkün olduğunca geniş yorumlanması gerekmektedir.[107]

[106]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/664798a3-c960-4c50-9bd9-320fef946c49.pdf (Erişim Tarihi: 30.10.2021).
[107]Eraslan, 2018, **a.g.k.,** 107.

Yargı mensubunun göreve geç gelmeyi yahut görevden erken ayrılmayı alışkanlık haline getirmesi şartı aranmaz.[108] Söz konusu eylem olağan teftiş sırasında ortaya çıkabileceği gibi ihbar, şikayet yoluyla yahut resen de öğrenilebilir ve eylemin bir kez işlenmesi uyarma cezasının verilmesi için yeterlidir.

Göreve geç gelme yahut görevden erken ayrılmayı alışkanlık haline getirme fiili, yargı mensubu hakkında kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını icap ettiren disiplin suçları arasında sayılmıştır. Ancak kademe ilerlemesinin durdurulması cezasının verilebilmesi için göreve geç gelmenin yahut görevden erken ayrılmanın alışkanlık durumuna getirildiğinin her türlü şüpheden uzak bir şekilde tespit edilmesi gerekir. HSK 2. Dairesi konuyla ilgili uyarma cezasına ilişkin aşağıdaki şekilde karar vermiştir.

"… Hâkimi … hakkında yapılan soruşturma: Bir süreden beri tutum ve davranışları ile görevini ihmal etmenin yanı sıra, karşılıklı güvene ve saygıya dayalı meslek etiğini zedeleyecek davranışları ile adliye içerisindeki çalışma barışını da bozduğu, Bu cümleden olarak; 1) Herhangi bir mazeret dahi göstermeksizin ve süreklilik arz eden bir şekilde mesai saatlerine uymadığı, bu tavrı ile öncelikli olarak avukatların ve davası görülmekte olan vatandaşların uzun saatler boyunca adliye binasında beklemesine yol açtığı, 2) Duruşma günleri sabah 09.00'da başlaması gereken oturumları sürekli olarak 1 veya 2 saat gecikmeli olarak başlattığı, günün geç saatlerine kadar uzattığı ve duruşmaların başlangıç saatlerine riayet etmediği, … Hâkimi …'a isnat olunan eylemlere ilişkin soruşturma dosyasının incelenmesi sonucunda; dosya içerisindeki tüm bilgi ve belgeler birlikte değerlendirildiğinde, ilgilinin eylemine uyan 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 63'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (c) bendi gereğince uyarma cezası ile cezalandırılmasına…"[109]

- **Kanun, Diğer Mevzuat, Karar ile Direktiflerde Aleni Bir Şekilde Belirtilen Konularda, İşi Sürüncemede Bırakacak Biçimde Davranışlarda Bulunma, Yazılar ile Tekitleri Vaktinde Cevaplandırmama**

Hakim veya savcıların ihmali yahut icrai bir biçimde vazifelerinin icaplarını vaktinde ifa etmemesi durumunda somut olayın özelliklerine ve mevcut koşullara göre uyarma cezasının verilmesi gerekebilir.[110] Kanunlarda bazı yargısal işlemlerin hangi sürelerde tamamlanması gerektiği açıkça gösterilmiştir. Örneğin 6100 sayılı HMK'nın

[108]Ercan, 2008, **a.g.k.,** 41.
[109]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/7752c58a-ee08-438e-a1ad-c5fbf360d9e1.pdf (Erişim Tarihi: 02.11.2021).
[110]Ergün, H. (2018). Hakim ve savcıların disiplin sorumluluğu. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü. s. 41.

294. maddesi uyarınca verilen kararın tefhim edilmesi durumunda, gerekçeli kararın tefhimden itibaren bir aylık süre içerisinde yazılması icabı belirtilmiştir. Yine 5271 sayılı CMK m. 232/3'e göre bu sürenin on beş gün olduğu düzenlenmiştir. 2577 sayılı İYUK m. 27/9'da ise yürütmenin durdurulmasına ilişkin olarak verilen kararların on beş gün içinde yazılarak imzalanacağı düzenlenmiştir. Örnekleri bu şekilde çoğaltmak mümkündür.

Kanunlardaki sürelerin geciktirilmesi yahut yazıların ve tekitlerin zamanında cevaplandırılmaması durumlarında kabul edilebilir herhangi bir mazeret bulunmuyor ise ilgili yargı mensubu hakkında uyarma cezası uygulanacaktır. Bu suçun görevde kayıtsızlık ve düzensizlik suçu ile benzer olduğu söylenilebilir. Kanaatimizce her iki suçun ortak bir düzenleme altına alınması gerekir. HSK 2. Dairesi yargı mensubunun işi uzatacak nitelikteki davranışı dolayısıyla uyarma cezasına ilişkin aşağıdaki şekilde karar vermiştir.

"… Cumhuriyet Savcısı … hakkında yapılan soruşturma: 1) 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 12 inci maddesinde yer alan suç yerine ilişkin düzenlemenin Cumhuriyet başsavcılıkları değil mahkemeler açısından tanzim edilmiş olmasına, anılan Kanun'un 18 inci maddesi uyarınca da iddianamenin okunmasından önce bu konuda talepte bulunmak suretiyle yetki sorununun yasa ve yargı yoluyla çözülmesi yerine; a) …Ltd. Şti. vekilinin şikâyeti üzerine …hakkında sahtecilik ve dolandırıcılık suçlarından … Cumhuriyet Başsavcılığının …/… sırasına kayden başlatılan soruşturmada, suçun yargı çevresinde işlenmediği gerekçesiyle …/…/… ve …/…/… tarihlerinde iki defa, b) …'ın kişiyi hürriyetinden yoksun kılma suçundan şikâyeti üzerine, … Cumhuriyet Başsavcılığının …/… sırasına kayden başlatılan soruşturma sonucunda, müştekinin, olayın … Cumhuriyet Başsavcılığı yargı sınırlarında işlendiğine dair beyanı uyarınca evrakın yetkisizlik kararı ile gönderilmesi üzerine, hiçbir araştırma ve inceleme yapmadan, müştekinin beyanlarının hayatın olağan akışına uygun olmadığı, şüphelilerin adreslerinin belli olmadığı ve ilk müracaat yerinin de … olduğu gerekçesiyle …/…/…, …/…/… ve …/…/… tarihlerinde üç defa, c) … İnşaat Malzemeleri San. ve Tic. Ltd. Şti. ile … İnşaat Planlama Müh. Tic. Ltd. Şti. yetkililerinin şikâyeti üzerine … Cumhuriyet Başsavcılığının …/… sırasında başlatılan soruşturmada, işlenen suçun yargı çevresinde işlenmediği gerekçesiyle …/…/…, …/…/…, …/…/…, …/…/… ve …/…/… tarihlerinde beş defa, Olmak üzere yetkisizlik kararları vermek suretiyle, şüpheli veya şüpheliler hakkındaki soruşturma evrakını sürüncemede bıraktığı, Cumhuriyet Savcısı …'a isnat olunan eylemlere ilişkin soruşturma dosyasının incelenmesi sonucunda; inceleme tutanakları ve tüm dosya kapsamı nazara alındığında ilgilinin mevzuatta açık olarak belirlenmiş konularda işi uzatacak şekilde davranışlarda bulunduğu anlaşıldığından tüm soruşturma maddeleri birlikte değerlendirilmek suretiyle eylemine uyan 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 63 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (d) bendi gereğince uyarma cezası ile cezalandırılmasına…"[111]

[111]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/01876bd1-25e4-4072-b637-e2a10a5c9ed5.pdf (Erişim Tarihi: 04.11.2021).

- **Bilirkişi Tercihi ve Vazifelendirilmesi Esnasında Kanunlarla Belirlenen Kurallara Uymama**

Bilirkişi incelemesinin temel amacı yargılama faaliyeti sırasında hakime hukuk konusunun kapsamı haricinde çözümü teknik ve özel bilgi icap ettiren hususlarda katkı sunulmasıdır.[112] Bilirkişi terimi, mahkemeye teknik ve özel bilgiyi sunarak sunduğu bu bilgiler doğrultusunda vakıadan neticeler çıkartan yahut vakıaları tespit eden kişi anlamına gelir.

Bilirkişilerin tercihi ve vazifelendirilmesi esnasında mevzuatta düzenlenen hükümlere uygun davranmamak fiili 6754 S.K. m. 37 ile yapılan bir düzenleme sonucu 2802 S.K.'ya eklenmiştir. 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu m. 12'ye göre yargı mensubunun şartları oluşmamasına rağmen bölge kurulu bilirkişi listesinin dışından görevlendirme yapması halinde uyarma cezasını gerektiren disiplin sorumluluğu gündeme gelecektir. Bu nedenle Bilirkişilik Kanunu, HMK, CMK, 2802 sayılı Kanun düzenlemeleri gözetilerek bilirkişi tercihi ile vazifelendirilmesi sırasında ilgili kanunlarla belirlenen kurallara uyulmaması halinde HSK tarafından yargı mensubuna uyarma disiplin cezası tatbik edilebilecektir.

- **Ağırlık ve Nitelikleri Bakımından Üst Tarafta Sayılan Benzeri Fiillerde Bulunma**

Hakim ve savcılar ile ilgili yürütülecek disiplin tahkikatı kapsamında öngörülen uyarma disiplin cezası yönünden torba düzenleme niteliğini haiz bu hüküm uyarınca üst tarafta sayılan örneklere benzer pek çok fiil ile ilgili uyarma cezasının uygulanması mümkündür.[113] Ceza hukukunda tipiklik ve kanunilik ilkeleri geçerli olduğu için kıyas yasaktır. Disiplin cezaları yönünden de kanunilik ilkesi geçerlidir ancak uyarma cezası yönünden genel bir hüküm olan bu düzenleme ile birlikte disiplin suçları yönünden kanunilik ilkesinin sıkı şekilde tatbik edilmediği ve ceza hukuku kapsamında yasak olan kıyas müessesine müsaade edildiği anlaşılmaktadır.

Disiplin suçlarında kıyasa izin verilmesi disiplin kurulunun takdir yetkisini genişletmektedir. Disiplin suçunu oluşturabilecek bütün fiillerin belirlenerek eksiksiz

[112]Erdoğan, E. ve Üçüncü, S. H. (2020). Bilirkişilik kurumu ve bilirkişi raporunun delil değerine ilişkin bazı sorunlar. Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 10 (1), s. 356.
[113]Eskiler, 2020, **a.g.k.,** 68.

bir şekilde listesinin düzenlenmesi elbette mümkün değildir. Ancak ağırlık ve nitelikleri bakımından yukarıda sayılan benzeri fiillerde bulunma fiilinin içeriğinin son derece soyut ve belirsiz olması nedeniyle uygulayıcılara objektif olmayan kararlar verilmesine neden olabilecek şekilde geniş bir takdir yetkisi tanınması, hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik ilkelerini zedelemektedir.

2802 sayılı Kanun m. 63, 65 ile 66'da ihdas edilen kademe ilerlemesinin durdurulması, kınama ve uyarma disiplin cezaları yönünden öncelikle disiplin suçunu oluşturan fiiller tek tek sayılmış ancak her bir ceza için ayrıca nitelik ve ağırlıkları bakımından benzer fiilleri işleme şeklinde torba düzenleme öngörülmüştür. 2802 sayılı Kanun m. 64 ve m. 67 ile 69 arasında ihdas edilen aylıktan kesme, meslekten çıkarma, yer değiştirme ve derece yükselmesini durdurma cezaları yönünden ise sınırlı sayma yöntemi benimsenmiş ve torba bir hükme yer verilmemiştir.

2802 sayılı Kanun m. 63, 65 ile 66'da düzenlenen disiplin cezaları için öngörülen "nitelik ve ağırlıkları itibariyle sayılan benzer eylemleri işlemek" şeklindeki tüm hükümlerin, hakimler ve savcılar hakkında disiplin kovuşturması açılarak disiplin cezasının uygulanma işlerinin mutlaka kanunla düzenlenmesi gerektiği amir düzenlemesini içeren Anayasa m. 140/3'e aykırı olduğu kanaatindeyiz. Çünkü Anayasa, kanunilik ilkesine uyulması gerektiğinin yanı sıra hakimlerle savcılar hakkında belirlenen disiplin suçları ile cezaların tamamının "mahkemelerin bağımsızlığı ve hakimlik teminatı esaslarına göre" ihdas edilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Ağırlık ve nitelikleri itibariyle üst tarafta sayılan benzeri fiillerde bulunma fiilinin kapsamının belirlenmesi için HSK kararları yol gösterici olacaktır. Aşağıdaki kararlarda HSK 2. Dairesince ilgili yargı mensubu hakkında 2802 sayılı Kanun m. 63/2-f gereğince uyarma cezası kararı verilmiştir.

"… Cumhuriyet Savcısı …'e isnat olunan eylemlere ilişkin soruşturma dosyası içerisindeki bilgi ve belgeler birlikte değerlendirilerek; futbol müsabakalarında haksız hakem kararları ve birtakım sert müdahalelerden kaynaklanan birtakım gerginliklerin yaşanmasının hayatın olağan akışı içerinde doğal olduğu, bir Hâkim veya Cumhuriyet Savcısının sahip olduğu kişilik özellikleri gereği bu gerginliklere tahammül eşiğinin düşük olması halinde münferit hadislerin yaşanmaması adına kendisinden bu müsabakalara katılmaması beklenir. Yargı mensuplarının bu maçlara katılması ise bahse konu tarzda cereyan etmesi mümkün gerginlikleri öngördüğü ve somut olayın özelliklerine göre bunlara olağan tahammül göstermeyi kabul ettiği anlamına gelmektedir. Müsabaka içerinde bu tarz gerginlikle karşılaşan bir yargı mensubunun ise tepkisini gösterirken olayları kişiselleştirmeden ve özellikle astı durumunda bulunan memurların hadlerini aşmasına fırsat tanıyan, gerginliğin diğer tarafına karşı cezalandırmak maksatlı olarak yargısal yetkiler ile idari anlamda amirlik sıfatından kaynaklanan birtakım

yetkilerin kötüye kullanılacağı şeklinde yorumlanabilecek türden söylem ve hareketlerden kaçınması beklenirken somut olayda ilgilinin spor müsabakasında yaşanılan gerginliklerin ardından soruşturmaya maddesinde belirtilen kabilde söylem ve davranışlarda bulunduğu sabit görüldüğünden eylemine uyan 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 63'üncü maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendi gereğince uyarma cezası ile cezalandırılmasına…"[114]

"… Cumhuriyet savcısı ile ilgili yapılan soruşturma; hizmet sırasında yahut dışında, vazifesinin icap ettirdiği güven ve saygınlık duygusunu sarsacak tutum ve hareketlerde bulunduğu, bu cümleden olarak; Müşteki …'in … günü 2 adet ineğinin kaybolmasına ilişkin müracaatına ilişkin … tarih ve … sor - … sayılı karar ile 'Müştekinin ineklerinin hırsızlandığı yönünde herhangi bir delile ulaşılamadığı, müştekinin ineklerinin eğitimli ve sorumluluk sahibi olduklarına dair bir kanıt da sunmadığı, ineklerin olay günü ev yerine başka bir yere gitmek isteyerek gitmelerinin önünde yasal engel de bulunmadığı anlaşılmakla' Şeklindeki gerekçeyle KYOK vererek, verilen karar Cumhuriyet Başsavcısı tarafından UYAP sisteminde onaylanmadan önce whatsapp adlı mesajlaşma programında paylaşıp birden fazla grupta yayılmasına sebebiyet verdiği, Cumhuriyet savcısına isnat edilen eylem ile ilgili tahkikat dosyası içindeki belge ve bilgiler birlikte takdir edilerek, ilgilinin yazmış olduğu söz konusu kararda hukuki değerlendirme ve analizden uzak, herhangi bir şekilde bu kararı okuyan bir kişide toplumda yargıya karşı duyulan ciddiyeti zedeleyebilecek bir dil kullanması ve anılan kararın henüz onaylanmadan ve bu haliyle soruşturmanın gizliliğinin devam ettiği bir aşamada ilgilinin üyesi olduğu bir whatsapp gurubunda paylaşmış olması nazara alınarak fiiline uyan 2802 sayılı Kanun'un 63/2-f maddesi gereğince uyarma disiplin cezasıyla cezalandırılmasına…"[115]

3.1.2. Aylıktan Kesme Cezası

"MADDE 64 - Aylıktan kesme: İzinsiz veya kabul edilir mazereti olmaksızın göreve (1 veya 2 gün) gelmeyenlerin aylıklarından her gün için bir günlüğünün kesilmesidir." (2802 sayılı Kanun m. 64.)

2802 S.K. m. 64 uyarınca aylıktan kesme disiplin cezası; kabul edilebilir herhangi bir mazeret bulunmaksızın vazifeye bir yahut iki gün izinsiz katılmayan hakim ve savcılar hakkında aylık tutarlarından her gelinmeyen gün için bir günlük tutarın kesilmesi durumudur.

Madde metnindeki gün ibaresinden anlaşılması gereken bir tam mesai günüdür. Eğer bir tam mesai gününü oluşturmayacak şekilde kabul edilebilir mazeret olmaksızın izinsiz göreve geç gelme veya görevi erken bırakma söz konusu olursa 2802 sayılı Kanun m. 63/2-c gereği uyarma cezası uygulanır.

[114]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/10807abf-1d6e-41c8-9834-c3c74249b20c.pdf (Erişim Tarihi: 05.11.2021).
[115]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/9ebe9810-7b53-455a-849d-fed4b2dd06e7.pdf (Erişim Tarihi: 05.11.2021).

Kabul edilebilir geçerli bir mazeretin bulunması veya izinli olunması halinde söz konusu disiplin suçu oluşmayacaktır. "Kabul edilebilir mazeret" kavramının hakim ve savcılar lehine geniş yorumlanması gerekir.[116] Aylıktan kesme disiplin cezasının maddi yönünün de bulunması nedeniyle uyarma ve kınama cezalarından ayrılır.

2802 sayılı Kanun kapsamındaki aylıktan kesme disiplin cezası, DMK'nın aksine kınama cezasından daha hafif nitelikte bir disiplin cezasıdır. Aylıktan kesme cezasının uygulanabilmesi için göreve izinsiz ve kabul edilebilir mazeret olmaksızın bir veya iki gün gelmeme arasında herhangi bir fark yoktur. İlgili yargı mensubu hakkında göreve gelinmeyen her gün için bir günlük aylıktan kesinti uygulanacaktır.

2802 sayılı Kanun kapsamında hakim ve savcıların geçerli sayılabilecek mazereti olmadan iki günlük süreden daha çok vazifeye katılmamaları durumunda göreve gelinmeyen zaman dikkate alınarak daha ağır nitelikte disiplin cezaları düzenlenmiştir. Bu disiplin cezaları sonraki başlıklarda ayrıntılı incelenecektir. HSK 2. Dairesince izinsiz ve geçerli mazereti olmaksızın göreve iki gün gelmeyen ilgili yargı mensubu hakkında aylıktan kesme cezasına ilişkin aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

"… Hakim hakkında yapılan tahkikat: belirli tarihte Sulh Ceza Hakimliği'ne nöbetçi sıfatıyla bakmakla vazifelendirildiğinin zabıt katibince kendisine sözlü bir şekilde bildirilmesine karşın tarihinde vazifeye gitmeyerek kendisine telefon eden katibe '…' söylediği, birleştirilen tahkikat dosyasında; belirli tarihte vazifeye gitmediği konusu ile ilgilidir. Hakime isnat edilen her iki dosya kapsamındaki fiillere ilişkin tahkikat dosyasının incelenmesinde; ilgili hakimin birer gün geçerli sayılabilecek mazereti olmaksızın kabul edilebilir ve izinsiz bir şekilde vazifesine gitmediği anlaşıldığından; fiiline uyan 2802 sayılı Kanun m. 64 gereğince 'İki gün aylıktan kesme' disiplin cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir…"[117]

3.1.3. Kınama Cezası

"MADDE 65 - Kınama: Belli bir eylem veya davranışın kusurlu sayıldığının yazı ile bildirilmesidir. Kınama cezası: a) Hizmet içinde ve dışında, resmi sıfatının gerektirdiği saygınlık ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak. b) Kılık ve kıyafetinde mesleğin gerektirdiği saygınlığı gözetmemek, c) Devlete ait araç ve gereçleri özel işlerde kullanmak, d) Meslektaşlarına, emrindeki personele, görevi nedeniyle muhatap olduğu kişilere veya iş sahiplerine kötü muamelede bulunmak, e) Eşlerinin, reşit olmayan veya kısıtlanmış çocuklarının kazanç getiren sürekli faaliyetlerini onbeş gün içinde Adalet Bakanlığına bildirmemek, f) Adalet Bakanlığının mevzuat uyarınca verdiği

[116]Eraslan, 2018, **a.g.k.,** 112.
[117]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/f3bb0f13-9cbe-404c-9002-a4c158a494ca.pdf (Erişim Tarihi: 10.11.2021).

talimatı yerine getirmemek, büro ve Kalemlerin denetimini ihmal etmek, g) Görevin işbirliği ve uyum içerisinde yapılmasını engelleyici tutum ve davranışlarda bulunmak, h) İzinsiz veya kabul edilir mazereti olmaksızın kesintisiz üç gün göreve gelmemek, ı) Nitelik ve ağırlıkları itibariyle yukarıda belirtilen benzeri eylemlerde bulunmak, Hallerinde uygulanır." (2802 sayılı Kanun m. 65.)

Kınama, bir fiil yahut davranışın disiplin kurulunca kusurlu sayıldığının ilgili yargı mensubuna yazı ile bildirilmesini ifade eden bir disiplin yaptırımıdır.[118] Çalışmamızın bu başlığında 2802 sayılı Kanun m. 65'te düzenlenen ve kınama cezasını gerektiren fiilleri inceleyeceğiz.

- **Hizmet Sırasında yahut Dışında Resmi Sıfatın İcap Ettirdiği Güven ve Saygınlık Duygusunu Zedeleyecek Davranışlarda Bulunma**

Mesleği işten ayıran temel özelliklerden birisi de mesleğe özgü ahlak kurallarının olması, bu kuralların meslek mensuplarına aynı şekilde uygulanabilmesidir.[119] Bangalor Yargı Etiği ilkeleri değer 4/1'de hakimin çalışmalarının tümünde uygun olmayan hareketlerden ve bu yöndeki görüntülerden kaçınması gerektiği ifade edilmiştir. Değerlerden 4/2'ye göre ise kamuda süregelen gözetimin öznesi konumundaki hakimin; diğer vatandaşlarca ağır nitelikte kabul edilebilecek şahsi sınırlamalara özgürce, kendi iradesiyle katlanmalıdır. Hakim, bilhassa yargı görevinin onuruna uygun bir şekilde davranmakla mükelleftir.

Hakim ve savcılık vazifesini yürüten kişilerin hizmet içinde olduğu gibi hizmet dışında da mesleğin gerektirdiği saygınlık ve güvene uygun davranışlarda bulunması gerekir. Aksi halde eylemin hizmet içinde yahut hizmet dışında olması fark etmeksizin söz konusu disiplin suçu oluşacaktır. "Resmi sıfatının gerektirdiği saygınlık ve güven duygusunu sarsacak nitelikte davranışlarda bulunmak" eylemi içeriği belirsiz, soyut ve olaydan olaya farklı yorumlanabilecek nitelikte bir ifade olduğundan disiplin kurulunun sübjektif yaklaşımlarına göre değerlendirme yapması mümkün olabilecektir.[120] Disiplin kurulunun takdir yetkisini somut olayın özelliklerine göre hizmet gerekleri ve kamu yararı ölçütlerini gözeterek kullanması gerekir. HSK 2. Dairesi ilgili yargı mensubu hakkında konuyla ilgili aşağıdaki şekilde karar vermiştir.

"… Cumhuriyet Savcısı … hakkında yapılan soruşturma; … isimli, hâkim, savcı ve avukatların katılımcısı olduğu sosyal paylaşım sitesinde, Ben … dayken …'ye hukuki bir konuda

[118]Eskiler, 2020, **a.g.k.,** 69.
[119]Yiğit ve Öztürk, 2020, **a.g.k.,** 125.
[120]Ercan, 2008, **a.g.k.,** 42.

konuşurken, bir hakim savcı ile ilgili hukuki bir tespit yaparken hiç görmedim. Bir kaç arkadaşı bir odada görse metafizik vaazlarına başlar, anlaşılmaz çıkarımlar yapar, inanca dair saçma sapan şeylerden bahseder, bunların aşkın bir marifet olduğunu söylerdi. Bizde öğrendiğimiz dini bilgilerimizin saçmalıklarla karışmaması için 'he abi siz uçmuşsunuz, biz size yetişemeyiz. Bu mevzular bizi aşar' deyip bir bahaneyle odadan kaçardık. Belki savcı beyin sorduğu delilleri ona periler söylemiştir. O aşkın yüce biri olma ihtimali olan bir ...tir. Ya ona mürit olur kafayı yersiniz, ya da hemen onun yanından kaçar rahata erersiniz. Eminim … böyle bir soruşturmayı yaptırabilmek için ondan başkasını bulamamıştır. Mantık dışı iddiaları ondan başkası soruşturmaya dönüştüremezdi zaten. Birileri öylesi bir soruşturma raporuna dayanıp hâkim savcı için tutuklama yapıyorsa çürük tahtaya dayanıyor demektir. Eski bir … olarak benden söylemesi. şeklinde paylaşımda bulunduğu, … Cumhuriyet Savcısına isnat edilen eylemlerle ilgili tahkikat dosyasının incelenmesinde, dosyadaki tüm kanıtlar birlikte takdir edildiğinde; ilgilinin sabit olan eylemiyle hizmet sırasında yahut dışında vazifenin icap ettirdiği güven ve saygınlık duygusunu zedeleyecek hareketlerde bulunduğu anlaşılmakla, fiiline uyan 2802 sayılı Kanun m. 65/2-a uyarınca kınama cezasıyla cezalandırılmasına…"[121]

- **Kılık ve Kıyafet Konusunda Mesleğin İcap Ettirdiği Saygınlığı Gözetmeme**

Hakim ve savcılar mesleğin gerektirdiği saygınlık için görevleri sırasında ve özel hayatlarında kılık ve kıyafetlerine özen göstermelidir.[122] Hakim ve savcıların resmi kıyafetlerine ilişkin usul ve esaslar Hakim ve Savcıların Resmi Kıyafet Yönetmeliği metninde ihdas edilmiştir.[123]

Ceza mahkemelerinde görev ifa eden hakim ve savcıların kırmızı; hukuk mahkemeleri ile mercilerinde görev ifa eden hakimlerin yeşil; idari yargıda görev ifa eden hakimlerin gri renkli astarı olan siyah renk cübbe giyineceği düzenlenmiştir. Ülkemizde ve dünyada cübbenin tek tip olması mecburiyeti olan ülkelerdeki gaye; yargının adalet odağında ve bağımsız bir şekilde dağıtıldığını görsellik ile de ifade

[121]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/df650ccd-c858-4664-b64a-0dfb3f1347e0.pdf (Erişim Tarihi: 15.11.2021).
[122]Ergün, 2018, **a.g.k.,** 46.
[123]Yönetmelik m. 4'e göre, "Hakim ve savcıların, resmi kıyafeti siyah parlak kumaştan yapılmış, geniş kollu, düğmesiz cübbedir. Bu cübbelerin yakalarından başlamak üzere ön kısımları ile iki kol ağızlarında ve sert yaka kısmının iç ve dışında, a) ceza mahkemelerindeki hakimlerle savcı sınıfından olanlar için kırmızı, b) hukuk mahkeme ve mercilerindeki hakimler için yeşil, c) idari yargı hakimleri için gri renkli astar bulunur. Savcı sınıfından olanlar ayrıca cübbenin ön yüzünde, sağ omuzdan sarı bir düğme ile başlayış göğüs orta kısmı hizasında biten ve sarkık bir şekilde duran sarı simden yapılmış geniş örgü kordon takarlar." Yönetmelik m. 5'e göre ise; "Cübbe yakaları sert ve dik olup üzerine, a) adli yargıda mahkeme başkanı ile ağır ceza cumhuriyet başsavcısı, idari yargıda ise bölge idare mahkemesi başkanı unvan ve sıfatını taşıyanlar için tüm yakayı çeviren defne dalı biçiminde sarı sırma, b) adli yargıda diğer hakim ve savcılarla, idari yargıda diğer mahkeme başkanları ile bölge idare mahkemesi üyeleri için yakanın sadece üst ve yan kenarlarına defne dalı biçiminde sarı sırma, c) İdare ve vergi mahkemeleri üyeleri için de yakanın sadece üst kenarına defne dalı biçiminde sarı sırma işlenir."

etmektir. HSK 2. Dairesince konuyla ilgili aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

"… Cumhuriyet Başsavcısının izinli olması nedeniyle … Cumhuriyet Başsavcılığını temsilen katıldığı 30 Ağustos 2006 tarihinde yapılan zafer bayramı çelenk koyma ve saygı duruşu törenine, protokol kurallarına aykırı bir şekilde kravatsız ve ceketsiz gömlekle iştirak etmek suretiyle törene katılan heyet ile vatandaşlar nezdinde adliyenin itibarını zedelediği … eski hâlen … Cumhuriyet Savcısı …'a isnat olunan soruşturma konusu eylemle ilgili olarak yapılan inceleme ve değerlendirme sonucunda; dosyadaki bilgi, belge, fotoğraf, tanık anlatımları ve adı geçen Cumhuriyet Savcısının savunması ile soruşturma maddesinin doğrulandığı ve bu şekilde ilgilinin kılık ve kıyafetinde mesleğin gerektirdiği saygınlığı gözetmediği sonuç ve kanaatine varıldığından, hakkında 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun 65 inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi gereğince kınama cezası verilmesine…"[124]

- **Devletin Araçlarıyla Gereçlerini Şahsi İşlerde Kullanma**

Devletin araçlarıyla gereçlerini şahsi işlerde kullanma disiplin suçunun oluşabilmesi için söz konusu araç ve gereçlerin devlete ait olmasının yanı sıra bu araç ve gereçlerin ilgili yargı mensubu tarafından, yargı mensubunun ailesi tarafından veya verilen izin doğrultusunda bir yabancı tarafından özel işlerde kullanılması gerekmektedir. Söz konusu madde metninden şahsi işlerde faydalanılan devletin araçlarıyla gereçlerinin değeri ile bu araç ve gereçlerin kullanım süresinin herhangi bir önemi bulunmamaktadır.[125]

Her somut olayı kendi özelinde değerlendirmek gerekir.[126] Kınama cezasını gerektiren bu disiplin suçunu oluşturan fiillere örnek olarak yargı mensubuna görev için tahsis edilen aracın yargı mensubunun kendisinin veya ailesinin görev dışı yerlere gitmek için kullanılması gösterilebilir. Söz konusu disiplin suçunun oluşabilmesi için fiilin 5237 sayılı TCK'da düzenlenen zimmet suçunu oluşturma şartı aranmaz.

Yargı mensubunun devlete ait araç ve gereçleri özel işlerde kullanması, mesleğe katkı sağlayacak şekilde emek, zaman ve mesai kaybını önleme amacını taşıyorsa ve fiilin makul bir ağırlığı yoksa disiplin suçunun oluşmadığı yönünde kanaatte bulunmak hakkaniyete uygun olacaktır. Değerlendirme yapılırken somut olayın şartlarına göre yargı mensubunun kusurunun yoğunluğu ve eyleminin ağırlığı gözetilmelidir.

[124]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/702c857c-2f6e-4489-960f-0f7550020fc2.pdf (Erişim Tarihi: 18.11.2021).
[125]Eraslan, 2018, **a.g.k.,** 118.
[126]Kaymaz, 2021, **a.g.k.,** 35.

- **İş Arkadaşlarına, Vazifesi Sebebiyle Münasebet Kurduğu Bireylere yahut İş Sahiplerine Yönelik Kötü Muamelede Bulunma**

Bangalor Yargı Etiği ilkeleri değer 6/6'ya göre hakimin, yargılamanın tüm safhalarında nizamı ve uygun davranışlarda bulunulmasını temin ederek uyuşmazlığın tarafları ile vazife gereği münasebet kurulan tüm bireylerle ilişkilerinde nazik, sabırlı ve vakur olması gerektiği belirtilmiştir. Yargı mensuplarının davranışlarının vasıflarının belirlenmesinde toplumda kabul gören genel kuralların yanı sıra örf ile adetlerin de dikkate alınması gerekir.

5237 sayılı TCK m. 232'de düzenlenen "kötü muamele" suçunun ortak konut içerisinde beraber ikamet edenlerden birisine yönelik şefkat, merhamet ve acıma duygusuyla uygun olmayacak biçimde kötü davranma yahut sanat, meslek veya farklı bir sebeple terbiye hakkıyla alakalı disiplin yetkisini kötüye kullanmayla oluşacağı düzenlenmiştir. Yargı mensupları hakkında yürütülen disiplin soruşturmalarında kötü muamelede bulunma fiili ile ilgili kınama cezası verilebilmesi için eylemin 5237 sayılı TCK'da düzenlenen kötü muamele suçunu oluşturma şartı aranmaz.

2802 sayılı Kanun, madde metninde sayılan kişilere "kırıcı" davranılması halinde uyarma cezasını, "kötü muamelede bulunulması" halinde ise kınama cezası verilmesi gerektiğini öngörmüştür. Kötü muamele kavramı kırıcı davranışlara nazaran daha ağır rahatsız edici tutum ve davranışlarda bulunma şeklinde ifade edilebilir.[127] Kanaatimizce kırıcı davranışların süreklilik göstermesi durumunda fiilin kötü muameleye dönüştüğü değerlendirmesi yapılabilir. Yargı mensupları görevlerini ifa ederken görevleri gereği muhatap oldukları tüm kişilere karşı insan onuruna yaraşır şekilde tutum ve davranışlarda bulunmaları aynı zamanda mesleğin saygınlığının korunmasının bir gereğidir. Nitekim HSK 2. Dairesince kötü muamelede bulunduğu tespit edilen ilgili yargı mensubu hakkında aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

"… Hakim ile ilgili yapılan tahkikatta: iş arkadaşlarına, vazifesi nedeniyle münasebet kurduğu bireylere yahut iş sahiplerine kötü muamelede bulunmasıyla ilgili; a) iş sahibinin dilekçe sunmak maksadıyla odasına gittiği sırada kendisine yönelik 'Ben sizin ne olduğunuzu biliyorum, sen bu hocalardan hangisinin sevgilisisin' şeklide sözler söylediği, b) Mahkeme mübaşirine 'Benimi taklit ediyorsun yavşak, benim ağzımı bozdurma' dediği, c) Hizmetliye 'Sen borçlusun, iş takibi yapıyormuşsun, maaşın geçimine yetiyor mu, seni işten atmadığıma şükret' şeklinde sözler söylediği, ç) Koruma olan polis memuruna 'Sen kim oluyorsun da benim çekmecemi karıştırıyorsun, senin haddine

[127]Ercan, 2008, **a.g.k.,** 44.

mi, hepiniz yavşaksınız' dediği, d) Zabıt katibine 'Sen adam mısın, seni bitireceğim, bundan sonra ağzından hiçbir söz çıkmayacak, kapıdan çıktığın an seni bitiririm, bu olan biten burada kalacak, elime düşme seni tutuklarım' şeklinde sözler söylediği, e) Zabıt katibine 'Sen kâğıt yer misin, sana bu kâğıdı yedireyim mi' şeklide sözler söylediği, f) Zabıt katibine el kol hareketleriyle aşağılayıcı biçimde yönelerek 'Lan sen kim oluyorsun da bana sayın diyorsun, sen benle eşit misin, senin arkanda kim var lan, seni il dışına süreceğim, ya ilçelerden birisi için dilekçe getir, ya da il dışına göndereceğim defol çık şimdi' şeklinde sözler söylediği, g) Zabıt katibine 'Kim sizi memur yapıyor, seni ben burada istemiyorum ...'ya göndereceğim, önüme bu fotoğraf gelmiş ise eylemlerine katılmışsındır' şeklinde sözler söylediği, h) Zabıt katibine 'Sen burayı çiftlik mi sanıyorsun lan, kime güveniyorsun, Bakan Bey mi arkanızda, bundan sonra seninle özel olarak uğraşacağım, kendini nerede bulursun bilemem' şeklinde sözler söylediği, ı) Zabıt katibine odasına gittiği sırada konuşma esnasında bakanlık muhaberede görev yapan kişi ile ilgili 'O …'ın da kellesini uçuracağım (sürme mahiyetinde)' dediği, i) Zabıt katibine 'Sen nasıl savunma hazırlamışsın, seni ...'a, ...'a sürerim, bundan sonra kendine dikkat et işe geç kalırsan veya başka bir sıkıntı yaratırsan seni direkt ...'ya göndereceğim, senin başını … yaktı' şeklinde sözler söylediği, j) Dosyayla odasına giren kişiye 'Geri zekâlı mısınız, bir işi beceremiyorsunuz' dediği, k) Sulh Hukuk Mahkemesindeki görevli mübaşiri koruma aracılığıyla yanına çağırarak, hakimin izin vermemesi üzerine duruşma sonrası tekrar çağırıp 'Başkan çağırınca sen nasıl gelmezsin sana mübaşirlik nasıl yapılır göstereceğim' dediği, l) İlgili kişi sekreterlikten ayrılırken 'Burası babanın koltuğu değil, seni bitiririm, ilçeye gönderirim, bir daha gelemezsin' dediği, m) ...'ya 'Sen kimsin lan' şeklinde sözler söylediği, n) Kişinin her odasına girdiğinde mimikleri ve ses tonuyla aşağılayarak 'Ne var niye geldin, seni mi çağırdım, bırak evrakı git, seni çağırmadan gelme' dediği, o) kişiye 'sen kim oluyorsun da benim kalemimi arıyorsun, senin haddine mi, sen kaleme talimat veremezsin' dediği, ö) kişi aracılığıyla telefon ile duruşmaya katılması için arattığı kişinin duruşmaya katılamayacağını söyleyince 'Ona güvenmiştim o da adam çıkmadı' dediği, hakime isnat edilen fiillere ilişkin tahkikat dosyasının incelenmesinde; dosyadaki tüm belgelerle bilgiler birlikte takdir edildiğinde; ilgilinin belirli tarihlerde ..adliyesinde görev yaptığı süre zarfında iş arkadaşlarına, vazifesi sebebiyle münasebet kurduğu bireylere yahut veya iş sahiplerine yönelik kötü muamelede bulunduğu anlaşıldığından ilgili hakim ile ilgili isnatlar bir bütün halinde takdir edilerek, fiillerine uyan 2802 sayılı Kanun m. 65/2-d uyarınca kınama disiplin cezası ile cezalandırılmasına…" [128]

- **Eşlerinin, Reşit Olmayan yahut Kısıtlanan Çocuklarının Kazanç Sağlayıcı Süreklilik Arz Eden Çalışmalarını On Beş Günlük Süre İçerisinde Adalet Bakanlığı'na Bildirmeme**

Yargı mensubunun eşi ile reşit olmayan yahut kısıtlanan çocuklarının kazanç sağlayıcı ve süreklilik arz eden faaliyetlerini Adalet Bakanlığı'na on beş gün içinde

[128]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/31e4a1fa-26da-4d3c-8089-6786f54fb7e6.pdf (Erişim Tarihi: 20.11.2021).

bildirmesi gerekmektedir. Söz konusu disiplin suçunun oluşabilmesi için faaliyetin kazanç getirici olması ve süreklilik arz etmesi gerekir. On beş günlük sürenin başlangıcı madde metninde açıkça gösterilmediğinden somut olayın özelliklerine ve faaliyetin niteliğine göre belirlenmelidir.

Bangalor Yargı Etiği ilkeleri değer 6/2'de hakimin, çalışmalarını yargı ile alakalı vazifeler üzerinde yapması gerektiği; bunun yalnızca yargısal sorumluluklarla ilgili hüküm kurmayı değil, bununla birlikte yargıçlık makamı ile mahkeme işleri kapsamındaki diğer vazifeleri de barındırdığı ifade edilmiştir. Söz konusu kınama cezasını gerektiren disiplin suçunun düzenlenmesi ile hedeflenen amaç, yargı mensubunun kendi ailesi için bile olsa süreklilik arz eden kazanç getirici faaliyetlere iştirak etmesi önünde caydırıcı etki sağlamaktır.

- **Adalet Bakanlığı'nın Mevzuat Gereğince Verdiği Direktifi İfa Etmeme, Kalem ve Büroların Kontrolünü İhmal Etme**

Anayasa m. 140/6'ya göre; "Hakimler ve savcılar idari görevleri yönünden Adalet Bakanlığına bağlıdırlar." Söz konusu düzenleme gereğince hakim ve savcılar yalnızca idari vazifeleri yönünden Adalet Bakanlığı'na bağlı olduğundan Adalet Bakanlığı'nın mevzuat gereğince verdiği direktifler yargısal faaliyete ilişkin olmayıp idari işleyişe ilişkindir.

Yargı düzeni içinde, çalışmaların gereği gibi nizama uygun bir biçimde devam etmesinde "kalem" ismindeki büro çalışmaları mühimdir. 2012 yılı itibariyle çıkarılan düzenlemelerde "kalem" terimi yerine "yazı işleri" terimi kullanılmaktadır. Yargı mensuplarının yazı işleri personellerini denetleme usul ve esasları yönetmelikte düzenlenmiştir.[129] Yargı mensupları görevlerini ifa ederken, yargı sürecinin nizama uygun ve ivedi bir biçimde süregelmesi için birlikte görev yaptıkları personellerce iş ve işlemlerin usulüne uygun yapılıp yapılmadığı konusunda denetim yapmalıdır.

2802 sayılı Kanun uyarınca kanun, karar ve talimatlardaki direktiflerde aleni bir şekilde belirlenen hususlarda işi sürüncemede bırakacak hal ve hareketlerde bulunma, yazılara vaktinde cevap vermeme fiili uyarma disiplin cezasını icap ettirmekteyken; Adalet Bakanlığı'nın mevzuattaki düzenlemeler gereğince verdiği direktifi ifa etmeme,

[129]"Bölge Adliye ve Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Cumhuriyet Başsavcılıkları İdari ve Yazı İşleri Hizmetlerinin Yürütülmesine Dair Yönetmelik."

kalem ve büroların kontrolünü ihmal etme fiili kınama disiplin cezasını gerektirir.

Adalet Bakanlığı'nın talimatını yerine getirmemek fiili ile oluşan söz konusu disiplin suçunun Anayasa'nın 138. maddesi uyarınca mahkemelerin bağımsızlığını ve hakimlik ve savcılık teminatını zedelediği kanaatindeyiz. HSK 2. Dairesince konuyla ilgili aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

"… Hâkimi ... hakkında yapılan soruşturmada; 1- Kalem üzerindeki denetim ve gözetim görevini yerine getirmemek suretiyle; Zabıt Kâtibi ...'ün, Hukuk ve Ticaret Mahkemeleri Yazı İşleri Yönetmeliğinin 16'ncı maddesine aykırı bir şekilde masraf tahsil etmesine göz yumduğu gibi tahsil edilen paradan da 156.359 TL menfaat teminine sebebiyet verdiği, 2- Asliye Ceza Mahkemesinin … esas sayılı dosyasının … tarihinde yapılan keşfine, Zabıt Kâtibi …'e ait araçla gidilmesine rağmen sarf kararına, araç sürücüsü olarak keşfe iştirak etmeyen temizlik elamanı … ismini yazdırıp 40 TL ücret tahakkuk ettirdiği, ilgilinin keşfe gitmediği nedeniyle itirazı üzerine isminin üzerini çizerek ... adını yazdırdığı; Soruşturma dosyasının içeriği, Dairemizin iş bu soruşturma dosyasıyla birleştirilen ... Esas sayılı soruşturma dosyasındaki iddialar, savunma ve elde edilen diğer deliller birlikte incelendiğinde; kalem üzerindeki denetim ve gözetim görevini yerine getirmemek suretiyle; Zabıt Kâtibi ...'ün, Hukuk ve Ticaret Mahkemeleri Yazı İşleri Yönetmeliğinin 16 ncı maddesine aykırı bir şekilde masraf tahsil etmesine göz yumduğu, zabıt katibinin tahsil ettiği paradan 156.359 TL'yi uhdesine geçirmesine sebebiyet verdiği, bu suretle görevini kötüye kullandığı mahkumiyet hükmüyle sabit olan, bu eylem nedeniyle hakkında verilen 2 ay 15 gün süreli hapis cezasına ilişkin olarak hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararı verilen ilgilinin, tüm eylemleri kül halinde değerlendirildiğinde, ilgilinin eylemine uyan 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 65'inci maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendi gereğince kınama cezası ile cezalandırılmasına…"[130]

- **Görevin Uyum ve İşbirliği İçinde İfa Edilmesini Önleyici Hal ve Hareketlerde Bulunma**

Mahkemeler nitelikleri itibariyle bir arada çalışmayı gerektiren kurumlardır.[131] Özellikle heyet halinde çalışan ağır ceza, idare, vergi ve istinaf mahkemelerinde hakimler arasındaki işbirliği ve uyum, yargısal iş ve işlemlerin aksamaması için önem arz etmektedir. 2802 sayılı Kanun'un bu düzenlemesi ile yargısal görevin işbirliği ve uyum içerisinde icra edilmesi amaçlanmıştır. Yargı sürecinin ivedi şekilde ilerlemesi için yargı mensupları ile yazı işleri personelleri arasında da görevin işbirliği ve uyum içerisinde yapılması gerekir.

[130]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/62afd9c7-6f0f-43e6-b9e3-55e6f9be8adb.pdf (Erişim Tarihi: 25.11.2021).
[131]Eraslan, 2018, **a.g.k.,** 122.

Madde metninde geçen tutum ve davranışların içeriği her ne kadar belirsiz ise de somut olayın şarlarına göre değerlendirme yapılmalıdır. Örneğin duruşma günlerinde sağlık raporu almayı alışkanlık haline getiren bir yargı mensubu hakkında kınama cezasının verilebileceği kanaatindeyiz. Nitekim HSK 2. Dairesi'nin aşağıdaki kararı da aynı doğrultudadır.

"… Hâkimi … hakkında yapılan soruşturma; A) Görevli olduğu ve herhangi bir mazereti bulunmadığı halde, ... Mahkemesinin ... tarihindeki sabah ve öğleden sonraki duruşmalarına katılmadığı, B) … Mahkemesi'nin … tarihli duruşmalarına mahkeme başkanının katılmadığını öğrenmesi üzerine 'Ben bugün reis beyin olmadığını bilseydim hastaneye giderdim, dosyaların bugün karara çıkacağını sanıyordum. O zaman ben hastaneye gidiyorum.' diyerek duruşmalara katılmadığı, bu nedenle heyet oluşturulamaması sebebiyle o günkü duruşmalarda gecikme yaşanmasına sebebiyet verdiği, C) Emrindeki personele ve muhatap olduğu kişilere karşı kırıcı davranışlar sergilediği, hakime isnat edilen fiiller ile ilgili tahkikat dosyasındaki incelenme neticesinde fiillerin bir bütün halinde 2802 sayılı Kanun m. 65/2-g uyarınca kınama cezasını gerektirdiği anlaşıldığından ilgilinin kınama cezası ile cezalandırılmasına…"[132]

- **Kabul Edilebilir yahut İzinsiz Bir Şekilde Mazeret Olmadan Aralıksız Üç Günlük Süre Boyunca Göreve Gelmeme**

2802 sayılı Kanun kapsamında kabul edilebilir nitelikte geçerli herhangi bir mazeret olmaksızın yahut izinsiz bir şekilde kesintisiz üç gün göreve gelmeme fiilinin karşılığı kınama cezası olarak belirlenmiştir. Söz konusu disiplin suçunun oluşabilmesi için göreve gelmeme eyleminin kesintisiz bir şekilde yani arka arkaya üç gün boyunca devam etmesi gerekir.[133] Burada üç gün ibaresinden anlaşılması gereken üç tam mesai günüdür.

Görevli olunmadığı sürece hafta sonları ve resmi tatiller üç günlük sürenin hesaplanmasında dikkate alınmaz. Burada önemli olan ardı ardına üç tam mesai günü göreve kabul edilebilir mazeret olmaksızın gelinmemesi fiilidir. Farklı zamanlarda göreve üç gün gelinmemesi fiili, kınama cezasının uygulanabilmesi için yeterli değildir. Bu durumda diğer koşulların varlığı halinde aylıktan kesme cezası uygulanabilir.

Söz konusu eylem olağan teftiş sırasında ortaya çıkabileceği gibi ihbar ve şikayet yoluyla yahut resen de öğrenilebilir. Ancak yargı mensubu hakkında bu düzenleme uyarınca kınama disiplin cezasının uygulanabilmesi için yargı mensubunun göreve

[132]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/84828c3d-8183-4c54-8f77-5267a8cdcdd1.pdf (Erişim Tarihi: 26.11.2021).
[133]Kaymaz, 2021, **a.g.k.,** 39.

gelmediğinin her türlü şüpheden uzak bir şekilde somut delillerle ispat edilmesi gerekmektedir.

- **Ağırlık ve Nitelikleri Bakımından Üst Tarafta Sayılan Benzeri Fiillerde Bulunma**

Hakim ve savcılar hakkında yürütülecek disiplin soruşturmaları kapsamında öngörülen kınama cezası yönünden torba bir hüküm niteliğini taşıyan bu düzenleme uyarınca yukarıda sayılan örneklere benzer pek çok fiil ile ilgili kınama cezası uygulanabilecektir. Bu konuda uyarma cezası yönünden torba hüküm niteliği taşıyan düzenleme ile ilgili yapılan açıklamalar aynen geçerlidir.[134]

Söz konusu fiilin içeriğinin belirlenmesi açısından uygulamadaki örnekler önem arz etmektedir. HSK 2. Dairesi tarafından aşağıdaki kararda ilgili yargı mensubu hakkında soruşturma dosyalarını işlemsiz bırakması, mazeretsiz bir şekilde vazifeye geç gelmeyi yahut vazifeden erken uzaklaşmayı itiyat haline getirmesi nedenleriyle 2802 sayılı Kanun m. 65/2-ı gereğince kınama cezası verilmiştir.

"… Cumhuriyet Savcısı … hakkında yapılan soruşturma: 1) Görevde kayıtsız ve düzensiz davrandığı, bu cümleden olarak; … Cumhuriyet savcısı olarak görev ifa ettiği süreçte uhdesinde bulunup …tarihinde tayin nedeniyle devrettiği soruşturma evrakından (...) adedini (...) ila (...) gün arasında işlemsiz bıraktığı, 2) Mazeretsiz olarak göreve geç geldiği ve/veya erken ayrılmayı alışkanlık haline getirdiği, bazen de mesaiye hiç gelmediği … Cumhuriyet Savcısı …'a isnat olunan eyleme ilişkin soruşturma dosyası ve iddia kapsamındaki konu incelendi; soruşturma konusu yapılan ilgiliye isnat edilen eylemler inceleme tutanakları, tanık beyanları ve tüm dosya kapsamı ile sabit olup tüm eylemleri birlikte değerlendirilerek, ilgilinin 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 65 inci maddesinin ikinci fıkrasının (ı) bendi gereğince Kınama cezası ile cezalandırılmasına…"[135]

HSK 2. Dairesi tarafından aşağıdaki kararda ise dava dosyalarını öngörülen süreleri aşacak şekilde işlemsiz bırakarak ve kararları makul sayılabilecek süreler tamamlandıktan sonra yazarak gecikmelere sebebiyet veren ilgili yargı mensubu hakkında 2802 sayılı Kanun m. 65/2-ı gereğince kınama cezası verilmiştir.

"1- Denetim dönemini kapsayan ve fiilen görev yaptığı ... - ... ile ... - ... tarihleri arasında kendisine esastan havale edilen toplam 47 dosyada, 2577 sayılı Kanun'un 20. maddesinin 5. fıkrasında öngörülen en geç altı aylık süreyi aşacak şekilde 182 ila 408 gün aralığında gecikmelere sebebiyet vererek dosyaların işlemsiz kalmasına neden olduğu, 2- Yukarıda belirtilen dönem içerisinde kendisi tarafından

[134]Eskiler, 2020, **a.g.k.,** 70.
[135]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/b3deba2b-8357-4a54-90b7-684717794d63.pdf (Erişim Tarihi: 28.11.2021).

karara bağlanan toplam 820 dosyanın 539 dosyasında nihai kararları makul süre olarak belirlenen 60 günü aşacak şekilde 62 ilâ 314 gün aralığında yazarak gecikmelere sebebiyet verdiği, 3- Yine belirtilen dönem içerisinde yürütmenin durdurulması talebiyle ilgili verilen aralarında YD kabul kararlarının da bulunduğu 341 YD kararını yasal/makul süre olarak belirlenen 15 günü aşacak şekilde 16 ila 192 gün aralığında yazarak gecikmelere sebebiyet verdiği, 4- Son olarak belirtilen dönemde yapılan 104 ara kararın yazımında makul süre olarak belirlenen 15 günü aşacak şekilde 16 ila 78 gün aralığında yazarak gecikmelere sebebiyet verdiği, … İdare Mahkemesi Üyesi …'in isnat olunan eyleme ilişkin soruşturma dosyasının incelenmesi sonucunda; dosya içindeki tüm bilgi ve belgeler birlikte değerlendirildiğinde; sorumluluğunda bulunan dosyaların incelenmesinde, verilen kararların yazımında, acele nitelikteki yürütme durdurma talepleri hakkında verdiği kararların ve ara kararların yazımında kabul edilebilir süreleri aşan gecikmelerin bulunduğu anlaşılmakla ilgilinin eylemine uyan 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 65'inci maddesinin ikinci fıkrasının (ı) bendi gereğince kınama cezası ile cezalandırılmasına…"[136]

3.1.4. Kademe İlerlemesini Durdurma Cezası

"MADDE 66 - Kademe ilerlemesini durdurma: İlgilinin bulunduğu kademede, ilerlemesinin bir yıl süre ile durdurulmasıdır. Kademe ilerlemesini durdurma cezası: a) Mazeretsiz olarak göreve geç gelmeyi veya erken ayrılmayı alışkanlık haline getirmek, b) Ödeme gücünün üstünde borçlanmak suretiyle borçlarını ödeyemez duruma düşmek veya kesinleşmiş borcunu kasden ödemeyerek hakkında yasal yollara başvurulmasına neden olmak, c) Belirlenen durum ve sürelerde mal beyanında bulunmamak, d) İzinsiz veya kabul edilir mazereti olmaksızın kesintisiz 4 – 9 gün göreve gelmemek, e) Nitelik ve ağırlıkları itibariyle yukarıda belirtilen benzeri eylemlerde bulunmak, Hallerinde bulunur." (2802 sayılı Kanun m. 66.)

Kademe ilerlemesini durdurma, normal koşullarda her yıl bir kademe ilerlemesi yapan ilgili yargı mensubunun bulunduğu kademe üzerinde ilerleyebilmesinin bir yıllık süreyle durdurulması anlamına gelen bir disiplin yaptırımıdır. Kademe ilerlemesinin durdurulması cezasını gerektiren fiilleri aşağıda inceleyeceğiz.

- **Mazeretsiz Bir Şekilde Göreve Geç Katılmayı yahut Görevden Erken Uzaklaşmayı İtiyat Haline Getirme**

Yargı mensuplarının bir tam mesai gününü oluşturmayacak şekilde kabul edilebilir herhangi bir mazeret olmaksızın göreve izinsiz geç gelmeleri veya erken ayrılmaları uyarma cezasını gerektirirken, bu durumu alışkanlık halinde getirmeleri

[136]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/14005204-4d40-4885-829f-0f31a3fb5727.pdf (Erişim Tarihi: 30.11.2021).

kademe ilerlemesini durdurma cezasını gerektirir. Söz konusu suçların işlenebilmesi için kabul edilebilir geçerli herhangi bir mazeret olmamalıdır. Söz konusu eylem olağan teftiş sırasında ortaya çıkabileceği gibi ihbar ve şikayet yoluyla yahut resen de öğrenilebilir. Ancak eylemin her türlü şüpheden uzak bir şekilde somut delillerle ispat edilmesi gerekmektedir.

Kademe ilerlemesini durdurma disiplin cezası yönünden eylemin alışkanlık halinde getirildiğinin kabulü için geç gelinen yahut erken ayrılan gün sayısı bakımından madde metninde herhangi bir sayı veya kıstas gösterilmemiştir ancak itiyadi[137] suçla benzer şekilde minimum ikiden çok kez yinelenmesi gerekmektedir. Madde metninde "alışkanlık" kavramı ile ilgili açıklama bulunmadığından disiplin kuruluna geniş bir takdir yetkisi tanınmıştır ve bu nedenle her somut olay ayrı ayrı kendi özelinde değerlendirilmelidir.

HSK 2. Dairesince ilgili yargı mensubu hakkında mazeretsiz bir şekilde kolluk görevlilerinin ve evrak taraflarının beklemelerine neden olduğu, göreve geç katılmayı itiyat haline getirdiği ve işlemlerin zamanında yapılmaması nedeniyle gecikmelere sebebiyet verdiği gerekçeleriyle 2802 sayılı Kanun m. 66/2-a gereğince kınama cezasının tatbik edilmesine dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

"... Cumhuriyet savcısı ile ilgili yapılan tahkikat; mazeret olmadan vazifeye geç katılmayı itiyat haline getirdiği, Cumhuriyet savcısı olarak vazife yaptığı ilgili tarihte kolluk görevlilerince saat 11.50 sıralarında mevcutlu gelen evrakın gereğini mesaiye katılmadığından dolayı ifa etmediği, yazı işleri müdürünün telefonla ulaşması üzerine kendisine 'Bu saatte adam mı getirilir, öğleden sonra 13.30'da getirsinler' talimatını vermesine rağmen söylediği vakitte mesaiye gitmeyerek evraka saat 14.45 sıralarında baktığı ve bu saate kadar kolluk görevlileri ile evrakın taraflarının beklemelerine sebebiyet verdiği, farklı bir tarihte ise vazifeye saat 14.00 sıralarında katıldığı, ilgili tarihten itibaren mesaiye sıklıkla saat 11.30 yahut saat 14.30, 15.00 sıralarında katıldığı, nöbetçi olunan günlerde, kolluk memurlarına verdiği direktiflerin, sonraki günlerde yazıya dökülerek imzalatılmak istendiğinde, mesaiye geç katılması nedeniyle kolluk görevlilerinin beklemesine ve sebebiyet vererek kolluğa geç teslimine ve işlemlerde gecikmelere neden olduğu şeklinde isnat edilen fiillere ilişkin dosyadaki incelenme neticesinde; dosyadaki tüm kanıtlar birlikte takdir edildiğinde, ilgili kişinin mazeretsiz bir şekilde mesaiye geç katılmayı itiyat hâline getirdiği anlaşıldığından,fiiline uyan 2802 sayılı Kanun m. 66/2-a uyarınca kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezasıyla cezalandırılmasına…"[138]

[137]5237 sayılı TCK m. 6/1-h'ye göre itiyadi suçlu deyiminden; "kasıtlı bir suçun temel şeklini ya da daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekillerini bir yıl içinde ve farklı zamanlarda ikiden fazla işleyen kişi" anlaşılır.

[138]Hakimler ve Savcılar Kurulu İkinci Dairesinin 26.03.2013 tarih ve 2012/361 Esas ve 2013/276 Karar sayılı kararı.

- **Ödeme Gücünü Aşacak Şekilde Borçlanarak Borçlarını Ödeyemeyecek Hale Gelme yahut Kesinleşen Borcunu Bilerek Ödemeyip Hakkında Kanuni Yollara Müracaat Edilmesine Sebep Olma**

Yargı mensubunun gelir ve giderleri arasındaki dengeyi koruyamayarak borçlarını ödeyemez hale gelmesi veya kesinleşmiş borcu nedeniyle kasten ödeme yapmayarak hakkında kanuni yollara müracaat edilmesine sebep olması halinde kademe ilerlemesini durdurma disiplin cezası uygulanır.[139] Yargı mensubunun borçlarını ödeyemez hale geldiğinin tespiti için ödeme gücünün üzerinde borçlanması tek başına yeterli değildir. Söz konusu disiplin suçunun oluşabilmesi için yargı mensubunun ödeme gücünün üzerinde borçlanmasının yanı sıra bu borcu ödeyemez hale gelmesi de gerekir. Disiplin suçunun oluştuğunun kabul edilebilmesi için her somut olayı kendi koşulları içinde değerlendirmek gerekir. [140]

Madde metni esasen iki ayrı fiili yaptırıma bağlamaktadır. Ödeme gücü üzerinde olmayan bir borç kasten ödenmeyerek kesinleşmiş ve ilgili yargı mensubu hakkında yasal yollara başvurulmuş olabilir. Kesinleşmiş borcu nedeniyle kasten ödeme yapmayarak hakkında yasal yollara başvurulması halinde hukuken kesinleştiği kabul edilen bir borcun icra yahut mahkeme kanalıyla ilgili yargı mensubundan istenmesi durumunda da söz konusu disiplin suçu oluşacaktır. Bu fiil ile ilgili kademe ilerlemesini durdurma disiplin cezasının verilebilmesi için yargı mensubunun kastı, borcun kesinleşmesi ve bu borç ile ilgili yargı mensubu hakkında yasal yollara başvurulması şartlarının birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır.

HSK 2. Dairesince sözleşmeden kaynaklanan borcunu ödemeyerek hakkında dava açılmasına neden olan ilgili yargı mensubu hakkında 2802 sayılı Kanun m. 66/2-b gereğince kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezasının tatbikine dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

"… Cumhuriyet savcısı hakkında yapılan tahkikat; Burs programına devam ettiği sırada, … (Merkezi Finans ve İhale Birimi) tarafından … tarihli yazı ile kendisinden istenen burs ile ilgili belgeleri adı geçen kuruma göndermemek suretiyle sözleşmenin feshine neden olduğu, burs kapsamında hibe faydalanıcısı sıfatıyla kendisine ödenen … Euro bedeli amacına uygun kullanmadığı ve aynı miktar tazminatın geri ödemesini de yapmayarak hakkında yasal yollara başvurulmasına neden olduğu, … Cumhuriyet Savcısı …'na isnat olunan eylemlere ilişkin soruşturma dosyasındaki bilgi, belge ve tüm

[139]Ergün, 2018, **a.g.k.,** 51.
[140]Kaymaz, 2021, **a.g.k.,** 42.

deliller incelendiğinde; davacısı … Müsteşarlığı, davalısı … olan, … Asliye Hukuk Mahkemesinin … Esas ve … sayılı kararında özetle ilgili tarihli burs sözleşmesi kriterlerinin ifa edilmemesi sebebiyle, kapanış evrakların teslimi hususunda otuz günlük süre verildiği, yüksek lisans tezini başarılı bir şekilde teslim edememesi sebebiyle sözleşmenin feshedilerek verilen bursun kırk beş gün içerisinde iadesinin istendiği ancak geri ödenmeyerek davanın kabulüne karar verildiği ve verilen kararın kesinleştiği, 2802 sayılı Kanun m. 66/2-b uyarınca 'ödeme gücünü aşacak şekilde borçlanarak borçlarını ödeyemeyecek hale gelme yahut kesinleşen borcunu bilerek ödemeyip hakkında kanuni yollara müracaat edilmesine sebep olma; (e) bendindeyse 'ağırlık ve nitelikleri bakımından özdeş fiillerde bulunma' şeklindeki düzenlemenin olduğu, ilgili kişinin sözleşmeden kaynaklı borcunu zamanında ödemeyip hakkında dava açılmasına sebep olduğu ve borcunu ödemediği anlaşıldığından ilgilinin 2802 sayılı Kanun m. 66/2-b uyarınca kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezası ile cezalandırılmasına..."[141]

- **Belirlenen Durum ve Sürelerde Mal Beyanında Bulunmamak**

Bangalor Yargı Etiği ilkeleri değer 4/7'de hakimin, şahsi ve emanet şeklinde taşıdığı ekonomik menfaatlerin bilincinde olması ayrıca hakimin aile mensuplarının ekonomik menfaatlerinin de bilincinde olmasına dair makul çaba göstermesi gerektiği belirtilmiştir. Yargı mensuplarının eşleriyle reşit olmamış veya kısıtlanan çocuklarının kazanç sağlayıcı ve süreklilik arz eden faaliyetlerini Adalet Bakanlığı'na on beş gün içinde bildirmemeleri halinde kınama cezası uygulanırken kendileriyle ile ilgili mal beyanında bulunmamaları halinde kademe ilerlemesini durdurma disiplin cezası tatbik edilir.

3628 sayılı Kanun m. 6 uyarınca mal bildirimlerinin; vazifeye atanma sırasında, vazifeye başlayış için icap eden belgeler ile mal varlığında mühim farklılık olması halinde bir aylık süre içinde; vazifenin sona ermesi durumunda, sona erme tarihini takip eden bir aylık süre içinde yapılması mecburidir. Aynı Kanun m. 7'ye göre vazifelere devam eden kişiler, sonu sıfır ve beşle sonlanan senelerin en son şubat ayının bitimine dek bildirimlerini yenilemelidirler. Mal bildirimlerinin ne şekilde, hangi tarihlerde ve nereye yapılması gerektiği ise yönetmelikte[142] düzenlenmiştir.

Mal beyanını vaktinde sunmayan ilgili yargı mensubu hakkında HSK 2. Dairesi tarafından 2802 sayılı Kanun m. 66/2-c gereğince kademe ilerlemesinin durdurulması disiplin cezasının tatbik edilmesine dair aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

[141]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/77a2aa32-130f-4039-99fe-8f95ee19251f.pdf (Erişim Tarihi: 01.12.2021).
[142]Mal Bildiriminde Bulunulması Hakkında Yönetmelik.

"… Cumhuriyet Savcısı … hakkında yapılan soruşturma: Belirlenen durum ve sürelerde mal beyanında bulunmadığı, bu cümleden olarak; A) … tarihinde edinilen … TL bedelli hususi otonun …, B) … İli, … ilçesindeki hisseli arsaların … tarihinde satışından gelen … TL'nin çevrildiği … USD dövizin …, Tarihlerindeki ek ve genel beyanlarına gecikmeli olarak bildirildiği, Cumhuriyet savcısına isnat edilen fiille ilgili tahkikat dosyasında yapılan değerlendirme neticesinde; ilgilinin kanunda belirlenen durum ve sürelerde mal beyanında bulunmadığı, yasal süre geçtikten sonra mal beyanında bulunduğu, dosyadaki belge ve bilgilerden anlaşıldığından fiiline uyan 2802 sayılı Kanun m. 66/2-c uyarınca 'kademe ilerlemesini durdurma' disiplin cezasıyla cezalandırılmasına.."[143]

- **Kabul Edilebilir Mazeret Olmadan yahut İzinsiz Bir Şekilde Aralıksız Dört ile Dokuz Günlük Süre Boyunca Vazifeye Gelmeme**

2802 sayılı Kanun uyarınca izinsiz veya kabul edilebilir mazeret olmaksızın art arda üç günlük süre boyunca vazifeye gelmeme eylemi kınama disiplin cezasını gerektirirken kabul edilebilir mazeret olmadan yahut izinsiz bir şekilde arka arkaya dört - dokuz gün göreve gelmemek kademe ilerlemesini durdurma disiplin cezasını icap ettirir.[144] Söz konusu fiil olağan teftiş sırasında ortaya çıkabileceği gibi ihbar ve şikayet yoluyla yahut resen de öğrenilebilir. Ancak fiilin tüm şüphelerden uzak bir şekilde somut delillerle ispatlanması gerekmektedir.

Söz konusu disiplin suçunun oluşabilmesi için eylemin kesintisiz bir şekilde dört - dokuz tam mesai günü işlenmesi gerekir. Eğer kesinti oluşursa göreve gelmemeye ilişkin her eylem ayrı değerlendirilerek duruma göre diğer koşulların varlığı halinde aylıktan kesme veya kınama cezası uygulanır.[145] Sürelerin hesabında aksi durumun hakkaniyete uygun olmadığı düşüncesiyle kanaatimizce hafta sonu ve resmi tatiller görevli olunmaması kaydıyla hesaba katılmaz. Ancak Danıştay, hafta sonu ve resmi tatil günlerinin de hesaba katılması gerektiği görüşündedir.[146] HSK 2. Dairesince ise konuyla

[143]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/dd5ef57f-620d-43b4-8dc9-44aca256e2e9.pdf (Erişim Tarihi: 05.12.2021).
[144]Eraslan, 2018, **a.g.k.,** 131-132.
[145]Kaymaz, 2021, **a.g.k.,** 44.
[146]Danıştay 12. Dairesinin 11.10.2018 tarih ve 2016/7794 Esas ve 2018/3998 Karar sayılı içtihadında; "*Bu durumda, İdare Mahkemesince verilen dava konusu işlemin iptaline ilişkin kararının gerekçesinin davacının göreve gelmediği kabul edilen 30.08.2013 tarihinin resmi tatil günü ve 31.08.2013 ve 01.09.2013 tarihlerinin ise hafta tatili günü olduğu, bu durumda, göreve gelinmediği belirtilen sürelerin hesabında, ilgili Yönetmelikte düzenlenen 10 günlük sürenin işgünü olarak değerlendirilmesi gerekmekte olup, göreve gelinmediği belirtilen sürelere isabet eden resmi tatil, hafta tatili ya da idari izinlerin, ilgililerin anılan bu sürelerde resmi bir görevleri bulunmadığı sürece göreve gelmeme olarak kabulüne imkan bulunmadığına ilişkin kısmı yerinde bulunmamakta ise de; sözü edilen husus sonucu itibarıyla hukuka uygun bulunan kararın bozulmasını gerektirir nitelikte bulunmamıştır*" şeklinde değerlendirmede

ilgili aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

"… ilgili hakim hakkında HSK'nın kararı ile yürütülen incelemeler sebebiyle 2802 sayılı Kanun m. 77 uyarınca Cumhuriyet savcılığı bünyesinde görev yapmak üzere geçici yetkiyle görevlendirildiği göreve derhal başlaması icabına ilişkin yazıyı tebellüğ ederek ilgili Adliyedeki vazifesinden ilişiğini kesmesine rağmen söz konusu belirlenen tarihe kadar kabul edilebilir zaman içinde görevlendirildiği yerde vazifesine katılmadığı, sağlık kurumundan yirmi günlük istirahat raporu aldığı ve görevine katılmadığı isnadıyla yürütülen tahkikat neticesinde geçerli mazeret olmadan izinsiz bir şekilde dokuz günlük süre boyunca vazifeye katılmadığının anlaşılması nedeniyle fiiline uyan 2802 sayılı Kanun m. 66/2-d uyarınca kademe ilerlemesini durdurma disiplin cezasıyla cezalandırılmasına.."[147]

- **Ağırlık ve Nitelikleri Bakımından Üst Tarafta Sayılan Benzeri Fiillerde Bulunma**

Yargı mensupları hakkında yürütülecek disiplin soruşturmaları kapsamında öngörülen kademe ilerlemesini durdurma disiplin cezası yönünden torba düzenleme niteliğini haiz söz konusu düzenleme uyarınca üst tarafta sayılan örneklere benzer pek çok fiil ile ilgili kademe ilerlemesini durdurma cezası uygulanabilecektir. Bu konuda uyarma disiplin cezası yönünden torba hüküm niteliği taşıyan düzenleme ile ilgili yapılan açıklamalar burada da aynen geçerlidir.[148]

3.1.5. Derece Yükselmesini Durdurma Cezası

"MADDE 67 - Derece yükselmesini durdurma: İlgilinin bir üst dereceye yükselmesinin iki yıl süre ile durdurulmasıdır. Derece yükselmesini durdurma cezası : a) İzinsiz veya kabul edilir mazereti olmaksızın, bir takvim yılı içinde, toplam onbeş gün göreve gelmemek. b) Meslek mensuplarına yasaklanmış veya mesleğin gerekleriyle bağdaşmayan kazanç getirici faaliyetlerde bulunmak." (2802 sayılı Kanun m. 67.)

2802 S.K. m. 67'ye göre derece yükselmesini durdurma, normal koşullarda 2802 S.K. m. 18'e göre iki yılda bir derece yükselmesi yapan ilgili hakim ve savcının üst dereceye geçmesinin iki yıllık süreyle durdurulmasını ifade eden bir disiplin

---

bulunulmuştur. Danıştay 16. Dairesinin 03.03.2015 tarih ve 2015/9334 Esas ve 2015/500 Karar sayılı içtihadında da; "*Sürenin hesabında hafta sonu tatillerinin dikkate alınmaması halinde kesintisiz olarak 10 gün göreve gelmeme durumunun fiilen mümkün olamayacağı, bu sebeple sürenin hesabında hafta sonu tatillerinin de dikkate alınacağı açıktır*." şeklinde değerlendirme yapılmıştır.

[147]Hakimler ve Savcılar Kurulu 2. Dairesinin 12.04.2011 tarih ve 2010/7 Esas ve 2010/115 Karar sayılı kararı.

[148]Eskiler, 2020, **a.g.k.,** 71.

yaptırımıdır. Madde metninde derece yükselmesini durdurma cezasını gerektiren iki ayrı fiil sayılmıştır.

- **Kabul Edilebilir Mazeret Olmadan yahut İzinsiz Bir Şekilde Aynı Takvim Senesi İçerisinde, Toplamda On Beş Günlük Süreyle Göreve Katılmama**

Derece yükselmesini durdurma disiplin cezasını gerektiren bu suçun oluşabilmesi için ilgili yargı mensubu tarafından izinsiz veya geçerli sayılabilecek herhangi bir mazeret bulunmaksızın aynı takvim senesi içerisinde toplamda on beş tam mesai günü vazifeye gelinmemesi gerekir.

Kınama cezasını gerektiren izinsiz veya geçerli mazeret olmaksızın kesintisiz üç günlük süre boyunca vazifeye katılmama eylemiyle kademe ilerlemesini durdurma disiplin cezasını icap ettiren izinsiz veya geçerli bir mazeret olmaksızın kesintisiz dört - dokuz gün göreve gelmeme fiillerinin aksine burada on beş günlük öngörülen sürenin kesintisiz veya kesintili olması arasında herhangi bir fark yoktur. Önemli olan bir takvim yılı içinde göreve gelinmeyen toplam sürenin on beş tam mesai günü olmasıdır. Görevli olunmadığı sürece hafta sonu ve resmi tatil günlerinin bu sürelerin hesabında dikkate alınmamasının hakkaniyete uygun olduğu kanaatindeyiz.

İlgili yargı mensubu hakkında bir takvim yılı içinde vazifeye gelinmeyen kimi günlerle ilgili kademe ilerlemesini durdurma, kınama yahut aylıktan kesme cezaları uygulanmışsa "*non bis in idem ilkesi*"[149] gereği bu vakitler, derece yükselmesini durdurma disiplin cezasını icap ettiren disiplin suçu hesabı yapılırken dikkate alınmamalıdır. Danıştay da bu hususa ilişkin bir kararında benzer kanaatte bulunmuştur.[150]

Söz konusu fiil olağan teftiş sırasında ortaya çıkabileceği gibi ihbar ve şikayet yoluyla yahut resen de öğrenilebilir. Ancak yargı mensubu hakkında disiplin cezasının tatbiki için fiilin her türlü şüpheden uzak bir şekilde kesin, inandırıcı, somut delillerle ispat edilmesi gerekmektedir.

---

[149]Ayrıntılı bilgi için bk. s. 15.

[150]Danıştay 8. Dairesinin 06.10.2020 tarih ve 2016/11375 Esas ve 2020/4060 Karar sayılı içtihadında; "*Davacının eylemlerinin 26.07.2013 tarihine kadar tek fiil olduğu, dolayısıyla işe gelmediğine yönelik tesis edilen ilk işlem öncesine gidilmek suretiyle davacının devamsızlığının parça parça uygulanarak tekrardan görevden çekilmiş sayılmasına yönelik verilen dava konusu işlemde hukuka uyarlılık aksi yönde verilen Mahkeme kararında ise hukuka uygunluk bulunmamaktadır*." şeklinde değerlendirme yapılmıştır.

- **Meslek Mensuplarına Yasaklanan yahut Mesleğin İcaplarına Uygun Olmayan Kazanç Sağlayıcı Çalışmalarda Bulunma**

Madde metninde resmi sıfat gereğince yasaklanan faaliyetler ile mesleğin icaplarına uygun olmayan kazanç sağlayıcı faaliyetlerin kapsamı açıkça belirtilmemiştir. Bu konuda 2802 sayılı Kanun m. 48 yol göstericidir.[151] Bu düzenleme ile hedeflenen amaç adaletin hızlı bir şekilde tecelli edebilmesi için yargı mensuplarının mümkün olduğu ölçüde meslekleriyle meşgul olmalarını sağlamak ve görevlerini aksatmalarına neden olacak faaliyetlere katılmalarını engellemektir. Kanaatimizce bu yasakların kanunda tahdidi bir şekilde sayılması hakimlik ve savcılık teminatının gereğidir. Ancak madde metninde belirsizlik olduğu için disiplin kurulu tarafından her somut olayın kendi özelinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bangalor Yargı Etiği ilkeleri değer 4/11'de hakimin yargısal vazifelerini usulüne uygun ve münasip bir biçimde ifa etmesi şartıyla; adalet ve hukuk yahut bu konularla irtibatlı farklı hususlarda yazı yazabileceği, etkinliklere katılabileceği, ders veya konferans verebileceği belirtilmiştir. Hakim, adalet ve hukuk yahut bu konularla irtibatlı farklı hususlarla alakalı resmi sıfata sahip organ huzurunda görülen ve kamuya açık olan duruşmalara iştirak edebilir. Hakim bağımsızlığını zedelemeyecek nitelikte olması şartıyla resmi sıfata sahip danışma kurulu, komisyon yahut komitede üye olarak görev alabilir. Yargısal vazifelerin ifasında aksamaya neden olmamak ve hakimlik makamına ait onura zarar vermemek şartıyla farklı etkinliklere iştirak edebilir. HSK 2. Dairesince konuyla ilgili aşağıdaki kararı verilmiştir.

"… Cumhuriyet Savcısı … hakkında yapılan soruşturma: 1) …'nın davacı sıfatıyla … Asliye Hukuk Mahkemesine açtığı davanın … tarihinde lehine karar verildiği halde davalılar tarafından temyiz edilerek dosyanın Yargıtay … Hukuk Dairesine gitmesi sonucu, davacının … sayesinde tanıştığı ve daha sonrasında kendi köyünde bulunan evinde, masraflarının tamamını kendisinin karşılayacak şekilde çok defa birlikte yemek yedikleri ve alkol almaları sonucu samimiyetleri artan Cumhuriyet Savcısı …'in Yargıtay aşamasında, dosyanın … lehine sonuçlanması için girişimde bulunacağı vaadiyle

[151]2802 sayılı Kanun m. 48'e göre: "Hakim ve savcılar, bilimsel araştırma ve yayınlarda bulunabilirler. Davet edildikleri veya yetkili makamlarınca görevlendirildikleri, ulusal ve uluslararası kurul, kongre, konferans ve benzeri bilimsel toplantılarla meslekleri ile ilgili diğer toplantılara, görevlerini aksatmamak koşulu ile katılabilirler. Mesai gün ve saatlerinde bu tür toplantılara katılmak izne tâbidir. Bu konuda Devlet memurları hakkındaki hükümler uygulanır. Hakim ve savcılar, Adalet Bakanının izin vermesi koşuluyla adalet yüksekokulları ile hizmet öncesi, hizmet içi ve bir üst göreve hazırlama kurslarında meslek ile ilgili konularda ders ve konferans verebilirler. Hakim ve savcılar, kanunlarda belirlenenlerden başka, resmi ve özel hiçbir görev alamazlar, kazanç getirici faaliyetlerde bulunamazlar. Eşlerinin, reşit olmayan veya kısıtlanmış çocuklarının kazanç getiren sürekli faaliyetlerini Adalet Bakanlığına onbeş gün içinde bildirmekle yükümlüdürler."

… TL para istediği, 2) … Cumhuriyet Başsavcılığının … sayılı hazırlık soruşturmasında şüpheli …'ın, … ve …'nın Cumhuriyet savcısı ile yakınlığını kullanarak … vasıtasıyla, şüphelinin lehine karar verilmesi ve emanetin … sayısında kayıtlı tabancaları iadesi karşılığında dosyaya bakmakla görevli Cumhuriyet Savcısı …'in … TL değerinde İphone 4S Black 16 GB cep telefonu ile … TL nakit parayı rüşvet olarak istediği, tarafların bu para ile telefonu ilgili Cumhuriyet savcısına … vasıtası ile verildiği, 3) …'te mukim bulunan … Nakliyat şirketinde kayıtlı … plakalı TIR'ı (çekici özellikli, Yarı Römork, İVECO marka) şirket yetkilisi …'tan … yılı içinde maaşının 5 katını geçecek şekilde … TL'ye satın aldığı halde kendi üzerine nakil almadan şirket adına kayıtlı tuttuğu, satın aldığı TIR için süresinde mal beyanında bulunmadığı, 4) Sahibi olduğu … plakalı tınn faaliyetini, satın aldığı … Nakliyat şirketi üzerinden devam ettirdiği, ticari kazanç yasaklılığı içinde bulunduğu halde, meslek mensuplarına yasaklanmış, mesleğin gerekleriyle bağdaşmayan kazanç getirici faaliyetlerde bulunduğu, Konularından ibaret olup, Adı geçen hakkında; Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu'nun … tarihli ve … sayılı kararı ile soruşturmanın 2. maddesi yönünden verilen kovuşturma iznine istinaden … Ağır Ceza Mahkemesi'nin … Esas, … sayılı kararı ile Cumhuriyet Savcısı …'in üzerine atılı Rüşvet Almak suçunu işlediği iddiasıyla yapılan soruşturmada, sanık hakkında son soruşturmanın açılmasını gerektirecek nitelikte şüphenin dosya kapsamında görüldüğü dikkate alınarak; 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununun 89.maddesi gereğince son soruşturmanın açılmasına, Sanığın Rüşvet Almak suçundan eylemine uyan 5237 sayılı yasanın 252/2-1-7,53/1 maddeleri gereğince yargılanmak üzere … Nöbetçi Ağır Ceza Mahkemesinde kovuşturma açılması için dosyanın ilgili mahkemeye tevdiine karar verilmiş, … ACM'nin … tarihli, … esas sayılı dosyasında ise; sanığın suç tarihinde birinci sınıfa ayrılmış Cumhuriyet Savcısı olduğu ve birinci sınıfa ayrılmış olan Hakim ve Cumhuriyet Savcılarının son soruşturmalarının Yargıtay'ın görevli ceza dairesinde yapılması gerektiği belirtilerek mahkemece görevsizlik kararı verildiği ve halen gerekçeli kararın yazım aşamasında olduğu anlaşılmıştır. … Cumhuriyet Savcısı …'na isnat olunan eylemlere ilişkin soruşturma dosyasının incelenmesi sonucunda, alınan beyanlar, dosya içindeki tüm bilgi ve belgeler değerlendirildiğinde; 1-) İlgiliye isnat olunan 2 no'lu madde ve bu maddeyle irtibatlı olan 1 no'lu madde yönünden kovuşturma sonucunun beklenilmesine, 2-) Soruşturmanın 3. ve 4. maddeleri birlikte değerlendirilerek, ilgilinin meslek mensuplarına yasaklanmış ticari faaliyette bulunduğu anlaşıldığından, eylemine uyan 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 67'inci maddesinin ikinci fıkrasının (b) bendi gereğince derece yükselmesini durdurma cezası ile cezalandırılmasına…"[152]

3.1.6. Yer Değiştirme Cezası

"MADDE 68 - Yer değiştirme: Bulunulan bölgenin en az bir derece altındaki bir bölgeye o bölgedeki asgari hizmet süresi kadar kalmak üzere atanmak suretiyle görev yerinin değiştirilmesidir. Yer değiştirme cezası: a) Kusurlu veya uygunsuz hareket ve ilişkileriyle mesleğin şeref ve nüfuzunu veya şahsi onur ve saygınlığını yitirmek, b) Yaptıkları işler veya davranışlarıyla görevini doğru ve tarafsız yapamayacağı kanısını uyandırmak, c) Hatır ve gönüle bakarak veya kişisel duygulara kapılarak görev

[152]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/bd12e2d8-6524-419b-aa2a-a119ed7e4e1c.pdf (Erişim Tarihi: 05.12.2021).

yaptığı kanısını uyandırmak, d) Göreve dokunacak surette ve kendi kusurlarından dolayı meslektaşlarıyla geçimsiz ve dirliksiz olmak, e) Madde tayin ve deliller elde edilmemiş olsa bile, rüşvet aldığı veya irtikapta bulunduğu kanısını uyandırmak, f) Doğrudan doğruya veya aracı eliyle hediye istemek ve görev sırasında olmasa dahi çıkar sağlamak amacı ile verilen hediyeyi kabul veya iş sahiplerinden borç istemek veya almak, Hallerinde uygulanır." (2802 sayılı Kanun m. 68.)

2802 S.K. m. 68'e göre yer değiştirme disiplin cezası, ilgili yargı mensubunun görev yaptığı bölgenin asgari bir alt derece bölgeye, o bölge için öngörülen vazife süresinden az olmayacak şekilde çalışması kaydıyla atanmak üzere görev yerinin değiştirilmesi anlamına gelir.

Madde metninde yer değiştirme cezasını gerektiren fiiller bakımından her ne kadar torba bir düzenleme bulunmuyor ise de kullanılan kimi ibarelerin içeriğinin soyut olması disiplin kuruluna geniş bir takdir yetkisi tanınmasına neden olmuştur. Yer değiştirme cezası gerektiren filleri aşağıda inceleyeceğiz.

- **Uygun Olmayan yahut Kusurlu Hareket ve İlişkileri Dolayısıyla Mesleğin Gerektirdiği Nüfuz ve Şerefi yahut Kişisel Saygınlık ve Onuru Kaybetme**

Madde metninde esasen yer değiştirme disiplin cezasını icap ettiren iki ayrı fiil öngörülmüştür. Bu fiiller, kusur nedeniyle yahut uygun olmayan hareket ile ilişkiler dolayısıyla "mesleğin şeref ve nüfuzunu yitirmek" ve aynı sebepler dolayısıyla "kişisel onur ve saygınlığı yitirmek" şeklindedir. Her iki fiil yönünden de hakimlik ve savcılık teminatına aykırı bir şekilde madde metninde kazuistik bir düzenleme bulunmadığından hangi eylemlerin bu disiplin suçunu oluşturacağı hususu somut olayın kendi şartlarına göre belirlenecektir.[153]

Bangalor Yargı Etiği İlkeleri değer 3'e göre hakimin tutum ve hareket tarzının, vatandaşların yargı kurumunun güvenilirliğine dair inancı güçlendiren nitelikte olması gerekir. Adaletin sağlanmasının yanı sıra adaletin sağlandığı görüntüsünün verilmesi de önem arz eder.

Yer değiştirme disiplin cezasını icap ettiren kusurlu yahut uygun olmayan tutum ve ilişkileri dolayısıyla "mesleğin şeref ve nüfuzunu" yahut "şahsi onur ve saygınlığını" kaybetmek şeklindeki disiplin suçunun düzenlenmesinin amacı, yargı mensuplarının mesleğin gerektirdiği dürüstlük, saygınlık ve güvene uygun davranışlarda bulunmasını sağlamaktır.

[153]Ercan, 2008, **a.g.k.,** 50.

Danıştay bir kararında somut olaydaki hareketlerin "mesleğin şeref ve onurunu ve memuriyet nüfuz ve itibarını bozacak nitelikte" fiiller olduğunu tespit etmiştir.[154] HSK 2. Dairesi tarafından ilgili yargı mensubu hakkında konuyla ilgili aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

"…Vergi Mahkemesi Üyesi, … hakkında yapılan soruşturma; 1- … tarihinde saat … civarında otele bir bayanla geldiği, kendisinin hâkim olduğu ve hâkim kimliğini kaybettiğini beyan ederek oda talep etttiği, … Mahkemesi komisyonundan kendisiyle ilgili hâkim bilgileri gelmesi sonrasında yanındaki bayanın nişanlısı olduğunu beyan ettiği ve yabancı uyruklu olduğunun fark edilmesi üzerine tesiste bu tarz şeylere müsaade edilemeyeceğinin ve hâkim olmasından dolayı biraz daha anlayışlı davranarak ayrı ayrı bloklarda misafir edilebilecekleri şayet bloklar arası geçiş olması durumunda Yönetim Kuruluna ileteceğinin belirtilmesi üzerine kendisi de kesinlikle böyle bir durumun yaşanmayacağını belirterek odalara yerleşmeleri sonrasında gece 12 de pantolonu ıslak bir şekilde restauranta gelip alkol alacağını söylediği, 2-Bir bira içtikten sonra saat yarım gibi restaurantın kapanacağı kendisine söylendiğinde itiraz ettiği, sonra ikna olup cafe terasa geçtiği, dışarıdan aldığı bir poşet dolusu bira ile içeriye girerek cafe terasta alkol almaya devam ettiği, kapalı alanda sigara içilmemesi gerektiği söylendiği halde görevli personele sinkaflı kelimeler kullandığı, alkol aldıkça bu kelimelerin dozunun arttığı, 3-Kendisinin nişanlısıyla aynı odada kalmasına müsaade edilmediği için personelin gerici olduğunu beyan ettiği, gece boyunca özellikle resepsiyon ve teknik servisteki personele fiili saldırıda bulunduğu, 5 günlük rezervasyonu bulunmasına karşın ertesi sabah otelden sessiz sedasız ayrıldığı, … Vergi Mahkemesi Üyesi, …'a isnat olunan eyleme ilişkin soruşturma dosyasının incelenmesi sonucunda, … Ağır Ceza Mahkemesinin … Esas … Karar sayılı dosyası, dosya içerisindeki kamera görüntüleri, tanık ve müşteki anlatımları, bilgi, belge ve tüm deliller birlikte değerlendirildiğinde, ilgilinin sabit olan eylemleri ile mesleğin şeref ve nüfuzunu, onur ve saygınlığını yitirdiği kanaatine varılmakla; müsnet eylem nedeniyle 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 68'inci maddesinin (a) bendi gereğince yer değiştirme cezası ile cezalandırılmasına…"[155]

- **Davranış, İş ve İşlemleri Dolayısıyla Vazifesini Tarafsız ve Doğru Bir Şekilde İfa Edemeyeceği Düşüncesini Uyandırma**

Anayasa m. 36'da herkesin yasal yol ve vasıtalardan istifade ederek yargı kurumları huzurunda savunma ve iddialarını sunabilecekleri ve adil yargılanma hakkına sahip oldukları düzenlenmiştir. Anayasa m. 138/1'de hakimlerin öncelikle Anayasa, kanunlar ile hukuka münasip bir şekilde vicdani kanaatlere göre karar verecekleri belirtilmiştir.

[154]Danıştay 12. Dairesinin 15.05.2013 tarih ve 2012/9185 Esas ve 2013/3954 Karar sayılı kararı. Danıştay 12. Dairesinin 09.03.2013 tarih ve 2012/5097 Esas ve 2013/7050 Karar sayılı kararı.
[155]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/68d34478-6322-46ca-a638-cc088e2121cb.pdf (Erişim Tarihi: 10.12.2021).

Demokratik toplumlarda vatandaşlar tarafından yargı düzeniyle yargı mensuplarının dürüstlük ve ahlaki gücüne güven duyulması önem arz eder. Demokrasi ve hukukun üstünlüğünü sağlamak için gerekli temel kurum olan dürüst bir yargı, hukukun sağladığı hak ve özgürlükler için önemli bir güvencedir.

Bangalor Yargı Etiği ilkeleri değer 4/3'e göre hakim, yargısal faaliyeti sırasında yahut dışında hukuk mesleğini ifa eden bireylerle olan şahsi münasebetlerinde iltimas yahut taraflı olunduğuna dair şüphe veya görüntüye sebebiyet verebilecek muhtemel davranışlardan kaçınmalıdır. Bangalor Yargı Etiği ilkeleri değer 2'ye göre ise tarafsızlık müessesesi yargısal faaliyetin usulüne uygun bir biçimde ifa edilmesine kaynaklık etmektedir.

Tarafsızlık ilkesinin verilen kararların yanı sıra kararların ortaya çıkarıldığı süreç yönünden de geçerli olduğu kabul edilir. Mecelle-i Ahkâm-ı Adliye'nin 1972. maddesine göre hakim diğer niteliklerin yanı sıra aynı zamanda müstakim (dürüst) ve emin (güvenilir) de olmalıdır. UDHR de tüm kişilerin sorumluluk ve haklarının tespiti ile suç iddiasının karara bağlanması safhasında tarafsız ve bağımsız mahkemeler önünde aleni, adil ve eşitlik esaslarına dayalı bir şekilde yargılanma haklarının olduğunu kabul etmiştir.

Hukuk devleti ilkesinin bir icabı olan yargının bağımsızlığı ile tarafsızlığının sağlanmasında toplumun tüm kesimlerinin menfaati vardır.[156] Yargının tarafsızlığı yargı erkinin uyuşmazlığın çözümü hakkında karar verirken taraflardan herhangi biri lehine yahut aleyhine herhangi olumsuz bir etki nedeniyle farklı davranılmamasını ifade eder.

Türk hukukunda tarafsızlığa verilen önem nedeniyle hakimin yasaklılığı ve hakimin reddi kurumları düzenlenmiştir.[157] Adaleti dağıtan kanunlar değil, hakimlerdir.[158] Bir kanun ne kadar iyi hazırlanırsa hazırlansın eğer somut olaya kanun kötü uygulanırsa toplumdaki adalet duygusu zedelenir. Hukuk devletinde kanunların iyi olmasının yanı sıra uygulayıcıların isabetli karar vermeleri de son derece önem arz etmektedir.

Tarafların hukuken geçerli olan karardan hoşnut olmamaları bu disiplin suçunun oluştuğu anlamına gelmez nitekim yapılan yargılama faaliyeti sonucunda taraf veya taraflar aleyhine hüküm kurulması işin doğası gereğidir. Söz konusu disiplin suçunun

[156]Ergün, 2018, **a.g.k.,** 57.
[157]Akcan, R. ve Kaya, C. (2010). Medeni ve idari yargıda hakimin davaya bakmaktan yasaklılığı ve reddi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 68 (1-2), s. 171-196.
[158]Eraslan, 2018, **a.g.k.,** 141.

içeriği belirsiz olduğundan disiplin kurulunca her somut olayın kendi koşullarında değerlendirilmesi gerekir.

Danıştay'ın bir kararında yargı mensuplarının memur olarak görev yapanlardan ayrı şekilde "bağımsızlık" ile "tarafsızlık" ilkeleri üzerine kurulu hukuk devletiyle demokratik düzene sadakat yükümlülüğünün önemine dikkat çekilmiştir.[159]

HSK 2. Dairesi tarafından hakkında ağır ceza mahkemesince "görevi kötüye kullanma" suçundan dolayı "hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına" dair karar verilen yargı mensubunun eyleminin 2802 S.K. m. 68/2-b gereğince yer değiştirme cezası kapsamında kaldığına dair konuyla ilgili aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

"… Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi … hakkında yapılan soruşturma; … tarihinde geçici yetkili olarak çıktığı duruşmada; … İli … İlçesi … Mahallesinde bulunan gayrimenkule ilişkin … Asliye Hukuk Mahkemesinin … esas, … sayılı kararı ile müstemir yetkili olmamasına rağmen kesin yetki kuralını (gayrimenkul davalarının gayrimenkulün bulunduğu yerde görüleceği, HMK m. 12) ihlal ederek 'tapu iptali ve tesciline' hükmettiği, Konusundan ibarettir. HSK 2. Dairesi'nin kararı ile verilen kovuşturma izni doğrultusunda, ilgili kişi hakkında … Cumhuriyet Başsavcılığının … tarih ve … Esas sayılı iddianamesi ile TCK m. 257/1 ve 53 gereğince yargılaması için son soruşturmanın … Ağır Ceza Mahkemesi'nde açılıp yapılması talebiyle kamu davası açılarak … Ağır Ceza Mahkemesince ilgilinin TCK'nın m. 257/1 ve 53 gereğince cezalandırılmak üzere son soruşturmasının … Nöbetçi Ağır Ceza Mahkemesinde açılarak yapılmasına hükmedildiği, … Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yürütülen yargılama neticesinde verilen kararla; Sanık hakkında … Asliye Hukuk Mahkemesinin hakimi olarak görev yaptığı sırada … Esas sayılı dosyada … İli … İlçesi … Mahallesi sınırlarında kalan bir gayrimenkul ile ilgili olarak açılan davada kesin yetki kuralına aykırı olarak tapu kaydının iptali ile davacı adına tesciline dair karar vermek suretiyle görevi kötüye kullanma suçunu işlediğinden bahisle kamu davası açıldığı, sanığın mahkememizdeki savunmasında sehven böyle bir karar verse bile bu eylemden kamunun veya üçüncü kişinin zarar görmemesi ve bir kişinin yararına sonuç doğurmaması sebebiyle görevi kötüye kullanma suçunun oluşmayacağı, ayrıca davanın hileye dayalı olarak sözleşmenin sakatlanmasından ötürü sözleşmeye dayalı olarak açılan bir dava olması sebebiyle … ilinde de davanın görülebilir olduğu kanaatiyle … ilindeki gayrimenkul ile ilgili karar vermiş olduğunu savunduğu, sanığın yargılamayı görerek bitirdiği … Asliye Hukuk Mahkemesinin … Esas sayılı dosyasında davanın tapu iptal ve tescil davası olduğu, nitekim kararın da … ilindeki bir gayrimenkulün tapusunun iptali ile davacı adına tescili yönünde olduğu, bu sebeple sanığın sözleşmeye dayalı bir dava olması sebebiyle … Asliye Hukuk mahkemesinin de yetkili olduğu şeklindeki beyanına itibar edilemeyeceği, uzun süredir hakimlik yapan sanığın gayrimenkulün aynına ilişkin bir davanın ancak gayrimenkulün bulunduğu yerde açılıp bitirileceğini bilmemesinin mümkün olmadığı, nitekim sanığın savunmasının da bu hususu bilmediği iddiasına dayanmayıp gördüğü davanın sözleşmeye dayalı bir dava olduğu iddiasına dayandığı, esasen sanığın tapu iptal ve tescil davası görüp neticelendirmesine rağmen dava kıymeti üzerinden harç almak

[159]Danıştay 5. Dairesinin 26.10.2020 tarih ve 2018/2728 Esas ve 2020/4699 Karar sayılı kararı.

için de herhangi bir işlem yapmadığı, gayrimenkulün kıymetini belirlemek için … ilinde keşif yapması gerekeceği, harcın mahkeme tarafından resen belirlenmemiş olması sebebiyle kamunun da zarara uğratıldığı, kaldı ki … Asliye Hukuk Mahkemesinin … esas sayılı dosyasındaki davacının davalısına daha önce devrettiği gayrimenkul ile ilgili olarak müşteki …'ın açtığı şufa davası bulunduğu, sanığın verdiği karar sebebiyle müşteki …'ın açtığı şufa davasını da konusuz bırakmak suretiyle müşteki …'a zarar verdiği, böylece sanığın üzerine atılı görevi kötüye kullanma suçunu kasten işlediği … gerekçesiyle ilgilinin TCK'nın m. 257/1 ve 62/1 uyarınca 5 aylık süreyle hapis cezası ile cezalandırılmasına, tapu iptal ve tescil kararı tapu müdürlüğünce kayıtlara işlenmeyip ayrıca karara karşı kanun yararına bozma yoluna gidilmesi sebebiyle giderilebilecek bir zarar kalmadığından ve diğer şartlarda oluştuğundan CMK m. 231 uyarınca hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verildiği, itirazın ise … Ağır Ceza Mahkemesince verilen kararla reddedildiği ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının … tarihi itibariyle kesinleştiği anlaşılmıştır. … Ağır Ceza Mahkemesi Üyesine isnat edilen fiile ilişkin tahkikat dosyasının içeriği tüm kanıtlarla birlikte takdir edildiğinde; isnat olunan eylemin 2802 sayılı Kanun m. 69/3 delaletiyle aynı Kanunun 68/2-b uyarınca yer değiştirme disiplin cezasını gerektirdiği anlaşıldığından ilgili kişinin yer değiştirme cezası ile cezalandırılmasına.."[160]

- **Şahsi Duygulara Kapılıp yahut Gönül ve Hatıra Bakıp Vazife İfa Ettiği Düşüncesini Uyandırma**

Yer değiştirme disiplin cezasını icap ettiren söz konusu disiplin suçunun oluşabilmesi için ilgili yargı mensubunun hatır ve gönül ilişkisini gözeterek veya şahsi duyguları ile hareket ederek görev yapma şartı aranmaz, böyle görev yaptığı "kanısını uyandırmak" bu disiplin suçunun oluşması için yeterlidir. Yargılama faaliyeti sonucunda verilen karar kadar yargı mensuplarının bu faaliyet sürecindeki tutum ve davranışları da önem arz etmektedir. Yargı mensuplarının görev sırasında ve görev sonrasında tutum ve davranışları ile duygularına kapılarak hareket ettiği izlenimini uyandırmak adalete olan güveni ve inancı sarsacaktır.

"Kanı uyandırmak" kavramının içeriğinin belirsiz olması, disiplin kuruluna geniş bir takdir yetkisi vermektedir.[161] Disiplin kurulunun bu takdir yetkisini her olayın özelliğine göre hakkaniyete uygun bir şekilde kullanması ve disiplin cezasının uygulanabilmesi için fiilin tüm şüphelerden uzak bir biçimde somut deliller ile saptanması gerekir. Aksi halde disiplin kurulunca sübjektif değerlendirme yapılmak suretiyle sürekli disiplin soruşturması tehdidi altında bırakılan yargı mensubunun

[160]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/baf10a1e-ff5a-4645-8933-3736eb871103.pdf (Erişim Tarihi: 11.12.2021).
[161]Ercan, 2008, **a.g.k.,** 54.

Anayasa tarafından güvence altına alınan hakimlik ve savcılık teminatı zedelenecektir.

Bangalor Yargı Etiği ilkeleri değer 4/8'de hakimin; aile, sosyal yahut diğer ilişkilerinin, mesleki anlamdaki hareketlerini yahut kararlarını uygun olmayan şekilde etkilemesine fırsat vermemesi gerektiği belirtilmiştir. Değer 4/9'a göre ise hakim; mesleğin itibarını, kendisi yahut başkasının şahsi menfaati için kullanmamalıdır. Hakim, yargısal görev ifasında kendisine herhangi bir kişinin uygun olmayan biçimde tesir edebileceği kanısını uyandırmamalı ve böyle bir kanıya yol açılmasına fırsat vermemelidir. HSK 2. Dairesi konuyla ilgili aşağıdaki somut olayda ilgili yargı mensubunun gönül ve hatıra bakarak yahut şahsi duygulara kapılarak vazife ifa ettiği kanaatiyle aşağıdaki şekilde karar vermiştir.

"… Cumhuriyet savcısı ile ilgili yapılan tahkikat; Cumhuriyet Başsavcılığının rutin denetimi sırasında; faili meçhul tahkikat dosyalarından, müşteki vekilinin talebi doğrultusunda tanık sıfatıyla ifadesini aldığı ve yürütülen tahkikat konusu ve tarafları ile aralarında bağlantı bulunmayan iddia ve beyanları tutanağa geçirerek önceden süregelen müşteki ve sonradan şüpheli olarak gösterilen kişiler arasındaki hukuki ihtilaf niteliği bulunan ve Asliye Hukuk Mahkemesi'nde görülmeye devam eden uyuşmazlığa ilişkin hususlarla ilgili verilen ayırma kararından sonra, yeni soruşturma numarası vererek uhdesine alıp işlem tarihindeki İş Bölümü usullerine uygun olmayan şekilde işlemler ifa ettiği, 1) Müştekinin yürütülen soruşturma konularıyla ilgisi olmayan hususların ve taraflar hakkındaki isnatları yeniden tevziye tabi tutmak ve soruşturma defterine kaydedilmek üzere Tevzi Bürosu'na gönderilmesi gerekmesine rağmen ayırma kararı sonrasında, usullere aykırı biçimde uhdesine alıp soruşturmaları bizzat yürüttüğü ve bu kapsamda müştekinin isnatları doğrultusunda, ilgili kişileri şüpheli sıfatıyla 'mevcutlu' şekilde Cumhuriyet Başsavcılığı'nda hazır edilmesi şeklinde kolluğa müzekkere yazdığı, 2) Aynı tahkikat evrakında benzer biçimde yeniden müştekinin yürütülen soruşturma konusuyla alakası olmayan farklı kişilerle arasındaki ihtilaflara ilişkin ifade alarak bu hususta ayırma kararı verdikten sonra dosyayı kendi uhdesinde tuttuğu ve kolluğa müştekinin şikayeti doğrultusunda, kişileri şüpheli göstermek suretiyle mevcutlu bir şekilde getirilmek üzere soruşturma işlemlerine girişerek yürütmüş olduğu soruşturmalarda başka bir amaç veya saikle hareket ettiği konusunda kanı uyandırdığı, Cumhuriyet savcısının şüphelinin lehine de kanıt toplamakla görevli olduğu 5271 sayılı CMK m. 160 ve 161 gereğince yürütülen soruşturmalarda tarafsız bir biçimde hareket etmesine ilişkin etik ilkelere aykırı olarak, müştekinin yönlendirmesi neticesinde suçlamalara ilişkin başkaca araştırma ve inceleme yapmadan hukuki ihtilaf niteliğindeki yahut daha önceden cezai ihtilaf konusu olmuş ve sonuçlanmış hususları yeniden cezai tahkikata konu ettiği, isnat edilen eylemlerin tahkikat dosyası kapsamındaki kanıtlarla sabit olduğu anlaşılmakla, ilgili yargı mensubunun gönül ve hatıra bakarak yahut şahsi duygulara kapılarak vazife ifa ettiği kanaatine ulaşılmış ve fiiline uyan 2802 sayılı Kanun m. 68/2-c uyarınca yer değiştirme disiplin cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiştir…"[162]

[162]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/64456126-7d45-42c8-b7bd-3c52f0844de7.pdf (Erişim Tarihi: 15.12.2021).

- **Kendi Kusurları Neticesinde Göreve Tesir Edecek Şekilde Meslektaşlarıyla Dirliksiz ve Geçimsiz Olma**

Yer değiştirme disiplin cezasını gerektiren söz konusu suçun oluşabilmesi için yargı mensubunun meslektaşlarıyla geçimsiz olması, bu geçimsizliğin kendi kusurundan kaynaklanması ve görevine etki etmesi şartları birlikte aranır. 2802 sayılı Kanun'da yargı mensubunun meslektaşlarına kırıcı davranması fiili ile ilgili uyarma cezası, meslektaşlarına kötü muamelede bulunması fiili ile ilgili ise kınama cezası öngörülmüş iken bu fiil ile ilgili yer değiştirme cezası öngörülmüştür.

Söz konusu disiplin suçu ile hedeflenen amaç yargı mensubunun meslektaşlarıyla uyumlu bir şekilde çalışma barışı içerisinde görevini ifa etmesinin teminini sağlamaktır. Özellikle toplu mahkemelerde meslektaşların çalışma düzeni içinde uyumlu bir şekilde çalışması yargısal iş ve işlemlerin aksamaması için önemlidir.Yargı mensubunun hangi eylemlerinin geçimsiz ve dirliksiz[163] kavramına girdiği ve göreve etki ettiği konusunda kanun maddesinde açıklık yoktur. Bu nedenle diğer soyut düzenlemelerde olduğu gibi burada da eylemin yoğunluğu, failin kastı ve durumun koşulları gözetilerek her somut olay kendi özelinde değerlendirilmelidir.[164]

Bangalor Yargı Etiği ilkeleri değer 5/2'de hakimin yargısal vazifelerini; davaya dayanak teşkil etmeyen ve vazifelerin münasip bir biçimde ifa edilmesinde önemi bulunmayan nedenlerle ayrımcılık yapmadan dava konusuyla ilgili meslektaşları da dahil olmak üzere herkes için icap eden ilgiyi göstermek suretiyle ifa etmesi gerektiği belirtilmiştir.

- **Delillerle Sabit Görülmemiş Olsa Bile İrtikapta Bulunduğu yahut Rüşvet Aldığı Düşüncesini Uyandırma**

Yer değiştirme cezasını gerektiren gönül ve hatıra bakarak yahut şahsi duygulara kapılıp vazife yaptığı düşüncesini uyandırma fiiline benzer şekilde burada da ilgili yargı mensubunun irtikapta bulunduğu veya rüşvet aldığı "kanısını uyandırmak" suçun oluşması için yeterlidir. Eylemin kesin, inandırıcı ve somut delillerle sabit görülme şartı

[163]https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 20.12.2021). TDK'ya göre "geçimsiz" anlamındadır.
[164]Kaymaz, 2021, **a.g.k.,** 51.

aranmaz. 2802 sayılı Kanun, ilgili yargı mensubunun rüşvet aldığı yahut irtikapta bulunduğu izleniminin oluşmasını yeterli görmüştür.

Rüşvet ve irtikap suçları 5237 sayılı TCK kapsamında düzenlenmiştir. 5237 S.K. m. 252/1'e göre rüşvet suçu; vazifenin ifası ile alakalı bir işin yapılması yahut yapılmaması için bizzat yahut aracılarla kamu görevlisi olan kişiye yahut göstereceği bir farklı kişiye çıkar sağlama fiili ile oluşur. 5237 sayılı TCK 250/1 maddesine göre irtikap suçu ise görevin nüfuzunu kötüye kullanarak kendisi yahut başkasına fayda sağlanması yahut bu konuda taahhütte bulunmasına kişiyi icbar eden[165] kamu görevlisince gerçekleştirilen eylem ile oluşur.

İlgili yargı mensubu hakkında her ne kadar mahkemece rüşvet veya irtikap suçundan beraat kararı verilmiş ve bu karar kesinleşmiş olsa da yargı mensubunun bu eylemleri gerçekleştirdiği yönünde bir "izlenimin" olması halinde yer değiştirme disiplin cezası uygulanabilecektir.[166] Ancak bu durumda eyleme ilişkin somut tespitlerin bulunması gerektiği kanaatindeyiz. Somut delil ve tespitler olmaksızın izlenimle hareket edilerek yargı mensubunun cezalandırılması, kanunilik ilkesi, yargı bağımsızlığıyla hakimlik ve savcılık teminatı esaslarına aykırı biçimde varsayım ile şüpheye dayanılarak disiplin cezasının verilmesi anlamına gelecektir.

Soyut ifadeler içermesi nedeniyle disiplin kuruluna geniş takdir yetkisi tanıyan bu düzenleme uyarınca eylemin ağırlığı dikkate alınmayarak sübjektif değerlendirme yapılması hakkaniyete aykırılık teşkil edecektir. Bu disiplin suçunun düzenlenmesindeki amaç yargı mensuplarının devlete olan bağlılığını ve kamu idarelerinin saygınlığını korumaktır. Danıştay bir kararında uyuşmazlık konusu fiillerin yer değiştirme cezasını gerektirdiğini belirtmiştir.[167] HSK 2. Dairesince konuyla ilgili aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

"… Cumhuriyet Savcısı … hakkında yapılan soruşturma; 1- …'da …Otel'de konakladığı sırada, arandığına dair kaydı çıkan ve gece saat 02.00 sularında kolluk tarafından yakalanan, … isimli şahsın evrakının … Cumhuriyet Başsavcılığından faksla istenip gıyabi tevkif defterinin … sırasına kaydının yapıldığı, şahsın aranmadığının anlaşılmasına rağmen saat 17.00'ye kadar nezarethanede beklettiği ve arkadaşından posta masrafı adı altında 60,00 TL aldıktan sonra serbest bırakılması için emniyete müzekkere gönderdiği, 2-Ehliyetsiz araç kullanmak suçundan hakkında işlem yapılan … isimli şahıstan para cezası miktarı olan 472,50 TL'yi usule aykırı olarak elden teslim aldığı, bir gün sonra Adliyeye gelerek paranın makbuzunu kendisinden isteyen şahsa parayı iade ederek Maliyeye yatırıp

[165]https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 22.12.2021). TDK'ya göre "zorunda bırakan" anlamındadır.
[166]Eraslan, 2018, **a.g.k.,** 147.
[167]Danıştay 5. Dairesinin 08.11.2018 tarih ve 2017/5434 Esas ve 2018/17373 Karar sayılı kararı.

makbuzunu getirmesini istediği, 3- … hakkında … Bankasının çek karnesini iade etmemek suçu nedeniyle ihbarda bulunması sonucu açılan soruşturmalardan dolayı dört-beş veya daha fazla sayıda ve her seferinde 360,00 TL olmak üzere ve bazen de 50,00 TL veya 100,00 TL taksitler hâlinde …'dan ceza ödemeleri diyerek elden para aldığı, bir kez de Adliye Hizmetlisi …'i …'ın sahibi bulunduğu … Markete göndererek 'Sana bir emanet verecekler onu getir' dediği ve …'ın kapalı zarf içerisinde verdiği 400,00 TL'yi, …'in Adliyeye getirerek kendisine verdiği, almış olduğu bu paraları Maliyeye yatırmadığı, İlgilinin eylemleri kül halinde değerlendirilerek, 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 68 inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendi kapsamında 'Madde tayin ve deliller elde edilmemiş olsa bile, rüşvet aldığı veya irtikapta bulunduğu kanısını uyandırmak' hükmünün ihlal edildiği sabit görülmekle, …'nın 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 68 inci maddesinin ikinci fıkrasının (e) bendi gereğince yer değiştirme cezası ile cezalandırılmasına…"[168]

- **Bizzat yahut Aracı Marifetiyle Hediye İsteme ve Vazife Esnasında Olmasa Bile Menfaat Sağlama Amacıyla Takdim Edilen Hediyeyi Kabul Etme yahut İş Sahiplerinden Borç Para İsteme veya Alma**

Yer değiştirme disiplin cezasını öngören bu disiplin suçunun oluşabilmesi için madde metninde ilgili yargı mensubunun "bizzat veya aracı eliyle hediye istemesi ile çıkar sağlamak maksadıyla hediyeyi kabul etmesi" fiilinin yanı sıra "iş sahiplerinden borç istemesi veya alması" şeklinde iki farklı fiil gösterilmiştir. Hediye istemek ve hediyeyi kabul etmek fiilinin ilgili yargı mensubu tarafından bizzat veya herhangi bir aracı eliyle gerçekleştirilmesi arasında fark bulunmamaktadır. Söz konusu fiilin görev sırasında işlenme şartı aranmaz.[169] Önemli olan fiilin görevle ilişkili olmasıdır. Hediyeyi kabul etmek fiili için ayrıca çıkar sağlamak amacı olmalıdır.

Yargı mensubunun mesleki göreviyle ilgisi olmamak kaydıyla özel hayatında ailevi veya arkadaşlık ilişkisinden kaynaklı hediye istemesi veya kabul etmesi fiili disiplin suçunu oluşturmayacaktır.[170] Yine yılbaşı, bayram veya adli yıl açılışı gibi özel günlerde maddi olarak değerli sayılamayacak nitelikte sembolik değere sahip kalem ve çiçek gibi hediyelerin kabul edilmesinin bu suçu oluşturmayacağı kanaatindeyiz.

Madde metninde disiplin suçunu oluşturduğu belirtilen ikinci fiil ise iş sahiplerinden borç istenmesi veya alınmasıdır. Bu fiil yönünden hediyeyi kabul etme fiilinde olduğu gibi çıkar sağlama amacı aranmamıştır. Yargı mensubunun bir başka

[168]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/1cb1756c-6d9c-4925-acaf-e88220a80387.pdf (Erişim Tarihi: 25.12.2021).
[169]Kaymaz, 2021, **a.g.k.,** 52.
[170]Eraslan, 2018, **a.g.k.,** 148.

kimse için borç istemesi veya alması durumunda da bu disiplin suçu oluşacaktır. Somut olayın özellikleri suçun oluşup oluşmadığını belirleyecektir. Yer değiştirme cezasını gerektiren söz konusu disiplin suçunun düzenlemesindeki amaç, yargı mensuplarının yargısal işlemleri icra ederken tarafsızlığını koruyarak menfaatlerden etkilenmesinin önüne geçilmesidir.

Bangalor Yargı Etiği İlkeleri değer 4/14'e göre hakim ve hakimin aile üyeleri; hakimin yargısal vazifelerin ifa edilmesiyle alakalı olarak herhangi bir borç, hediye veya bağış isteğinde bulunmamalı ve takdim edilen hediyeleri kabul etmemelidir. HSK 2. Dairesince konuyla ilgili aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

"… Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi … hakkında yapılan soruşturma: 1-) Müstemiren görev yaptığı … Ağır Ceza Mahkemesinin … esas sayılı dosyasının sanıklarından … 11.000.00 Türk lirası borç para istediği, … ise 11.300.00 Türk lirası borç para aldığı, 2-) Cumhuriyet Savcıları …, Hakimler …, … isimli vatandaş olmak üzere bir çok kişiden değişik gerekçelerle borç para istediği, bazılarından ise aldığı, 3-) Kesinleşmiş borçları nedeniyle borcunu kasten ödemeyerek hakkında yasal yollara başvurulmasına neden olduğu, Bu Cümleden olarak; a-) … İcra Müdürlüğünün … dosyasında 8.985.00 Türk lirası borcu için Garanti Bankası, b-) … İcra Müdürlüğünün … sayılı dosyasında 18.350.00 Türk lirası borcu nedeniyle … Bankası, c-) … İcra Müdürlüğünün … sayılı dosyasında ise 18.298.64 Türk lirası borcu sebebiyle … tarafından hakkında takip yapıldığı, … Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi isnat olunan eylemlere ilişkin soruşturma dosyasının incelenmesi sonucunda; … inci Ağır Ceza Mahkemesi Üyesi olarak görev yapan ilgilinin görev yaptığı yerdeki bazı kişilerden ve çalıştığı adliye personeli dâhil bir çok meslektaşından borç para adı altında para istediği ve bir kısmından aldığı, ayrıca görev yapmış olduğu mahkemede sanık olarak yargılanan kişilerden dosya ile ilgisi olmasa bile ödünç para istediği ve birisinden aldığı dosya kapsamındaki bilgi, belge ve tanık beyanlarından anlaşılmakla; soruşturmanın (1) ve (2) inci maddeleri birlikte değerlendirilmek suretiyle ilgilinin eylemlerine uyan 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 68 inci maddesinin ikinci fıkrasının (f) bendi gereğince yer değiştirme cezası ile cezalandırılmasına…"[171]

3.1.7. Meslekten Çıkarma Cezası

"MADDE 69 - Meslekten çıkarma: Bir daha mesleğe alınmamak üzere göreve son verilmesidir. 68 inci maddenin (e) bendinde yazılı hallerden dolayı hangi sınıf ve derecede olursa olsun iki defa, diğer hallerden dolayı bir derecede iki veya derece ve sınıf kaydı aranmaksızın üç defa yer değiştirme veya derece yükselmesinin durdurulması cezası almış olmak veya taksirli suçlar hariç olmak üzere, altı aydan fazla hapis veya affa uğramış olsa bile 8 inci maddenin (h) bendinde yazılı suçlardan biri ile kesin hüküm giymek meslekten çıkarılmayı gerektirir. Ancak, verilen cezanın 8 inci maddenin (h)

[171]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/c55fe0b0-e2f7-4e10-8ba0-b2eba17bbef8.pdf (Erişim Tarihi: 05.01.2022).

bendinde yazılı suçlardan dolayı verilmemiş olması ve cezanın ertelenmiş, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesindeki tedbirlerden birine çevrilmiş veya yüzseksen günden fazla adlî para cezası olması halinde meslekten çıkarma cezası yerine, yer değiştirme cezası verilir. Birinci fıkra dışında kalan ceza mahkûmiyetlerinin ertelenmiş veya 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesindeki ceza veya tedbirlere çevrilmiş olup olmadığına bakılmaksızın suçun niteliğine göre 64, 65, 66, 67 veya 68 inci maddelerde sayılan disiplin cezalarından biri verilir. Hükümlülüğü gerektiren suç, mesleğin şeref ve onurunu bozan veya mesleğe olan genel saygı ve güveni gideren nitelikte görülürse, Kanunda daha alt derecede bir disiplin cezası öngörülmemiş olmak kaydıyla, cezanın miktarına ve ertelenmiş veya 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 50 nci maddesindeki ceza veya tedbirlerden birine çevrilmiş olup olmadığına bakılmaksızın, meslekten çıkarma cezası verilir. Disiplin cezasının uygulanmasını gerektiren fiil suç teşkil etmezse ve hükümlülüğü gerektirmese bile mesleğin şeref ve onurunu ve memuriyet nüfuz ve itibarını bozacak nitelikte görüldüğü takdirde de meslekten çıkarma cezası verilir." (2802 sayılı Kanun, m. 69.)

2802 sayılı Kanun m. 69'a göre meslekten çıkarma disiplin cezası, ilgili yargı mensubunun görevinin bir daha mesleğe kabul edilmemek üzere sona erdirilmesidir. Meslekten çıkarma disiplin cezası 2802 sayılı Kanun'da düzenlenen en ağır disiplin yaptırımıdır.

Yargı mensubu hakkında meslekten çıkarma cezasının verilmesi halinde bir daha hakim ve savcılık mesleğini yapılamaz ancak diğer koşulların varlığı halinde 657 sayılı DMK kapsamında devlet memurluğu yapılmasında bir engel bulunmamaktadır. Kanunda hangi durumlarda meslekten çıkarma disiplin cezasının uygulanacağı tahdidi bir şekilde sayılmıştır.

- **2802 Sayılı Kanun m. 68/2-e'de Yazılı Durumlar Sebebiyle Derece ve Sınıf Ayrımı Yapılmaksızın İki Kez, Diğer Durumlar Sebebiyle Aynı Derece İçinde İki Kez yahut Sınıf ve Derece Kaydı Aranmadan Üç Kez Yer Değiştirme Disiplin Cezası yahut Derece Yükselmesinin Durdurulması Disiplin Cezası Alma**

Madde metninde meslekten çıkarmayı gerektiren üç ayrı fiil düzenlenmiştir. Bunlardan ilki, 2802 sayılı Kanun m. 68/2-e'de sayılan durumlardan dolayı derece ve sınıf ayrımı yapılmaksızın iki kez derece yükselmesinin durdurulması disiplin cezası yahut yer değiştirme disiplin cezası alınmış olmasıdır. 2802 S.K. m. 68/2-e'de yargı mensubu tarafından delillerle sabit olmasa dahi irtikapta bulunduğu yahut rüşvet alındığı düşüncesini uyandırma disiplin suçu düzenlenmiştir. 2802 sayılı Kanun m. 15'e göre hakim ile savcılık vazifesi; üçüncü, ikinci, birinci sınıfa ayrılan ile birinci sınıf

şeklinde dört ayrı sınıfa tabi tutulur. Burada yargı mensubunun sınıf ve derecesi, disiplin suçunun oluşabilmesi için bir kıstas değildir.

İkincisi, 2802 sayılı Kanun m. 68/2-e dışındaki "diğer haller" dolayısıyla aynı derecede iki kez derece yükselmesini durdurma disiplin cezası yahut yer değiştirme disiplin cezası alınmasıdır. Kanunda diğer haller kapsamına 2802 sayılı Kanun m. 67'de düzenlenen derece yükselmesini durdurma cezasını gerektiren hallerin dahil olup olmadığı konusunda herhangi bir açıklık bulunmasa da uygulama ve Danıştay dahil olduğu görüşündedir.[172] Dolayısıyla 2802 sayılı Kanun m. 67'deki haller dolayısıyla aynı derecede olmak kaydıyla ilgili yargı mensubu hakkında iki kez derece yükselmesini durdurma cezası verilmesi meslekten çıkarma cezasını gerektirir.

Üçüncüsü ise sınıf ve derece ayrımı olmaksızın üç kez derece yükselmesini durdurma disiplin cezası yahut yer değiştirme disiplin cezasının alınması durumudur. Danıştay konuyla ilgili "son verilen yer değiştirme cezasına karşı davacının yeniden inceleme ve itiraz hakları kullandırılmaksızın, dolayısıyla son yer değiştirme cezası kesinleşmeksizin aynı günlü işlem ile meslekten çıkarma cezası verilmesinin hukuka uygun olmadığına" karar vermiştir.[173]

- **Taksirle İşlenebilen Suçlar Dışında Altı Aylık Süreden Çok Hapis Cezası yahut Affedilmiş Bile Olsa 8/h Maddesinde Sayılan Suçlar Dolayısıyla Kesinleşen Hüküm Giyme**

Meslekten çıkarma cezasını gerektiren bu disiplin suçunun oluşabilmesi için kasıtlı işlenebilen bir suç dolayısıyla altı aylık süreden çok hapis cezasına mahkumiyet yahut 2802 sayılı Kanun m. 8/1-h'de yazılı suçlardan dolayı verilen mahkumiyet hükmünün kesinleşmiş olması şartları aranır.

5237 sayılı Kanun'da düzenlenen taksirli suçlar nedeniyle verilen sonuç cezanın miktarı ve türü ne olursa olsun bu disiplin suçunu oluşturmayacaktır. İlk durumda kasten işlenebilen bir suç ile ilgili sonuç ceza itibariyle altı aydan fazla ceza alınması ve bu ceza türünün hapis olması halinde meslekten çıkarma disiplin cezası verilebilecektir. İkinci durum ile ilgili olarak 2802 sayılı Kanun m. 8/1-h ise aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

[172]Danıştay 10. Dairesinin 09.05.2014 tarih ve 2011/10638 Esas ve 2014/3586 Karar sayılı kararı.
[173]Danıştay 10. Dairesinin 14.04.2011 tarih ve 2018/1793 Esas ve 2019/6182 Karar sayılı kararı.

"MADDE 8 – 1/h: Taksirli suçlar hariç olmak üzere, üç aydan fazla hapis veya affa uğramış olsa bile Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyet kırıcı bir suçtan veya kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından dolayı hükümlü bulunmamak veya bu suçlardan veya taksirli suçlar hariç olmak üzere üç aydan fazla hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren bir fiilden dolayı soruşturma veya kovuşturma altında olmamak."

2802 sayılı Kanun m. 8/1-h'de yazılı suçlardan dolayı verilen mahkumiyet hükümleri yönünden sonuç ceza miktarı ile türü önemli değildir. Bu suçlardan dolayı verilen mahkumiyet hükmünün kesinleşmesi halinde daha sonradan affa uğramış olsa dahi ilgili yargı mensubu hakkında meslekten çıkarma disiplin cezasının verilmesi mümkündür.

Söz konusu disiplin suçunu düzenleyen maddenin devamında mahkemece verilen cezanın 2802 sayılı Kanun m. 8/1-h'de düzenlenen suçlar sebebiyle verilmemesi ve cezanın ertelenmiş[174] (5237 S.K. m. 51), 5237 sayılı TCK m. 50'deki tedbirlerden[175] herhangi birisine çevrilmiş yahut yüz seksen günlük süreden çok adli para cezası olması durumunda yer değiştirme disiplin cezası verileceği belirtilmiştir. Buradaki düzenleme ile disiplin kuruluna takdir yetkisi tanınmamış, sayılan hallerde meslekten çıkarma disiplin cezasının tatbiki yerine bir hafif derece ceza olan yer değiştirme disiplin cezasının tatbik edileceği belirtilmiştir.

---

[174]5237 sayılı TCK m. 51: "(1) İşlediği suçtan dolayı iki yıl veya daha az süreyle hapis cezasına mahkûm edilen kişinin cezası ertelenebilir. Bu sürenin üst sınırı, fiili işlediği sırada onsekiz yaşını doldurmamış veya altmışbeş yaşını bitirmiş olan kişiler bakımından üç yıldır. Ancak, erteleme kararının verilebilmesi için kişinin;

a) Daha önce kasıtlı bir suçtan dolayı üç aydan fazla hapis cezasına mahkûm edilmemiş olması,

b) Suçu işledikten sonra yargılama sürecinde gösterdiği pişmanlık dolayısıyla tekrar suç işlemeyeceği konusunda mahkemede bir kanaatin oluşması,

Gerekir."

[175]5237 sayılı TCK m. 50: "(1) Kısa süreli hapis cezası, suçlunun kişiliğine, sosyal ve ekonomik durumuna, yargılama sürecinde duyduğu pişmanlığa ve suçun işlenmesindeki özelliklere göre;

a) Adlî para cezasına,

b) Mağdurun veya kamunun uğradığı zararın aynen iade, suçtan önceki hale getirme veya tazmin suretiyle, tamamen giderilmesine,

c) En az iki yıl süreyle, bir meslek veya sanat edinmeyi sağlamak amacıyla, gerektiğinde barınma imkanı da bulunan bir eğitim kurumuna devam etmeye,

d) Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, belirli yerlere gitmekten veya belirli etkinlikleri yapmaktan yasaklanmaya,

e) Sağladığı hak ve yetkiler kötüye kullanılmak suretiyle veya gerektirdiği dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranılarak suç işlenmiş olması durumunda; mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle, ilgili ehliyet ve ruhsat belgelerinin geri alınmasına, belli bir meslek ve sanatı yapmaktan yasaklanmaya,

f) Mahkûm olunan cezanın yarısından bir katına kadar süreyle ve gönüllü olmak koşuluyla kamuya yararlı bir işte çalıştırılmaya,

Çevrilebilir."

Meslekten çıkarma cezasını gerektiren ve yukarıda sayılanlar haricindeki ceza hükümlerinin ertelenmesi yahut 5237 S.K. m. 50'deki tedbir yahut cezalara çevrilmesine bakılmaksızın suçun niteliğine bakılarak 2802 sayılı Kanun m. 64 ile 68 arasında düzenlenen disiplin cezalarından uygun olanın verileceği belirtilmiştir. Bu düzenlemenin kapsamına "kasten işlenen suçlardan dolayı verilen altı ay ve daha az hapis cezası mahkumiyetleri ile taksirle işlenen suçlardan dolayı verilen ceza mahkumiyetleri"[176] girer. Burada da disiplin kurulunun takdir yetkisinin sınırlarını suçun niteliğini hakkaniyete uygun bir şekilde belirleyerek fiilin ağırlığına göre yer değiştirme, derece yükselmesini durdurma, kınama, kademe ilerlemesini durdurma yahut aylıktan kesme cezalarından birini uygulamak oluşturur. HSK 2. Dairesi tarafından ilgili yargı mensubu hakkında altı aydan fazla hapis cezasına mahkum olması nedeniyle 2802 S.K. m. 69/2 gereğince meslekten çıkarma cezasına ilişkin aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

"… Hâkimi … hakkında yapılan soruşturma: 1- … Hâkimi …, (O'nunla birlikte eski Yazı İşleri Müdürü hâlen emekli …, Avukatlar …, …. ve …'ın) ; Çıkar ilişkisi içinde birlikte hareket ederek usul ve yasaya aykırı işlemler yaptıkları, İlgili hakkında soruşturmanın 1-a, c, e, ve 2 (a-aa), (a-bb) maddelerinden dolayı verilen kovuşturma izni üzerine … Ağır Ceza Mahkemesinin … Esas sayılı dosyasında … tarihli ve … sayılı kararı ile irtikap, görevi kötüye kullanmak suçlarından ilgili hakkında; Sanığın üzerine atılı irtikap suçlarından CMK 223/2-e maddesi uyarınca beraatine, Sanığın üzerine atılı görevi kötüye kullanmak suçlarından TCK 102/4 ve 104/2 madde gereğince zamanaşımı sebebiyle kamu davasının ortadan kaldırılmasına, Sanığın üzerine atılı görevi ihmal suçundan TCK 102/4 ve 104/2 madde gereğince zamanaşımı sebebiyle açılan kamu davasının ortadan kaldırılmasına, Sanığın talimatı ile sanık …'ın davacılardan dava harcı ve masraf adı altında fazla para aldıkları ve bir kısmının sanık …'ye verildiği, kalanın dövize çevrilip sanık …'ın banka hesabına yatırılarak mal edinildiği iddiası ile ilgili olarak"; "ilgilinin TCK 37 maddesi delaletiyle 250/2, TCK 43/1, 62. madde uyarınca neticeten 4 yıl 2 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verilmiştir. Yargıtay … Ceza Dairesinin … tarihli, … esas ve … sayılı kararı ile mahkumiyet hükmünün onanmasına, ikna suretiyle irtikap suçundan beraat kararının bozulmasına ve bu suçtan açılan kamu davasının aynı Kanun'un 322 ve 5271 sayılı CMK'nın 223/8 maddesi gereğince zamanaşımı sebebiyle düşmesine, görevi kötüye kullanma ve görevi ihmal suçlarından temyiz isteminin reddine, ancak kamu davalarının CMK'nın 223/8 maddesi gereğince zamanaşımı nedeniyle düşmesine şeklinde düzeltilerek onanmasına karar verilmiştir. Onama kararına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazının, Yargıtay … CD'nin … tarihli, … esas ve … sayılı kararı ile reddedilerek, dosyanın itiraz konusunda karar verilmek üzere Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gönderilmek üzere Yargıtay CBS'ye tevdiine karar verildiği, Yargıtay Ceza Genel Kurulunda … esasına kayıtlı olarak halen incelemede bulunduğu anlaşılmıştır. … Hâkimi …'ye isnat olunan eylemlere ilişkin soruşturma dosyasının incelenmesi sonucunda; ilgilinin soruşturma konusu eylemi nedeniyle yargılandığı, … Ağır

[176]Eraslan, 2018, **a.g.k.,** 162.

Ceza Mahkemesinin … Esas sayılı dosyasında … tarihli ve … sayılı kararı ile ilgili hakkında; TCK 37 maddesi delaletiyle 250/2, TCK 43/1, 62. madde uyarınca neticeten 4 yıl 2 ay hapis cezası ile cezalandırılmasına karar verildiği, kararın temyiz incelemesi üzerine Yargıtay … Ceza Dairesinin … tarihli, … esas ve … sayılı kararı ile mahkumiyet yönünden onanarak, diğer suçlar yönünden ise kamu davalarının zamanaşımı nedeniyle düşmesine karar verilerek kesinleştiği, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazının CMK'nın 308. maddesinde düzenlenen olağanüstü bir kanun yolu olduğu ve kararın kesinleşmesini ve infazını engellemeyeceği anlaşılmakla; ilgilinin tüm eylemleri birlikte değerlendirilerek ve altı aydan fazla hapis cezasına mahkum olması nedeniyle; 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 69'uncu maddesinin ikinci fıkrası gereğince meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına…"[177]

HSK 2. Dairesi tarafından ilgili yargı mensubunun 2802 sayılı Kanun m. 8/1-h'de belirtilen kaçakçılık suçundan dolayı ağır ceza mahkemesinde yargılanarak hakkında 5607 S.K. uyarınca mahkumiyet hükmü kurulması nedeniyle meslekten çıkarma cezasın uygulanmasına ilişkin aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

"… ilgili … hakkında yapılan soruşturma: … tarihinde kiraladığı … plakalı araç ile şüpheliler … ve … ile birlikte 17.500 paket gümrük kaçağı bandrolsüz sigara taşırken … ilinde kolluk görevlilerince yakalandığı; Konularından ibaret olup, İlgili hakkında, … Ağır Ceza Mahkemesinin … esas, … sayılı kararı ile 5607 Sayılı Yasaya Muhalefet suçundan neticeten 5 yıl hapis cezası ve 30.000.TL. adli para cezasıyla cezalandırılmasına hükmedildiği, temyiz üzerine …'nin … tarihli, … esas ve … sayılı kararı ile düzeltilerek onanarak kesinleştiği anlaşılmıştır. Cumhuriyet savcısına isnat edilen fiile ilişkin soruşturma dosyasında yapılan incelemede; ilgilinin … Ağır Ceza Mahkemesi kararı ile 5607 Sayılı Yasaya Muhalefet suçundan neticeten 5 yıl hapis ve 30.000.TL adli para cezasıyla cezalandırılmasına karar verildiği, kararın …'nin … tarihli, … esas ve … sayılı kararı ile onandığı, 2802 sayılı Kanun m. 69/2'ye göre … altı aydan fazla hapis veya affa uğramış olsa bile 8 inci maddenin (h) bendinde yazılı suçlardan biri ile kesin hüküm giymenin meslekten çıkarılmayı gerektirdiğinin düzenlendiği anlaşıldığından, ilgilinin hakkındaki kesinleşmiş mahkumiyet hükmü nedeniyle 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunu'nun 69 uncu maddesinin ikinci fıkrası gereğince meslekten çıkarma cezası ile cezalandırılmasına…"[178]

Danıştay'ın konuyla ilgili vermiş olduğu bir kararında davacı olan ilgili yargı mensubu hakkında mahkemece verilen kesinleşmiş dört yıl iki aylık hapis cezası nedeniyle meslekten çıkarma cezası için öngörülen mahkumiyet koşulunun gerçekleştiği belirtilmiştir.[179]

[177]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/50cd1c75-ae17-4d1a-9611-6dd4231f1b59.pdf (Erişim Tarihi: 18.01.2022).
[178]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/186593af-ad37-4af3-9429-a04e12f1a66b.pdf (Erişim Tarihi: 25.01.2022).
[179]Danıştay 5. Dairesinin 06.05.2019 tarih ve 2016/27191 Esas ve 2019/3230 Karar sayılı kararı.

- **Kanun Metninde Daha Hafif Derecede Disiplin Cezası Belirlenmemiş Olmak Şartıyla Mahkumiyeti İcap Ettiren Suç, Mesleğin Onur ve Şerefini Bozan yahut Mesleğe Duyulan Güven ve Saygıyı Zedeleyen Nitelikte Olursa**

Hukuk devletlerinde toplumun yargı kurumuna güveninin temini için yargı mensuplarının hal ve hareketlerinin mesleğin gerektirdiği dürüstlük ve saygınlık niteliklerine uygun olması gerekmektedir. Hukukun üstünlüğü ilkesine uygunluğun temini için gereken temel kurum olan dürüst yargı, hukukun imkan verdiği özgürlük ve hakların ihlaline karşı vatandaşlar için önemli güvencedir. Yargı mensupları adaletli karar verdikleri kadar görevleri süresince edindikleri tutum ve davranışlarıyla adaletli görüntüyü de sağlamalıdır.

2802 sayılı Kanun'un söz konusu düzenlemesi ile mahkumiyeti icap ettiren suçun mesleğin onur ve şerefini bozan yahut mesleğe duyulan güven ve saygıyı zedeleyen ölçüde olması ve kanunda söz konusu eylem ile ilgili daha hafif derecede disiplin cezasının da belirlenmemiş olması halinde meslekten çıkarma disiplin cezası uygulanacaktır.

Kanunda yargı mensubunun fiili ile ilgili daha hafif derecede disiplin cezası belirlenmişse meslekten çıkarma disiplin cezası yerine belirlenen ilgili hafif derecedeki disiplin cezası uygulanacaktır. Mahkumiyeti icap ettiren suçun mesleğin onur ve şerefini yahut mesleğe duyulan güven ve saygıyı zedeleyen nitelikte olması halinde cezanın türü, miktarı, ertelenmesi veya seçenek yaptırımlara çevrilmesinin önemi bulunmayacak ve ilgili yargı mensubu hakkında meslekten çıkarma cezası kararının verilmesi gerekecektir. Danıştay kararlarında söz konusu düzenleme kapsamına giren hareket ve fiillerin neler olduğu hususunun sübjektif ve soyut olduğu belirtilmiştir.[180]

- **Disiplin Cezası Tatbik Edilmesini İcap Ettiren Eylem, Suç Teşkil Etmemiş ve Mahkumiyeti Gerektirmemiş Olsa Dahi Mesleğin Onur, Şeref, İtibar ve Nüfuzunu Zedeleyecek Nitelikte Olursa**

Vatandaşlarına hukuk güvenliğini sağlayan, kendisini hukukla sınırlayan, herkes için erişilebilir ve evrensel bir yargısal koruma temin eden devlet anlamına gelen hukuk devletlerinde toplumun yargı kurumlarına ve yargı mensuplarına güvenmesi son derece

[180]Danıştay 5. Dairesinin 17.06.2021 tarih ve 2019/492 Esas ve 2021/2069 Karar sayılı kararı.

önemlidir. 2802 sayılı Kanun ile meslekten çıkarma disiplin cezasını gerektiren bu disiplin suçunun düzenlenmesindeki amaç, yargının toplum nezdindeki saygınlığını korumak ve güvenini sarsacak halleri ortadan kaldırmaktır.

Meslekten çıkarma cezasını gerektiren söz konusu düzenlemeye göre yargı mensubunun fiilinin disiplin cezasının uygulanmasını gerektirmesi ve mesleğin şeref, onur, nüfuz ile itibarını bozacak nitelikte olması şartlarının bir arada bulunması gerekir. Burada yargı mensubunun fiilinin, hükümlülüğü gerektiren bir suç olması şartı aranmamıştır. Yargı mensubunun fiilinin somut delillerle sabit olmasının yanı sıra görevine ilişkin olması gerekmektedir.

2802 sayılı Kanun m. 68/2-a'ya göre fiilin mesleğin nüfuz ve şerefini yahut kişisel onur ve saygınlığı "yitirmek" şeklindeki disiplin suçu yönünden yer değiştirme cezası öngörülmüşken m. 69/son'a göre fiilin mesleğin şeref, onur, nüfuz ve itibarını "bozacak" nitelikte olması şeklindeki disiplin suçu yönünden ise meslekten çıkarma cezası öngörülmüştür. Yitirmek kelime anlamı itibariyle "bazı nitelik veya özelliklerin yok olması durumuna uğramak" iken bozmak ise "bir yerin, bir şeyin düzenini karıştırmak" anlamına gelmektedir.[181] Bu nedenle anlam itibariyle yitirmek kavramının bozmak kavramından daha ağır nitelikte olduğu aşikardır.

Ölçülülük ilkesi başlığı[182] altında ayrıntılı açıklandığı üzere hukuk düzenindeki ihlal ve onun unsuru olan müeyyide ile arasındaki hedeflenen gaye ve kullanılan vasıta açısından makul ve adil bir muvazenenin sağlanması anlamına gelen söz konusu ilke hukuk devletinin bir gereğidir. Ölçülülük ilkesi kamu düzeninin sağlanması için bir denge mekanizmasıdır. Dolayısıyla 2802 sayılı Kanun m. 68/2-a ile 69/son birlikte değerlendirildiğinde ölçülülük ilkesine aykırı bir şekilde hakkaniyete uygun olmayan sonuçların meydana gelmesi kanaatimizce mümkün görünmektedir.

Disiplin cezasını gerektiren fiillerin nitelendirmesini yaparken her somut olayı kendi özelinde kendi koşullarına göre değerlendirmek önem arz etmektedir. HSK 2. Dairesince konuyla ilgili aşağıdaki şekilde karar verilmiştir.

"… Hâkimi … tarihinde istifaen görevinden ayrılan (…) … hakkında hakkında yapılan soruşturma; 1) Mesleğin onur ve şerefiyle memuriyet itibar ve nüfuzunu zedeleyecek nitelikte davranışlar sergileyerek bu kapsamda; A- … 5. Ağır Ceza Mahkemesinin … Esasına kayden yürütülmekte olan 6136 sayılı Yasaya Muhalefet suçundan … ve … ile anneleri … haklarında yapılan yargılama ile ilgili olarak, (eski katibi … adına kayıtlı olan … numaralı telefon ile) sanıklar adına iş takip eden …'yu arayarak

[181]https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 30.01.2022).
[182]Ayrıntılı bilgi için bk. s. 17.

odasına davet ettiği ve tutukluluğa itiraz ile anne …'i ve ilk duruşmada da …'i tahliye ettirebileceğini, avukat hazırlayacağını ve bu işle ilgileneceğini, sonuç olarak 45.000,00 Euro para alacağını, paranın avukat, hâkim ve savcılara verileceğini bu nedenle peşin olarak verilmesi gerektiğini beyanla, tahliyelerden sonra da cezayı mümkün oldukça hafifleteceğini söylediği, şikâyetçi … tarafından bilgilendirilen …'in teklifi kabul etmesi üzerine eniştesi … vasıtasıyla gönderdiği 30.000,00 Euro'yu şikâyetçi …'dan aldığı, … ile … tarihli görüşmesinde bir kağıda 'Samsung S8330' ve 'Nokia 6600İ' markalarını yazarak bu telefonları istediğini bildirdiği ve aynı gün içerisinde …'dan bu telefonları aldığı ve bu telefonlardan … imei nolu Samsung S8300'ün … tarihinden itibaren adına kayıtlı … ve … nolu hatlar ile … imei nolu Nokia 66001 S Black'in ise … tarihinden itibaren yine adına kayıtlı … ve … nolu hatlar ile kullandığı, … ile bu zaman diliminde yemeklere gittiği, B- … On İkinci Ağır Ceza Mahkemesi dosyasında, taksirle öldürme suçu dolayısıyla … hakkında devam etmekte olan yargılama ile ilgili olarak, …'ın ablası … ile irtibata geçerek 'Hâkimin kulağına üflerim, ama bunun için onların talebi olacak, benimde bu talepleri karşılamam gerekecek, yemeğe götürmem ve hediye almam gerekecek' dediği, 30.000,00 TL'ye ihtiyaç olduğunu söylediği ve …'dan 5.000,00 TL aldığı, bu kapsamda lehe karar çıkabilmesi amacıyla o dönemde davanın bulunduğu … Asliye Ceza Mahkemesi duruşmasında iddia makamını temsilen Cumhuriyet savcısı nezdinde girişimde bulunduğu, Soruşturma maddelerinde geçen eylemlere bir bütün halinde bakıldığında; ilgilinin maddi kazanç elde edebilmek uğruna mesleğini hiç çekinmeden araç olarak kullandığı ve bu hususun sübuta erdiği, dosya içerisindeki yargı kararları, bilgi, belge ve tüm dosya mündericatından anlaşılmakla; İlgilinin tüm eylemlerinin, 2802 sayılı yasanın 69/son maddesinde yer alan mesleğin onur ve şerefi ile memuriyetin itibar ve nufuzunu zedeleyecek nitelikte olduğu anlaşıldığından, 2802 sayılı Kanun 69/son maddesi gereğince 'meslekten çıkarma' cezasıyla cezalandırılmasına…"[183]

Danıştay içtihatlarında meslekten çıkarma cezası gerektiren fiillere örnek olarak hakimin vermiş olduğu tedbir kararını yırtarak ortadan kaldırdığı ve kontrole imkan sağlamayacak biçimde yeni bir karar yazması[184] ve hakimin ilçede birlikte kaldığı bir arkadaşını yedi adet dosyada ve uzmanlık alanı dışında bilirkişi olarak tayin etmesi[185] gibi fiiller gösterilmiştir.

Danıştay'ın bir başka kararında ilgili yargı mensubunun örgütsel hiyerarşik ilişki içinde kendisine verilen görevi ifa ettiği ve söz konusu fiilin mesleğin onur, şerefi, itibar ve nüfuzunu bozacak nitelikte olduğu değerlendirmesinde bulunmuştur.[186] Danıştay diğer bir kararında ise ilgili yargı mensubunun örgütlü suçlar başta olmak üzere hakkında ciddi suçlamalar olan tutuklu şüphelilerin tahliye edilmesini sağlamak maksadıyla fikir ve eylem birliği içinde hareket eden organizasyonun bir parçası olarak

[183]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/f90d949c-e587-4a07-bdae-516de756da99.pdf (Erişim Tarihi: 03.02.2022).
[184]Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 27.01.2014 tarih ve 2013/727 YD İtiraz No sayılı kararı.
[185]Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulunun 11.02.2016 tarih ve 2015/1788 Esas ve 2016/220 Karar sayılı kararı.
[186]Danıştay 5. Dairesinin 14.12.2021 tarih ve 2019/896 Esas ve 2021/4560 Karar sayılı kararı.

anılan kişilerin hukuka aykırı bir şekilde tahliye edilmesine yönelik işlem ve fiillere iştirak etmesinin mesleğin onur, şerefi, itibar ve nüfuzunu bozacak nitelikte olduğu kanaatine varmıştır.[187]

3.2. Yüksek Mahkemelerde Görev İfa Eden Başkan ve Üyeler ile İlgili Belirlenen Disiplin Suç ve Cezaları

Türk hukuk sisteminde yargı mensuplarının tamamını kapsayacak şekilde ortak bir disiplin mevzuatı bulunmadığından yüksek mahkemelerdeki başkan ve üyeler hakkındaki disiplin hükümleri kendi özel kanunlarında düzenlenmiştir.[188] AYM'de görev yapan başkan ve üyeler ile ilgili disiplin hükümleri Anayasa'nın 140/3 maddesi ve 6216 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Yargıtay başkan ve üyeleri hakkındaki disiplin hükümleri Anayasa m. 140/3 ile 2797 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Danıştay'da görev yapan başkan ve üyeler hakkındaki disiplin hükümleri Anayasa m. 140/3 ile 2575 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Uyuşmazlık Mahkemesi üyeleri hakkında ise özel disiplin hükümleri öngörülmediğinden ilgisine göre Yargıtay ve Danıştay Kanunu hükümlerine tabidirler.

Yüksek mahkemelerdeki başkan ve üyeler dışındaki yargı mensupları hakkındaki disiplin hükümleri ise yukarıdaki başlıklarda ayrıntıları açıklandığı üzere 2802 sayılı Kanun'da düzenlenmiştir. Anayasa'nın 146 vd. maddelerinde yüksek mahkemeler başlığı altında AYM, Danıştay, Yargıtay, AYİM, Askeri Yargıtay, Uyuşmazlık Mahkemesi, HSK ile Sayıştay düzenlenmiştir. 6771 sayılı Kanun m. 16 gereğince AYİM ve Askeri Yargıtay'ı düzenleyen maddeler yürürlükten kaldırılmıştır.

Hakimler ve Savcılar Kurulu Anayasa'da her ne kadar yargı başlığı altında düzenlenmiş ise de yargılama yetkisi bulunmadığından mahkeme statüsünde değildir. HSK, hakim ve savcıların özlük işleriyle ilgilenen ve bu hususlarla alakalı itirazları karara bağlayan niteliği itibariyle idari bir kurumdur. Öte yandan asli görevi TBMM adına kontrol işlevini ifa etmek olan Sayıştay'ın mahkeme statüsünde olup olmadığı hususunda tartışmalar mevcuttur.[189] Ancak AYM'nin son kararlarında[190] Sayıştay'ın yargı fonksiyonuna sahip olduğu kabul edilmektedir. Sayıştay'ın statüsünün tartışmalı

[187]Danıştay 5. Dairesinin 27.12.2021 tarih ve 2018/3572 Esas ve 2021/4756 Karar sayılı kararı.
[188]Ergün, 2018, **a.g.k.,** 71.
[189]Taşır, A. (2017). Sayıştay'ın anayasal konumu üzerinde tartışmalar. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 133 (1), s. 81-96.
[190]Anayasa Mahkemesinin 28.02.2013 tarih, 2011/21 Esas ve 2013/36 Karar sayılı kararı.

olması nedeniyle çalışmamızın bu başlığında sadece mahkeme niteliğini haiz AYM, Danıştay, Yargıtay ve Uyuşmazlık Mahkemesi'nde görev yapan başkan ile üyeler ile ilgili belirlenen disiplin suç ve cezalarını inceleyeceğiz.

3.2.1. Anayasa Mahkemesi

AYM'de görev yapan başkan ve üyeler ile ilgili belirlenen disiplin suçlarıyla cezaları 6216 sayılı Kanun'da ihdas edilmiştir.

"MADDE 19 - Başkan ve üyelerin, asli görevleri dışında resmî veya özel bir görev almaları ya da yaptıkları yeminle veya üyeliğin vakar ve şerefi ile bağdaşmayan, hizmetin aksamasına yol açan hâl ve hareketlerinin sabit görülmesi hâlinde, eylemin niteliğine göre, uyarma, kınama ya da üyelikten çekilmeye davet edilme cezalarından birisine karar verilir." (6216 sayılı Kanun m. 19)

6216 sayılı Kanun uyarınca Anayasa Mahkemesi'nde görev yapan başkan ve üyeler ile ilgili belirlenen disiplin cezaları uyarma, kınama ve üyelikten çekilmeye davet şeklindeki disiplin cezalarıdır. Kanun'da tahdidi bir şekilde sayılan disiplin cezalarından niteliği itibariyle en ağır disiplin cezası üyelikten çekilmeye davet cezası iken en hafif disiplin cezası ise uyarma cezasıdır. Söz konusu disiplin cezalarının uygulanabilmesi için ilgili yargı mensubunun asli görevi haricinde özel yahut resmi bir görev alması veya yaptığı yeminle yahut üyeliğin icap ettirdiği şeref ve vakar ile uyumlu olmayan, hizmetin gereği gibi ifa edilmemesine neden olan tutum ve davranışlarda bulunduğunun sabit olması şartı aranır.

Madde metninde disiplin cezası gerektiren fiilleri iki bölümde incelemek mümkündür. İlk olarak yargı mensubunun kendisine tevdi edilen görev dışında ayrı bir görev alması durumunda disiplin cezası uygulanacaktır. Burada görevin özel veya resmi bir görev olması önemli değildir. Kanun maddesinde "cezalardan birisine karar verilir" denildiği için yargı mensubunun asli görevi dışında görev alması durumunda disiplin kurulunun ceza uygulamama şeklinde takdir yetkisi bulunmamaktadır.

İkinci olarak ise ilgili yargı mensubunun yaptığı yemin veya mesleğin icap ettirdiği şeref ve vakar ile bağdaşmayan yahut hizmetin aksamasına neden olan tutum ve hareketler sergilemesi durumunda da disiplin cezasının uygulanacağı öngörülmüştür. Vakar kelimesi sözlükte "ağırbaşlılık" anlamına gelirken şeref kelimesi ise "başkasının, birine gösterdiği saygının dayandığı kişisel değer, onur" anlamındadır.[191] Buradaki

[191]https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 25.02.2022).

eylemin içeriği belirsiz, soyut ve olaydan olaya farklı yorumlanabilecek nitelikte olduğundan söz konusu eylemin bu kapsamda kalıp kalmadığı konusunda disiplin kuruluna geniş bir takdir yetkisi tanındığı söylenilebilir.

Hakkında 6216 sayılı Kanun'da sayılan ve niteliği itibariyle en ağır disiplin cezası olan üyelikten çekilmeye davet disiplin cezası uygulanan yargı mensubunun tebliğden itibaren bir aylık süre içinde verilen cezaya uymaması halinde 6216 sayılı Kanun m. 19/4 uyarınca istifa etmiş sayılacağı ve bu süreçte izinli olduğunun kabul edileceği belirtilmiştir. AYM'de görev ifa eden üyeler ve başkan hakkında "üyelikten çekilmeye davet edilme" bir disiplin cezası olarak öngörülmüşken 657 S.K. m. 20'de ise "Devlet memurlarının kanunda belirtilen esaslara göre memurluktan çekilebileceği" belirtilerek memurluktan çekilmenin bir hak olduğu öngörülmüştür. Kanun'da düzenlenen disiplin cezalarının uygulanmasını gerektiren fiiller ayrı ayrı gösterilmemiştir.[192] Hangi cezanın uygulanacağına dair tek ölçüt olarak "eylemin niteliği" belirtilmiştir.

Eylemin sabit görülmesi halinde disiplin kurulunca ilgili yargı mensubu hakkında disiplin cezasını uygulama zorunluluğu söz konusu iken eylemin niteliğinin hangi disiplin cezasını gerektirdiği konusunda geniş bir takdir yetkisi tanınmasının hakimlik teminatına uygun olmadığı kanaatindeyiz. Kanunilik, belirlilik ve öngörülebilirlik ilkeleri açısından her bir disiplin cezası yönünden fiillerin ayrı ayrı gösterilmesi hukuki güvenlik için önem arz etmektedir. Disiplin kurulunca her somut olay kendi özelinde değerlendirilmeli, fiilin ağırlığı, niteliği, olayın gelişimi, fiil sebebiyle mesleğin saygınlık ve onurunun zarar görüp görmediği hususları gözetilerek hakkaniyete uygun bir şekilde karar verilmelidir.[193] Disiplin cezası gerektiren fiillerin tüm şüphelerden uzak bir şekilde somut kanıtlarla sabit olması gerekmektedir.

3.2.2. Yargıtay

Yargıtay'da görevli "Birinci Başkan, birinci başkanvekilleri, daire başkanları, daire üyeleri, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekili" hakkında öngörülen disiplin suçları ve cezaları 2797 S.K.'da düzenlenmiştir.

"MADDE 19 - Yüksek Disiplin Kurulu; Yargıtay üyeliği vakar ve onuruna dokunan, kişisel haysiyet ve itibarını kıran veya görev icaplarına uymayan davranışlarından dolayı Yargıtay Birinci Başkanı, birinci başkanvekilleri, daire başkanları ve üyeleri ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve

[192]Eraslan, 2018, **a.g.k.,** 175.
[193]Eraslan, 2018, **a.g.k.,** 174.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekili hakkında disiplin kovuşturmasını gerektiren eylemin ağırlığına göre 'Uyarma' veya 'Görevden çekilmeye davet' işlemlerinden birini uygular." (2797 sayılı Kanun m. 19)

2797 sayılı Kanun uyarınca Yargıtay'da görev yapan ve yukarıda sayılan yargı mensupları ile ilgili öngörülen disiplin cezaları uyarmayla görevden çekilmeye davet cezalarıdır. Söz konusu disiplin cezalarını uygulayan merci Yargıtay Yüksek Disiplin Kurulu'dur. Kanun'da tahdidi bir şekilde sayılan disiplin cezalarından görevden çekilmeye davet cezası niteliği itibariyle uyarma cezasından daha ağır niteliktedir.

Söz konusu disiplin cezalarının uygulanabilmesi için ilgili yargı mensubunun davranışlarının mesleğin onur ve vakarına dokunması, şahsi itibar ve haysiyetini kırması yahut görevin gerekliliklerine uymaması şartları aranır. Vakar kelimesi sözlükte "ağırbaşlılık" anlamına gelirken onur kelimesi "insanın kendine karşı duyduğu saygı, şeref, öz saygı, haysiyet, izzetinefis" anlamındadır.[194] Haysiyet ve itibar kelimeleri ise sözlük itibariyle "saygınlık" anlamına gelir.[195] Buradaki eylemin de içeriği belirsiz ve soyut nitelikte olduğundan eylemin bu kapsamda kalıp kalmadığı konusunda Yargıtay Yüksek Disiplin Kurulu'na geniş bir takdir yetkisi tanındığı söylenilebilir. Yüksek Disiplin Kurulu'nun çalışma usulü 2797 sayılı Kanun m. 43'te ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.[196]

---

[194]https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 25.02.2022).

[195]https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 25.02.2022).

[196]2797 sayılı Kanun m. 73: "19 uncu maddede yazılı eylem ve davranışları her ne biçimde olursa olsun haber alan Birinci Başkan gerekli soruşturma işlemini yapmak üzere durumu Birinci Başkanlık Kuruluna bildirir. Adalet Bakanlığı ile Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulundan gelen ihbar ve şikayetlerin sonucu Adalet Bakanlığına veya Hakimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna bildirilir. Şu kadar ki, şikayet ve ihbar soruşturmayı gerektiren belli bir konuyu ihtiva etmezse işleme konulmaz. Birinci Başkanlık Kurulu yapacağı veya yaptıracağı soruşturma sonunda toplanan delilleri yeterli görürse, soruşturma dosyasının bir raporla Yüksek Disiplin Kuruluna gönderilmesine, aksi takdirde bir işleme yer olmadığına kesin olarak karar verir. Soruşturma dosyasının Yüksek Disiplin Kuruluna intikali üzerine, Başkan, hakkında soruşturma yapılandan daha kıdemli olan bir başkan veya üyeyi gerekli soruşturmayı yapmak üzere görevlendirir. Görevlendirilen başkan veya üye gerekli ise konu ile ilgili bilgi ve delilleri toplar, lüzum gördüğü kimseleri yeminle dinler. Bütün daire, kurum ve kuruluşlar ile gerçek ve tüzelkişiler sorulan hususlara cevap vermek zorundadır. İlgiliye tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde yazılı savunmasını yapmak üzere bildirimde bulunur. Hakkında soruşturma yapılan bu dosyayı soruşturmayı yapan üyenin huzurunda inceleyebilir. Savunmanın alınması ve soruşturmanın bitiminde, görevli başkan veya üye sonucu kanaati ile birlikte bir rapor halinde Yüksek Disiplin Kuruluna sunar. Hakkında soruşturma yapılanın istemi ve Yüksek Disiplin Kurulunun uygun görmesi halinde, kendisinin kurulda dinlenmesine karar verilebilir. İlgili istediği takdirde vekili aracılığı ile de yazılı ve sözlü savunmasını yapabilir. Yüksek Disiplin Kurulu üye tamsayısı ile toplanır ve üçte iki çoğunlukla karar verir. Üçüncü oylamada çoğunluk oyu yeterlidir. Oylama gizli yapılır. Soruşturmayı yapan, kurula katılamaz, noksan üye yedeği ile tamamlanır. Yüksek Disiplin Kurulu delilleri serbestçe takdir eder. Bu kararlar aleyhine tebliği tarihinden itibaren onbeş gün içinde Başkanlar Kuruluna itiraz edilebilir. İtirazın incelenmesinde karara" "katılan Yüksek Disiplin Kurulu üyeleri kurula katılamaz ve eksikler o dairelerin kıdemli üyeleriyle tamamlanır. İtiraz üzerine inceleme evrak üzerinde yapılır. İtiraz yerinde görülürse ceza tümüyle kaldırılır veya değiştirilir. İlgili kesinleşmiş olan görevden çekilmeye davet kararının tebliğinden itibaren bir ay içinde görevden çekilmediği veya emekliliğini istemediği takdirde çekilmiş kabul edilir. Bu bir aylık süre içinde ilgili izinli sayılır."

Hakkında 2797 sayılı Kanun'da sayılan ve niteliği itibariyle ağır olan görevden çekilmeye davet disiplin cezası uygulanan yargı mensubunun tebliğ itibariyle bir aylık süre içinde görevden çekilmemesi veya emekliliğini istememesi halinde 2797 sayılı Kanun m. 73/son uyarınca görevden çekilmiş sayılacağı ve bu süreçte izinli olduğunun kabul edileceği belirtilmiştir.

Yargıtay'da görev ifa eden ilgili yargı mensupları hakkında "görevden çekilmeye davet" bir disiplin cezası olarak öngörülmüşken 657 S.K. m. 20'de ise "Devlet memurlarının kanunda belirtilen esaslara göre memurluktan çekilebileceği" belirtilerek memurluktan çekilmenin bir hak olduğu öngörülmüştür.

Kanun'da düzenlenen disiplin cezalarının uygulanmasını gerektiren fiillerin açıkça gösterilmemesi ve hangi cezanın uygulanacağına dair tek ölçütün "eylemin ağırlığı" olması nedeniyle disiplin kuruluna geniş bir takdir yetkisi tanınmasının hakimlik ve savcılık teminatıyla bağdaşmadığında dair Anayasa Mahkemesi başlığı altında belirttiğimiz kanaatimiz burada incelenen 2797 sayılı Yargıtay Kanunu hükümleri yönünden de geçerlidir.

3.2.3. Danıştay

Danıştay'da görevli "Başkan, Başsavcı, başkanvekilleri, daire başkanları ve daire üyeleri" hakkında öngörülen disiplin suçları ve cezaları 2575 S.K.'da ihdas edilmiştir.

> "MADDE 67 - Danıştay Başkanı, Başsavcısı, başkanvekilleri, daire başkanları ve üyelerin, yüksek hakimlik vakar ve şerefi ile bağdaşmayan veya hizmetin aksamasına yol açan hal ve hareketleri görülür veya öğrenilirse haklarında bu Kanun hükümleri uyarınca disiplin kovuşturması yapılır." (2575 sayılı Kanun m. 67)

2575 sayılı Kanun m. 73/2'ye göre ilgili yargı mensubunun "yüksek hakimlik vakar ve şerefi ile bağdaşmayan veya hizmetin aksamasına yol açan hal ve hareketlerde bulunması" durumunda verilecek disiplin cezaları "uyarma" ve "istifa etmeye veya emekliliğini istemeye davet" olmak üzere tahdidi bir şekilde sayılmıştır. Vakar kelimesi sözlükte "ağırbaşlılık" anlamına gelirken şeref kelimesi ise "başkasının, birine gösterdiği saygının dayandığı kişisel değer, onur" anlamındadır.[197] Söz konusu disiplin cezalarını uygulayan merci Danıştay Yüksek Disiplin Kurulu'dur. Kanun'da tahdidi bir

[197]https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 30.02.2022).

şekilde sayılan disiplin cezalarından "istifa etmeye veya emekliliğini istemeye davet" davet cezası niteliği itibariyle "uyarma" cezasından daha ağır niteliktedir.

"MADDE 83 - 1. Danıştay meslek mensuplarından birinin ağır hapis, kasıtlı bir suçtan dolayı altı ay veya daha fazla hapis cezası ile kesin olarak hüküm giymesi halinde, görevi kendiliğinden sona erer. 2. Kasıtlı bir suçtan dolayı altı aydan aşağı hapis cezası ile hüküm giyme halinde bu suç, mesleğin vakar ve şerefini bozan veya mesleğe karşı genel saygı ve güveni gideren nitelikte görülürse, ilgilinin meslekten çıkarılması gerekip gerekmediğine Yüksek Disiplin Kurulu tarafından karar verilir." (2575 sayılı Kanun m. 83)

2575 S.K. m. 83'te 6216 S.K. ile 2797 S.K.'dan farklı olarak "meslekten çıkarma" ifadesine yer verilmiştir. Söz konusu düzenleme kapsamında ilgili yargı mensubunun kasten işlemiş olduğu bir suç nedeniyle altı aydan az hapis cezasına mahkum edilmesinin yanı sıra işlediği fiilin; mesleğin şerefini, vakarını yahut mesleğe duyulan güveni ve saygıyı zedeleyen nitelikte görülmesi halinde Yüksek Disiplin Kurulunca ilgili yargı mensubu hakkında "meslekten çıkarma" kararı verilebilecektir.

2575 S.K.'da belirlenen disiplin cezalarının tatbiki için ilgili yargı mensubunun davranışlarının mesleğin şeref ve vakarıyla bağdaşmaması yahut hizmetin sürüncemede kalmasına sebep olması şartları aranır. Madde metninin içeriğinin belirsiz ve soyut nitelikte olması nedeniyle eylemin niteliğini belirme konusunda Danıştay Yüksek Disiplin Kurulu'na geniş bir takdir yetkisi tanındığı söylenilebilir. Yüksek Disiplin Kurulu'nun çalışma usulü 2575 sayılı Kanun m. 69 vd. maddelerinde ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir.

2575 sayılı Kanun'da sayılan ve niteliği itibariyle ağır olan "istifa etmeye veya emekliliğini istemeye davet" disiplin cezası verilen yargı mensubunun tebliğ tarihinden itibaren cezaya uymaması halinde 2575 sayılı Kanun m. 74 uyarınca istifa etmiş sayılacağı ve bu bir aylık süreçte izinli sayılacağı belirtilmiştir. Danıştay'da görev ifa eden ilgili yargı mensupları hakkında "istifa etmeye veya emekliliğini istemeye davet" bir disiplin cezası olarak öngörülmüşken 657 S.K. m. 20'de ise "Devlet memurlarının kanunda belirtilen esaslara göre memurluktan çekilebileceği" belirtilerek memurluktan çekilmenin bir hak olduğu öngörülmüştür.

2575 sayılı Kanun'da düzenlenen disiplin cezalarının uygulanmasını gerektiren fiillerin açıkça gösterilmemesi ve hangi cezanın uygulanacağına dair tek ölçütün "eylemin mahiyeti ve ağırlığı" olması nedeniyle disiplin kuruluna geniş bir takdir yetkisi tanınmasının hakimlik ve savcılık teminatıyla bağdaşmadığında dair Anayasa

Mahkemesi başlığı altında belirttiğimiz kanaatimiz buradaki disiplin hükümleri yönünden de geçerlidir.

3.2.4. Uyuşmazlık Mahkemesi

Uyuşmazlık Mahkemesi, Anayasa'nın 158. maddesi gereğince adli yargı ile idari yargı kurumları arasında meydana gelen hüküm ve görev ihtilaflarını kesin bir şekilde çözmeye yetkili bağımsız nitelikte olan bir yüksek mahkemedir. 2247 S.K. m. 2'ye göre Uyuşmazlık Mahkemesi, altı asıl üye, altı yedek üye ve bir başkanla kurulur. Uyuşmazlık Mahkemesi'nin başkanı, AYM tarafından AYM'de görev yapan üyeler içinden tercih edilir. Uyuşmazlık Mahkemesi'ne, Danıştay Genel Kurulu ve Yargıtay Hukuk Genel Kurulunca kendi bünyelerinde görev yapan daire başkanları ile daire üyeleri içinden üç asıl ve üç yedek üye tercih edilir.

Mahkemenin görevini, kuruluşunu ve çalışma esaslarını düzenleyen 2247 S.K.'da disiplin hükümlerine yer verilmemiştir. Uyuşmazlık Mahkemesi başkan ve üyeleri görevini "ikinci görev" şeklinde ifa ederler.[198] Dolayısıyla 2247 S.K.'da Uyuşmazlık Mahkemesi üyeleri hakkında özel disiplin hükümleri öngörülmediğinden seçildikleri yüksek mahkeme kanunu hükümlerine tabidirler.

[198]Eraslan, 2018, **a.g.k.,** 228.

4. YARGI MENSUPLARININ DİSİPLİN SORUŞTURMASI USUL VE ESASLARI

Kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülebilmesi için bu hizmetlerle ilişkili kişilerin mevzuat uyarınca ifa etmek mecburiyetinde oldukları birtakım sorumluluk ve ödevler bulunmaktadır. Yargı mensupları yönünden disiplin soruşturması; yargı mensuplarının mevzuatla belirlenen kurallara aykırı eylem ve işlemleri nedeniyle sorumluluklarının tespiti amacıyla bilgi ve belgelerin toplanarak yapılan araştırma, inceleme ve değerlendirme faaliyetidir.

Disiplin soruşturması resen veya ihbar üzerine başlatılabilir. Disiplin soruşturması, soruşturma emrinin verilmesi ile başlar ve soruşturma sonucunda verilen kararın kesinleşmesi ile sona erer. Disiplin soruşturması niteliği itibariyle idari bir işlemdir. Çalışmamızın bu bölümünde 2802 sayılı Kanun uyarınca yapılacak disiplin soruşturması ile yüksek mahkemelerde görev yapan başkan ve üyeler ile ilgili belirlenen disiplin soruşturması konuları incelenecektir.

4.1. 2802 Sayılı Kanun Uyarınca Yürütülecek Disiplin Soruşturması

"MADDE 1 - Bu Kanunun amacı; a) Adli ve idari yargı hakim ve savcılarının niteliklerini, atanmalarını, hak ve ödevlerini, aylık ve ödeneklerini, meslekte ilerlemelerini, görevlerinin ve görev yerlerinin geçici veya sürekli olarak değiştirilmesini, haklarında disiplin kovuşturması açılmasını ve disiplin cezası verilmesini, görevleriyle ilgili veya görevleri sırasında işledikleri veya kişisel suçlarından dolayı soruşturma yapılmasını ve yargılamalarına karar verilmesini, meslekten çıkarılmayı gerektiren suçluluk veya yetersizlik hallerini, meslek içi eğitimlerini ve diğer özlük işlerini, b) Yargıtay ve Danıştay Başkan ve üyelerinin aylık ve ödenekleri ile diğer mali, sosyal hak ve yardımlarını, Düzenlemektir." (2802 sayılı Kanun, m. 1.)

Yargı mensupları ifa ettikleri görevin niteliği itibariyle birtakım güvenceleri haizdirler. Bu nedenle yargı mensupları özel bir disiplin hukuku rejimine tabidir. 2802 sayılı Kanun m. 1'e göre Hakimler ve Savcılar Kanunu'nda belirlenen özel soruşturma usulü, adli yargı ile idari yargı hakimlerinin yanı sıra Cumhuriyet savcıları hakkında uygulanabilir.

Yargı mensuplarının eylemlerinin disiplin suçunu oluşturması halinde disiplin yaptırımının tatbik edilebilmesi için disiplin soruşturmasının yapılması gerekir. Yargı

mensuplarının disiplin suçuna konu eylemleri olağan teftiş sırasında ortaya çıkabileceği gibi ihbar ve şikayet yoluyla yahut resen de öğrenilebilir.

4.1.1. İhbar, Şikayet, Teftiş ve Resen Öğrenme

İhbar, kelime anlamı itibariyle suçlu sayılan birini yahut suç sayılan bir hadiseyi yetkili merciye gizli bir şekilde haber verme, ele verme, bildirme; ihbarcı ise bildiren, haber veren, muhbir anlamına gelir.[199] İhbar, kişiler tarafından yapılabileceği gibi kamusal makamlar tarafından da yapılabilir. Şikayet ise suçtan zarar görenin yaptığı ihbara verilen isimdir.

Yargı mensupları belirli aralıklarla teftişe tabi tutulmaktadırlar. Disiplin suçuna ilişkin eylemlerin olağan teftiş sırasında öğrenilmesi mümkündür. Öte yandan herhangi bir ihbar, şikayet veya teftiş olmaksızın da yargı mensubunun disiplin suçuna ilişkin eylemi soruşturmaya yetkili makamlarca resen öğrenilebilir. Resen öğrenmeye örnek olarak yargı mensubunun sosyal medya hesabından dosyada taraf tuttuğuna dair paylaşımlarda bulunması ve bunun yetkili mercilerce okunması verilebilir.

Hakim ve savcılar ile ilgili şikayet yahut ihbar içerikli dilekçenin Cumhuriyet başsavcılıkları ve adalet komisyonlarına ulaşması halinde araştırma ve soruşturma yapılmadan; Adalet Bakanlığı'nın merkezinde, bağlı olan yahut ilgili kuruluşlarında, uluslararası mahkemelerde, uluslararası kuruluşlarda görev ifa eden hakim ve savcılar, geçici yetkilendirme yahut görevlendirme sonucu farklı kurumda, kurulda yahut kuruluşta görev yapan hakimlerle savcılar, idari görevleri açısından savcılar, komisyon işleriyle alakalı vazifeler bakımından adalet komisyonu başkanı ve üyeleri ile ilgili olan şikayet yahut ihbar içerikli dilekçenin Adalet Bakanlığı CİGM'ye; belirtilen kişiler haricindeki hakim ve savcılar hakkındakilerin ise HSK Genel Sekreterliği'ne sunulması icap etmektedir.[200]

"MADDE 97 - Hakim ve savcılar hakkında; a) Belli bir konuyu içermeyen veya somut delile dayanmayan, b) Başvuru sahibinin adı, soyadı, imzası ile iş veya yerleşim yeri adresi ve Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası bulunmayan, c) Daha önceden şikâyet konusu yapılıp sonuçlanan hususlarda yeni delil içermeyen, d) Kanun yollarına başvuru sebebi olarak ileri sürülebilecek veya hâkimlerin yargı yetkisi ve takdiri kapsamında kalan hususlara ilişkin bulunan, e) Akıl hastalığı sebebiyle vesayet altına alınanlar ile henüz vesayet altına alınmamış olmakla

[199]Uğur, H. (2013). Suçların ihbarı ve ihbarcıların korunması. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 108 (1), s. 384.
[200]Baş, 2016, **a.g.k.,** 290.

birlikte bu hastalığa duçar oldukları sağlık kurulu raporu ile belirlenenlerce verilmiş olan, İhbar ve şikâyetler işleme konulmaz. Ancak (b) bendinde yazılı şartları taşımayan ihbar ve şikâyetlerin somut delillere dayanması durumunda, konu hakkında gerekli araştırma ve inceleme yapılır." (2802 sayılı Kanun, m. 97.)

2802 S.K. m. 76/1 uyarınca bir kişi hakkında şikayet üzerine başlatılan disiplin soruşturması, şikayetten vazgeçilmesi durumunda bile durdurulmaz. Aynı Kanun'un 76/2 maddesine göre ise soruşturma ile ilgili özel yetkili yahut müfettiş gönderilmesini icap ettirmiş olan bir şikayetin asılsız olduğunun ortaya çıkması durumunda soruşturma ile ilgili Devlet tarafından harcanan masraflar hakkında 5271 S.K. m. 329 tatbik edilir.[201]

Disiplin cezasını icap ettirebilecek kapsamda olan şikayet ve ihbarın kötü niyetle yapıldığı yahut kanıtların uydurulduğunun fark edildiği durumlarda ise Adalet Bakanlığı'nın izni alınarak kovuşturma yapılır ve sonucunda 5237 sayılı TCK m. 267/1 uygulanır.[202]

4.1.2. Disiplin Soruşturmasının Başlatılması

Yargı mensubunun disiplin suçunu oluşturduğu kabul edilen eylemi işlediği yönündeki iddia araştırmaya değer görülürse ilgili yargı mensubu hakkında disiplin soruşturması başlatılır. Görevden uzaklaştırma tedbirinin uygulanmaması kaydıyla disiplin soruşturmasının başlatılmasının yargı mensubunun özlük haklarına herhangi bir etkisi yoktur.

2802 sayılı Kanun m. 82'ye göre yargı mensuplarının vazife ve sıfatları icabına uygun olmayan hal ve hareketleri sebebiyle haklarında tahkikat yapılması Adalet Bakanlığınca izin verilmesine bağlıdır. Adalet Bakanınca tahkikat, adalet müfettişleri yahut hakkında tahkikat yapılacak olan kişiden kıdemli hakim yahut savcı aracılığıyla ifa edilebilir. 2802 S.K.'ya tabi yargı mensupları hakkındaki disiplin soruşturması işlemleri, HSK müfettişleri yahut Adalet Bakanlığı müfettişlerince yapılmaktadır.

Adalet Bakanlığı'nda görev yapan müfettişler; bakanlığın merkez, bağlı, ilgili kuruluşlarının yanı sıra uluslararası mahkemeler, uluslararası kuruluşlarda vazife ifa

[201] 5271 sayılı CMK m. 329: "Suç uydurup iftirada bulunduğu sabit olan kimse, bu nedenle yapılmış giderleri ödemeye mahkûm edilir."

[202] 5237 sayılı TCK m. 267/1: "Yetkili makamlara ihbar veya şikayette bulunarak ya da basın ve yayın yoluyla, işlemediğini bildiği halde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat eden kişi, bir yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."

eden hakim ve savcılar, geçici yetkilendirme yahut görevlendirmeyle farklı bir kurum, kurul yahut kuruluşta görev yapan hakimlerle savcılar, idari görevleri bakımından savcılar, komisyon işleri ile ilgili vazifeleri bakımından adalet komisyonu başkanıyla üyeleri ile ilgili disiplin soruşturmasına dair işlemleri yerine getirirler. Belirtilenlerin haricindekiler ve 2802 S.K.'ya tabi olanlar hakkındaki disiplin soruşturmasına ilişkin işlemler ise HSK müfettişleri tarafından yerine getirilir.

"MADDE 4 – 1/c Aşağıdaki alt bentlerde belirtilen hâkim ve savcılar hariç olmak üzere, hâkim ve savcıların görevlerini; kanun ve diğer mevzuata (hâkimler için idarî nitelikteki genelgelere) uygun olarak yapıp yapmadıklarını denetlemek; görevlerinden dolayı veya görevleri sırasında suç işleyip işlemediklerini, hâl ve eylemlerinin sıfat ve görevleri icaplarına uyup uymadığını araştırmak ve gerektiğinde haklarında inceleme ve soruşturma işlemlerini yürütmek.7 1) Bakanlık merkez, bağlı ve ilgili kuruluşları ile uluslararası mahkemeler veya kuruluşlarda görev yapan hâkim ve savcılar. 2) Geçici yetki veya görevlendirme ile başka bir kurum, kurul veya kuruluşta çalışan hâkim ve savcılar. 3) İdarî görevleri yönünden savcılar. 4) Komisyon işlerine yönelik görevleri yönünden adalet komisyonu başkan ve üyeleri." (6087 sayılı Kanun, m. 4/1-c.)

6087 S.K.'da HSK'nın görevleri sayılırken m. 4/1-c'de soruşturma ve inceleme işlemleri kapsamında bazı hakim ve savcıların hariç tutulduğu belirtilmiştir. Disiplin hükümleri, adli usuller ve mesleki etik kuralları belirlenirken hakimlik mesleğinin esasları yerine görev ifa edilen mahkeme yahut kurumların temel alınmasının herhangi bir istisna öngörmeyen Anayasa m. 144, 154, 155, 158, 159 ve 169'a uygun olmadığı kanaatindeyiz.[203]

Yargı mensuplarının görevlerini kanunlara ve hukuka uygun olarak yerine getirip getirmediklerini denetleme; görevleri nedeniyle veya görevlerini ifa ederken herhangi bir suça karışıp karışmadıklarını belirleme; tutum ve davranışlarının görev ve sıfatları icaplarına uygun olup olmadığını araştırma işlemleri HSK 1. Dairesi'nin teklifi ve HSK Başkanınca verilen olur ile HSK müfettişleri eliyle yaptırılır. Yukarıda sayılan hallerde de bu soruşturma işlemleri adalet müfettişlerince yürütülür. Yargı mensupları hakkında disiplin cezası verme konusunda yetkili merci ise HSK 2. Dairesi'dir.

HSK 2 Nolu Genelgesi'nde[204] yargı mensuplarıyla ilgili inceleme ve soruşturma işlemlerinin nasıl yürütülmesi gerektiğine ilişkin usuller düzenlenmiştir. Bu genelgeye göre HSK 1. Dairesi tarafından ihbar, şikayet, teftiş veya resen öğrenme üzerine "inceleme izni" veya "soruşturma izni" verilmektedir. HSK 1. Dairesi tarafından eğer

[203]Yiğit ve Öztürk, 2020, **a.g.k.,** 126.
[204]https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/a13933a3-d473-4a8e-8b06-126972ee0d7c.pdf (Erişim Tarihi: 07.02.2022).

"ihbar veya şikayetin işleme konmaması" teklif edilirse HSK Başkanı'nın oluru ile evrak işlemden kaldırılır. Ancak "inceleme izni" teklif edilirse HSK Başkanı'nın oluru ile HSK müfettişi veya muhakkik atanır ve deliller toplanmaya başlar. Bu süreçte araştırılan ilgili yargı mensubunun savunması alınmaz. Deliller toplandıktan sonra "inceleme fezlekesi" düzenlenir ve sürece ilişkin düşünceler yazılarak evrak HSK 1. Dairesine gönderilir.[205]

HSK 1. Dairesince inceleme fezlekesinin değerlendirilmesinden sonra "soruşturma izni" teklif edilirse işlem HSK Başkanı'nın oluru ile evrak muhakkik veya müfettişe soruşturma için gönderilir. Soruşturmaya başlanıldığı bir yazıyla ilgili yargı mensubuna tebliğ edilir ve savunması alınır. Savunma, tahkikatı ifa eden görevlilerin üç günlük süreden az olmayacak şekilde belirlenen süre içerisinde yahut belirtilen tarihte alınır. Üç günlük süre düzenleyici bir süre olmakla birlikte bu konudaki asgari süreyi belirler. Üç günlük sürenin 5271 sayılı CMK, 6100 sayılı HMK ve 657 sayılı DMK dikkate alınarak yetersiz olduğu kanaatindeyiz. Somut olayın özelliklerine göre üç günlük süreden daha fazla savunma süresinin verilmesi de mümkündür.

2802 sayılı Kanun m. 84'e göre süresi içinde yahut belirlenen tarihte savunmasını sunmayan yargı mensubunun savunma hakkından feragat ettiği varsayılır. Daha sonra başka deliller olması halinde toplanır ve "soruşturma fezlekesi" düzenlenerek HSK 1. Dairesi'ne ve oradan da disiplin soruşturmasıyla kovuşturma neticesinde karar verilmek üzere HSK 2. Dairesi'ne intikal ettirilir.

2802 sayılı Kanun'da düzenleme olmamasına karşın uygulamada delillerin kaybolmasının engellenmesi ve yargı mensubunun itibarının zedelenmesinin önlenmesi maksadıyla yürütülen disiplin soruşturmalarında gizlilik ilkesine riayet edilir. Ancak bu durum ilgisiz üçüncü kişiler için geçerli olup hakkında disiplin soruşturması yapılan yargı mensubunun kendisi hakkındaki disiplin soruşturması evraklarını incelemesine veya örnek almasına engel bir düzenleme bulunmamaktadır. Aksinin kabulü halinde savunma hakkının kısıtlanacağı kanaatindeyiz.

4.1.3. Disiplin Soruşturmasının Sonlandırılması

HSK 2. Dairesi tarafından disiplin soruşturması ve kovuşturması sonucunda verilecek karardan önceki inceleme ve değerlendirme kural olarak dosya üzerinden

[205]Kaymaz, 2021, **a.g.k.,** 67.

yapılmaktadır. HSK 2. Dairesince soruşturma konusu eylemin disiplin veya cezai sorumluluk yönünden kovuşturmaya gerek olmadığı yönünde kanaate ulaşılırsa "işlemden kaldırma kararı" verilir.

Soruşturma konusu eylemin yalnızca disiplin sorumluluğu yönünden kovuşturmayı gerektirmesi halinde ilgili yargı mensubunun son savunmasını yapması talep edilerek disiplin soruşturmasında son karar verilir. Öte yandan tahkikat konusu eylemin disiplin sorumluluğunun yanı sıra cezai sorumluluk yönünden kovuşturmayı icap ettirdiği yönünde kanaate varılırsa kovuşturma izni akabinde cezai sorumluluk yönünden gereken işlemlerin ifası hususunda dosya ilgili Cumhuriyet başsavcılığına tevdi edilir. Disiplin sorumluluğu yönünden ise ilgili yargı mensubundan son savunması akabinde disiplin cezasının tatbikine yahut disiplin cezası tatbikine yer olmadığına dair karar verilir.

6087 S.K. m. 31 uyarınca aksine düzenleme olmayan yahut karar alınmayan hallerde oylamanın açık yapılacağı düzenlenmiştir. Aynı Kanun m. 32'ye göre de müzakere edilen işler tutanağa bağlanarak yapılan iş ve işlemler kararla saptanır. Verilen kararda; konu, iddia ile savunma özeti; kararın gerekçesi ile olması halinde karşı oyun nedeni; karar ile ilgili müracaat edilebilecek kanun yolları, süresi ve mercileri belirtilir. Kararın gerekçesinin, karar tarihi itibariyle en geç on beş günlük süre içerisinde yazılması gerekir. Savunma hakkı kullanılmadıkça yargı mensuplarına haklarında yapılan ihbar ve şikayetler ile ilgili alınan kararlar tebliğ edilmez.

4.1.4. Disiplin Cezalarının Tatbiki

"MADDE 74 – 1) Disiplin cezaları kesinleştiği tarihte hüküm ifade eder ve Adalet Bakanlığı tarafından derhal uygulanır. 2) Ancak meslekten çıkarma cezası verilenler hakkında, cezanın kesinleşmesine kadar görevden uzaklaştırma tedbiri uygulanır. Görevden uzaklaştırılan hâkim ve savcılara bu süre içinde aylık ve ödeneklerinin yarısı ödenir. Görevden uzaklaştırma tedbiri kaldırılan hâkim ve savcılar hakkında 78 inci maddenin ikinci fıkrasındaki hükümler uygulanır." (6087 sayılı Kanun, m. 74.)

2802 S.K. m. 74'e göre disiplin cezalarının hüküm ifade ettiği tarih kesinleştiği tarihtir ve cezalar kesinleşmesi akabinde Adalet Bakanlığınca derhal uygulanır. Fakat ilgili yargı mensubu hakkında meslekten çıkarma disiplin cezası verilmiş ise cezanın kesinleşme tarihine dek görevden uzaklaştırma tedbiri tatbik edilir. Hakkında görevden

uzaklaştırma kararı verilen yargı mensuplarına görevden uzak kaldıkları süre zarfında aylık ve ödeneklerinin yarısı ödenir.

2802 sayılı Kanun m. 62/1'e göre yargı mensupları ile ilgili; mesleğin icaplarına uygun olmayan tutum ve davranışların saptanması sonrasında olayın ağırlık ve vasıfları gözetilerek HSK tarafından kademe ilerlemesini durdurma, kınama, uyarma, derece yükselmesini durdurma, meslekten çıkarma, yer değiştirme, aylıktan kesme biçiminde tahdidi sayılan disiplin cezalarının verilebilmesi mümkündür.

4.1.5. Görevden Uzaklaştırma Tedbiri

"MADDE 77 - Hakkında soruşturma yapılan hakim ve savcının göreve devamının, soruşturmanın selametine yahut yargı erkinin nüfuz ve itibarına zarar vereceğine kanaat getirilirse, Hakimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca geçici bir tedbir olarak görevden uzaklaştırılmasına veya soruşturmanın sonuçlanmasına kadar geçici yetki ile bir başka yargı çevresinde görevlendirilmesine karar verilebilir. Yukarıdaki önlemler, soruşturmanın ve ceza kovuşturmasının herhangi bir safhasında da alınabilir." (2802 sayılı Kanun, m. 77.)

Görevden uzaklaştırma tedbirinin uygulanabilmesi için ilgili yargı mensubu hakkında adli yahut idari bir tahkikat bulunmalıdır. Bu tedbirin amacı ilgili yargı mensubunun görevi başında kalması halinde doğması muhtemel sakıncalara engel olmaktır. Görevden uzaklaştırma tedbiri sürelidir ve niteliği itibariyle bir ceza değil idari işlemdir. Görevden uzaklaştırılan yargı mensubunun disiplin soruşturması neticesinde ceza almaması veya yargılanması durumunda hakkında beraat kararı verilmesi görevden uzaklaştırma tedbirini hukuka aykırı hale getirmez.

Görevden uzaklaştırma tedbiri geçici süreli uygulanabilen tedbirdir. Bu sebeple yargı mensupları ile ilgili süresiz bir şekilde görevden uzaklaştırma tedbiri uygulanamaz. 2802 S.K. m. 81'e göre görevden uzaklaştırma tedbiri disiplin tahkikatı icabı olarak en fazla üç ay süreyle uygulanabilir. Olayın niteliği icabı HSK tarafından bu sürenin iki ay süreyle uzatılması mümkündür ancak bu sürenin sonunda karar verilmemesi halinde ilgili yargı mensubunun göreve başlatılması gerekir. Disiplin soruşturmasının yürütüldüğü eylem hakkında ceza soruşturması da varsa üç aylık süre dikkate alınmaz ve iki aylık süreleri aşmayacak şekilde karar gözden geçirilerek ilgili yargı mensubunun vazifesine dönüp dönmemesi ile ilgili karar verilir.[206]

[206]Kaymaz, 2021, **a.g.k.,**. 77.

Yargı mensupları hakkında görevden uzaklaştırma tedbirini uygulayabilen tek makam Hakimler ve Savcılar Kurulu'dur. 6087 sayılı Kanun m. 9'a göre görevden uzaklaştırma tedbirini uygulama yetkisi HSK 2. Dairesi'ne verilmiştir. HSK 2. Dairesi'ne verilen bu yetki sınırsız, mutlak olmayıp yargı mensubu hakkında görevden uzaklaştırma tedbirinin uygulanabilmesi için "göreve devamının soruşturmanın selametine" veya "yargı yetkisinin itibarına zarar vereceği" sonucuna ulaşılması gerekmektedir. Söz konusu tedbir uygulanmadan önce isnat edilen eylemin doğruluğu araştırılmalı ve elde edilen somut deliller değerlendirilmelidir. Görevden uzaklaştırma tedbiri kararlarının gerekçeli olması gerekir. Aksi durumun kabulü halinde hakimlik ve savcılık teminatı ile yargı bağımsızlığının zedeleneceği kanaatindeyiz.

Yargı mensupları hakkında görevden uzaklaştırma tedbirinin uygulanması hakimlik veya savcılık statüsünü sona erdirmez. Yalnızca birtakım özlük hakları kısıtlanır. 2802 sayılı Kanun m. 78/1'e göre hakkında görevden uzaklaştırma tedbiri uygulanan yargı mensuplarına ödenek ve aylıklarının üçte ikisi; vazifesiyle ilgili olma koşulu aranmaksızın herhangi bir suç nedeniyle gözaltına alınan yahut tutuklananlara bu süre zarfı boyunca ödenek ve aylıklarının yarısı verilir. Ancak sosyal güvencelerden faydalanmaya devam ederler.

Gözaltına alınan, tutuklanan yahut görevden uzaklaştırılanlar hakkında görevden uzaklaştırma kararının kaldırılması veya bu kişilerin görevlerine başlatılması durumunda kesilen ödenek ve aylıkları ödenir. Ayrıca görevden uzak kalınan sürelerin tamamı derece yükselmesi ile kademe ilerlemesinde değerlendirilir. Ancak 2802 sayılı Kanun m. 80/1-e'de düzenlenen mahkumiyet kararları ertelenmeyenlere, kesilen ödenek ve aylıkları ödenmez. Bununla birlikte infaz edilen mahkumiyet süreleri derece yükselmesi ile kademe ilerlemelerinde değerlendirilmez.

2802 S.K. m. 79'a göre soruşturma neticesinde meslekten çıkarma disiplin cezasının uygulanmasına yahut kovuşturma yapılmasına lüzum bulunmadığının anlaşılması durumunda, görevden uzaklaştırma tedbiri HSK tarafından ivedilikle kaldırılır. Öte yandan soruşturma konusu fiilin görevinin sürdürülmesine mani olmadığı durumlarda HSK tarafından görevden uzaklaştırma kararı yahut geçici yetkilendirmenin her daim kaldırılabilmesi mümkündür.

2802 sayılı Kanun m. 80'de ise göreve başlatmanın zorunlu olduğu durumlar düzenlenmiştir. Madde metninde sayılan durumlarda disiplin kuruluna takdir yetkisi tanınmamıştır.

"MADDE 80 - Soruşturma veya yargılama sonunda: a) Haklarında kovuşturmaya geçilmesine gerek bulunmayanlarla kovuşturmaya başlanıp da kovuşturma konusu olan fiil ayrıca meslekten çıkarılma cezası verilmesini gerektirir nitelikte görülmeyenlerin, b) Meslekten çıkarılmadan başka bir disiplin cezası verilenlerin, c) Haklarında beraat veya son soruşturmanın açılmasına yer olmadığına karar verilenlerin, d) Hükümden önce haklarındaki kovuşturma af ile kaldırılanların, e) Görevleri ile ilgili olsun veya olmasın meslekten çıkarmayı gerektirmeyecek bir ceza ile mahkûm olanların, Bu kararların kesinleşmesi üzerine, haklarındaki görevden uzaklaştırma tedbiri kaldırılır ve ilgililer göreve başlatılır." (2802 sayılı Kanun, m. 80.)

HSK tarafından meslekten çıkarma cezası dışında verilen diğer kararlarda olduğu gibi görevden uzaklaştırma kararına karşı da yargı yoluna kapalıdır. Ancak 6087 sayılı Kanun m. 33'e göre kararın tebliği itibariyle on günlük süre zarfında, kararı veren ikinci daireden tekraren inceleme isteğinde bulunulabilir. İkinci dairece bu istek üzerine verilen karara karşı ise kurul başkanı yahut ilgililer, kararın tebliğ tarihi itibariyle on günlük süre zarfında genel kurula itiraz yoluna başvurabilir. Genel kurul tarafından itiraz üzerine verilen kararlar ise kesin niteliktedir.

4.2. Yüksek Mahkemelerde Görev Yapan Başkan ve Üyelerle İlgili Belirlenen Disiplin Soruşturması

Anayasa'da "yüksek mahkemeler" başlığı altında AYM, Danıştay, Yargıtay, AYİM, Askeri Yargıtay, HSK, Uyuşmazlık Mahkemesi ve Sayıştay düzenlenmiştir. 6771 sayılı Kanun m. 16 uyarınca AYİM ile Askeri Yargıtay'ı düzenleyen maddeler yürürlükten kaldırılmıştır.

Hakimler ve Savcılar Kurulu her ne kadar Anayasa'da yargı başlığı altında düzenlenmiş ise de yargılama yetkisi bulunmadığından mahkeme statüsünde değildir. HSK, hakim ve savcılar ile alakalı özlük çalışmalarını ifa eden ve bu hususlarla ilgili itirazları değerlendiren niteliği itibariyle idari görevlerle yetkileri bulunan bir kurumdur. Asıl vazifesi TBMM namına yüksek denetim fonksiyonunu ifa etmek olan Sayıştay Anayasa'da yargı başlığı altında düzenlenmiştir. İdari örgütlenmede yardımcı organlardan olması ve bağımsız olmaması nedenleriyle Sayıştay'ın mahkeme statüsünde olup olmadığı hususunda tartışmalar mevcut olmakla birlikte AYM'nin son kararlarında[207] yargı fonksiyonuna sahip olduğu kabul edilmektedir. Uyuşmazlık

[207]Anayasa Mahkemesinin 13.11.2014 tarih, 2014/172 Esas ve 2014/170 Karar sayılı kararı. Anayasa Mahkemesinin 28.02.2013 tarih, 2011/21 Esas ve 2013/36 Karar sayılı kararı.

Mahkemesi'nde görev yapan üyeler hakkında ise özel disiplin hükümleri öngörülmediğinden seçildikleri yüksek mahkeme kanunlarının hükümlerine tabidirler.

Türk hukuk sisteminde yargı mensuplarının tümünü kapsayacak ortak bir disiplin mevzuatı bulunmadığından yüksek mahkemelerdeki başkan ve üyeler hakkındaki disiplin hükümleri kendi özel kanunlarında düzenlenmiştir.

4.2.1. Anayasa Mahkemesi Üyeleriyle İlgili Belirlenen Disiplin Soruşturması

AYM'de görev yapan başkan ve üyeler hakkındaki disiplin hükümleri Anayasa m. 140/3 ile 6216 S.K.'da düzenlenmiştir. 6216 S.K. m. 16 gereğince Anayasa Mahkemesi'ndeki üyeler ve başkanın vazifelerinden kaynaklanan yahut vazife sırasında işlediklerinin iddia olunduğu suçları, şahsi suçları ve disiplin fiilleri hakkında soruşturma açılması için genel kurulun[208] karar vermesi gerekir. Fakat ağır ceza mahkemesinin yargılama kapsamına dahil olan suçüstü durumlarda ise tahkikat genel hükümlere göre yerine getirilir.

Anayasa Mahkemesi başkanı, müstear isimle yapılan yahut yapıldığı tespit olunan adressiz, imzasız veya belli bir olay, neden ihtiva etmeyen, kanıtlardan yoksun şikayet ve ihbarları işleme almaz. Şikayet ve ihbarların işleme konulabilmesi için iddiaların somut delillere dayanması gerekir. İsnat edilen eylemler ihbar veya şikayet ile öğrenilebileceği gibi resen de öğrenilebilir. Soruşturma açılıp açılmamasına karar verilmek üzere konu başkanın gündeme almasıyla hakkında işlem uygulanan üye görüşmeye katılmadan genel kurulda görüşülür.

6216 sayılı Kanun m. 18'e göre Anayasa Mahkemesi üyeleri ile başkanın hakimlik mesleğinin gerektirdiği şeref ve vakarla uyumlu olmayan yahut çalışmanın aksamasına neden olan tutum ve davranışları sebebiyle haklarında aynı Kanun m. 16'da belirtilen düzenlemeler kapsamında disiplin soruşturması yürütülür. Genel kurul

[208]6216 sayılı S.K. m. 21: "(1) Genel Kurul, Mahkemenin onbeş üyesinden oluşur. Genel Kurul, Başkanın veya belirleyeceği başkanvekilinin başkanlığında en az on üye ile toplanır.9 (2) Genel Kurulun görevleri şunlardır: a) İptal ve itiraz davaları ile Yüce Divan sıfatıyla yürütülecek yargılamalara bakmak. b) Siyasi partilere ilişkin mali denetim yapmak, dava ve başvuruları karara bağlamak. c) İçtüzüğü kabul etmek veya değiştirmek. ç) Başkan ve başkanvekilleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilini seçmek. d) Bölümler arasındaki iş bölümünü yapmak, bölümlerden birinin yıl içinde gelen işleri normal çalışmayla karşılanamayacak şekilde artmış ve bölümler arasında iş bakımından bir dengesizlik meydana gelmişse takvim yılı başında toplanıp bir kısım işleri diğer bölüme vermek. e) Bölümler arasında meydana gelen iş bölümü uyuşmazlıklarını kesin karara bağlamak, fiilî veya hukuki imkânsızlık nedeniyle bir bölümün görevine giren işe bakamaması hâlinde diğer bölümü görevlendirmek. f) Üyeler hakkında disiplin ve ceza soruşturması açılmasına, soruşturma ve kovuşturma tedbirlerine ve gerektiğinde disiplin cezası verilmesine ya da üyeliğin sona erdirilmesine karar vermek. g) İtirazları incelemek."

tarafından eldeki kanıtlar ve bilgilerle isnat edilen fiilin özelliklerine göre disiplin soruşturmasının yapılmasına yahut disiplin soruşturmasının yapılmasına yer olmadığına karar verilir. Genel kurul tarafından disiplin soruşturması yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi halinde verilen karar ihbar olunan üyeye ve ihbarda bulunana tebliğ edilir.

Genel kurul tarafından disiplin soruşturmasının açılmasına karar verilmesi halinde ise soruşturma kurulunca olayla ilgili tüm kanıtlar ve bilgiler toplanır. Gereken kişiler yeminli bir şekilde dinlenir, iddia edilen tutum ve davranışlar bildirilerek ilgili yargı mensubu on beş günlük süreden az olmayacak şekilde tanınan süre zarfında savunmasını yapmak üzere davet edilir. Hakkında disiplin soruşturması yapılan ilgili yargı mensubu, savunma yapmasının istendiği zaman itibariyle, soruşturma dosyasını inceleme yetkisine sahiptir.

Soruşturma kurulu inceleme sonucunda, toplanan delillerle bilgileri içeren ve bunlara göre disiplin cezasının uygulanmasına yer olduğu veya olmadığı hususundaki görüşünü ihtiva eden bir rapor düzenleyip raporuyla eklerini genel kurula sunmak üzere başkanlığa takdim eder. Başkan ise soruşturma neticesini ilgili yargı mensubuna yazılı bir şekilde bildirir ve ilgili yargı mensubunu beş günlük süreden az olmayacak şekilde belirleyeceği süre zarfında genel kurul önünde sözlü veya yazılı savunma yapmaya davet eder.

Genel kurul tarafından disiplin soruşturmasının neticesinde soruşturmanın genişletilmesine, iddia edilen eylemin sabit görülmemesi halinde dosyanın işlemden kaldırılmasına veya eylemin sabit görülmesi halindeyse eyleme karşılık gelen kınama, uyarma veya üyelikten çekilmeye davet şeklinde düzenlenen disiplin cezalarından birinin uygulanmasına karar verir. Üyelikten çekilmeye davet disiplin cezasının tatbiki için genel kurulun üçte iki oy çoğunluğu gerekmektedir.

6216 sayılı Kanun m. 19'a göre disiplin cezasıyla alakalı genel kurul kararına yönelik ilgili yargı mensubunca, kararın tebliğ tarihi itibariyle on günlük süre zarfında genel kurula tekraren inceleme talebiyle müracaat edebilir. Genel kurul tarafından yapılacak tekraren inceleme neticesinde alınan karar ise kesindir. Bu yöndeki kesinlik idari yönden kesinlik anlamına gelir. Nitekim disiplin soruşturması sonucunda verilen karar niteliği itibariyle bir idari işlemdir. 2577 sayılı İYUK m. 7'ye göre disiplin soruşturması sürecindeki bütün işlemlere yönelik altmış günlük süre zarfında idari yargıda iptal davasının açılabilmesi mümkündür.

4.2.2. Yargıtay Üyeleriyle İlgili Belirlenen Disiplin Soruşturması

Yargıtay'da görev yapan üyeler ve başkan hakkındaki disiplin hükümleri Anayasa m. 140/3 ile 2797 S.K.'da düzenlenmiştir. 2797 S.K. m. 19'a göre Yargıtay'da görev yapan "Birinci Başkan, birinci başkanvekilleri, daire başkanları, daire üyeleri, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekili" hakkındaki disiplin kovuşturmasını icap ettiren fiilin ağırlığına göre "uyarma" yahut "görevden çekilmeye davet" şeklinde düzenlenen disiplin cezalarından biri uygulanır. Bu konudaki yetki Yargıtay Yüksek Disiplin Kurulu'na[209] verilmiştir.

2797 sayılı Kanun m. 43'e göre şikayet veya ihbar, soruşturmayı icap ettiren belirli bir konuyu içermezse işleme alınmaz. Birinci Başkanlık Kurulunca soruşturma neticesinde toplanan kanıtlar yeterli görülürse soruşturma dosyası raporla birlikte Yüksek Disiplin Kurulu'na sunulur, aksi halde işlem yapılmasına yer olmadığı yönünde kesin nitelikte karar verilir.

Tahkikat dosyasının Yüksek Disiplin Kurulu'na gönderilmesi akabinde başkan yahut üye lüzum görülmesi halinde konu ile alakalı deliller ile bilgileri toplayarak gerekli görülen kişileri yeminle dinler. Hakkında disiplin soruşturması yapılan ilgili yargı mensubu, tebliğ tarihi itibariyle on günlük süre zarfında yazılı savunmasını sunabileceği hususunda haberdar edilir. İlgili yargı mensubu disiplin soruşturması dosyasını soruşturmayı yürüten üyenin huzurunda inceleyebilir. Soruşturmanın tamamlanmasında ise görevli olan başkan yahut üye sonucu görüşüyle birlikte rapor şeklinde Yüksek Disiplin Kurulu'na takdim eder.

Hakkında disiplin soruşturması yapılan ilgili yargı mensubunun talebi ve Yüksek Disiplin Kurulu'nun münasip bulması durumunda ilgilinin kurul huzurunda dinlenmesine karar verilebilir. İlgili yargı mensubu talep ettiği takdirde avukatı aracılığıyla yazılı ve sözlü savunmasını sunabilir. Yüksek Disiplin Kurulu üyelerinin tam sayısıyla toplanır, kararlarını ise üçte iki oy çoğunluğuyla ve gizli oylamayla verir. Üçüncü oylama sırasında salt çoğunluk oyu karar verilebilmesi için yeterlidir. Soruşturmayı yürüten görevli üye veya başkan kurul toplantısına katılamaz, eksik kalan

[209]2797 S.K. m. 11: "Yüksek Disiplin Kurulu; Yargıtay Birinci Başkanı, birinci başkanvekillerinden kıdemli olanı, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ile altı hukuk ve üç ceza dairesi başkanları ve başkanlarının katılmadığı dairelerin beş üyesinden oluşur. Yüksek Disiplin Kurulunda ayrıca, Kurula asıl üye olarak katılmayan daire başkanları ile bunların dışındaki dairelerin birer üyesi yedek üye olarak bulunur."

üye ise yedek üyeyle tamamlanır. Yüksek Disiplin Kurulunca kanıtlar serbestçe değerlendirir.

Yüksek Disiplin Kurulunca verilen kararlara karşı tebliğ tarihi itibariyle on beş günlük süre zarfında Başkanlar Kurulu nezdinde itiraz edilebilir. Başkanlar Kurulu tarafından yapılan itirazın incelenmesine karara iştirak eden Yüksek Disiplin Kurulu üyeleri katılamaz. Katılamayan üyeler yerine o dairede görev yapan kıdemli üyeler katılır. İtiraz akabinde değerlendirme evrak üzerinden yapılır. İtirazın kabul görülmesi halinde ceza tamamen kaldırılır yahut değiştirilir. Başkanlar Kurulu tarafından itiraz üzerine yahut doğrudan verilen tüm kararlar kesin niteliktedir ve bu kararlara karşı farklı bir yargı merciine başvurulması mümkün değildir.

4.2.3. Danıştay Üyeleriyle İlgili Belirlenen Disiplin Soruşturması

Danıştay'da görev yapan üyeler ve başkan hakkındaki disiplin hükümleri Anayasa m. 140/3 ile 2575 S.K.'da düzenlenmiştir. 2575 S.K. m. 67'ye göre Danıştay'da görev yapan Başkan, başkanvekilleri, Başsavcı, daire başkanlarıyla daire üyelerinin hakimliğin şeref ve vakarıyla uygun olmayan yahut çalışmanın aksamasına neden olan tutum ve davranışlarının tespiti halinde haklarında 2575 sayılı Kanun gereğince disiplin kovuşturması yapılır. İsnat edilen tutum ve davranışların tespiti durumunda konunun Yüksek Disiplin Kurulu'na sunulması Başkanlık Kurulunca somut olaya göre değerlendirilir ve karara bağlanır.

2575 S.K. m. 69'a göre Danıştay Yüksek Disiplin Kurulu, toplanan kanıt ve bilgiler ile isnat edilen tutum ve davranışın özelliği dikkate alınarak disiplin kovuşturmasının yapılmasına yer olduğuna yahut yer olmadığına dair karar verir. Yüksek Disiplin Kurulu[210] tarafından disiplin kovuşturması yapılmasına karar verilirse, kurul dışında görev yapan daire başkanları ile üyeler içinden tercih edeceği üç kişiyi soruşturma yapma hususunda görevlendirir. Hakkında iddiada bulunulanların Yüksek

[210]2575 S.K. m. 20: "1. Yüksek Disiplin Kurulu, Danıştay Başkanının Başkanlığında her takvim yılı başında, Danıştay Genel Kurulunca her daireden seçilecek birer üye ile ikisi dava daireleri ve biri de idari daireler başkanları arasından seçilecek üç daire başkanından kurulur. Danıştay Başsavcısı Kurulun tabii üyesidir. 2. Kurula iki daire başkanı ve beş üye yedek olarak seçilir. 3. Kurul üye tam sayısı ile toplanır ve üçte iki oyçokluğu ile karar verir. 4. Kurul üyeliklerinde boşalma halinde, boşalan yer için en çok on gün içinde Genel Kurulca birinci fıkradaki esaslara göre yeniden seçim yapılır. 5. Kurulun yazı işlerini Genel Sekreter yürütür."

Disiplin Kurulu üyesi olması halinde, kurulun bu konudaki toplantılarına katılmaları mümkün değildir.

Soruşturma yapma konusunda görevlendirilen kişiler, ilgili yargı mensubuna isnat edilen tutum ve davranışları bildirerek savunmasını alırlar, gerekli görülen kişileri yeminle dinleyip olayla alakalı kanıtları ve bilgileri toplarlar. Soruşturmayı yürütenler soruşturma kapsamında toplanan kanıtlarla bilgileri ve bu doğrultuda disiplin cezasının uygulanmasına yer olduğu yahut olmadığı hususundaki görüşlerini içeren rapor hazırlayarak belgeleri hazırladıkları rapora eklerler.

Rapor hazırlandıktan sonra Yüksek Disiplin Kurulu'na sunulur. Soruşturmayı yürütenlerin kurula katılmaları mümkün değildir. Kurul başkanı, soruşturma neticesini ilgili yargı mensubuna yazılı bir şekilde bildirir ve beş günlük süreden az olmayacak şekilde belirleyeceği süre zarfında yazılı savunmasını sunmaya davet eder. Kurul, işi dosya üzerinden karara bağlar ve gerekmesi halinde soruşturmanın genişletilmesine dair karar verir. İlgili yargı mensubu disiplin soruşturması dosyasını raportör üyenin huzurunda inceleyebilir.

Yüksek Disiplin Kurulu tarafından iddia olunan fiilin sabit görülmemesi halinde dosyanın işlemden kaldırılmasına karar verilir. Kurulun fiili sabit görmesi halinde fiilin ağırlığı ve özelliğine göre ilgili yargı mensubu hakkında "uyarma" veya görev süresi dikkate alınarak "emekliliğini istemeye yahut istifaya davet" şeklindeki cezaların uygulanmasına karar verebilir. Kurul tarafından verilen kararın başkan hakkında olması durumunda vekili, başkan dışındakiler hakkında olması halindeyse başkan tarafından ilgili yargı mensubuna tebliğ edilir.

İlgili yargı mensubunun, Yüksek Disiplin Kurulunca verilen kararın tebliğ tarihi itibariyle on beş günlük süre zarfında verilen karara yönelik Danıştay nezdinde dava açma hakkı bulunmaktadır. Danıştay açılan davayı ilk derece mahkemesi sıfatıyla karara bağlar. Açılan bu dava, savunmanın yapıldığı yahut cevap süresinin dolduğu tarih itibariyle üç aylık sürede karara bağlanır. Adli tatil süresi ise hesaplamada dikkate alınmaz.

4.3. Disiplin Cezalarında Zamanaşımı

Zamanaşımı kavramı bir hakkın kazanılması yahut kaybedilmesi hususlarında kanunun belirlediği sürenin tamamlanması anlamına gelir. Disiplin hukukunda

zamanaşımı ise kanunda öngörülen sürenin dolması nedeniyle ilgili hakkında disiplin soruşturması başlatma veya disiplin cezası verme yetkisini sonlandıran usul hukukuna ilişkin bir kurumdur.

Disiplin hukukunda disiplin soruşturmasını başlatma zamanaşımı ve disiplin cezasına karar verme zamanaşımı olmak üzere iki tür zamanaşımı vardır. 2802 S.K. m. 72/2 uyarınca yer değiştirme ve meslekten çıkarma disiplin cezalarını icap ettiren fiiller dışında, bu Kanun'a göre disiplin soruşturması yapılmasını icap ettiren fiillerin işlendiği tarih itibariyle üç yıllık sürenin dolması halinde disiplin soruşturmasının açılması mümkün değildir. Burada disiplin soruşturmasına başlanılabilmesi için yer değiştirme ve meslekten çıkarma cezalarını icap ettiren fiiller hariç olmak üzere eylemin üzerinden üç yıl geçmemesi gerektiği düzenlenmiştir.

Aynı maddenin devamında ise disiplin cezasını icap ettiren fiilin işlendiği tarih itibariyle beş yıllık süre dolmuşsa disiplin cezasının uygulanamayacağı belirtilmiştir. Burada da yer değiştirme ve meslekten çıkarma cezalarını icap ettiren fiiller de kapsamda olmak üzere disiplin cezasına karar verilebilmesi için eylemin üzerinden beş yıl geçmemiş olma şartı aranmaktadır. 2802 sayılı Kanun m. 72/3'e göre disiplin cezasını icap ettiren eylemin aynı zamanda suç oluşturması, bu suç ile ilgili kanunda daha fazla zamanaşımı süresi belirlenmesi ve ceza soruşturma yahut kovuşturmasının açılması halinde ikinci fıkrada düzenlenen süre yerine bu süreler tatbik edilir.

HSK tarafından kovuşturma neticesinin beklenmesine dair karar verilen yargı mensupları hakkındaysa mahkemece verilen kararın kesinleştiği tarih itibariyle iki yıllık sürenin dolması halinde disiplin cezası uygulama yetkisi zamanaşımına uğrar. Disiplin soruşturmasına konu eylem ile ilgili adli yargıda zamanaşımı nedeniyle kovuşturmaya yer olmadığı kararı veya açılan dava ile ilgili düşme karar verilmesi, disiplin soruşturmasının yürütülmesine veya disiplin cezasının tatbikine engel olmaz. Ancak disiplin cezasının verilmesi, adli yargıdaki davada verilen mahkumiyet hükmüne tabiyse zamanaşımı bakımından kovuşturmaya yer olmadığına yahut dava açılmış ise davanın düşmesine karar verilmesi disiplin cezasının verilmesine engel olacaktır.

6216 S.K. m. 18/2'de disiplin soruşturmasına konu fiilin öğrenildiği tarih itibariyle bir yıllık sürenin geçmesi durumunda disiplin soruşturmasının açılamayacağı, fiilin işlendiği tarih itibariyle beş yıllık sürenin geçmesi halindeyse disiplin cezasının verilemeyeceği düzenlenmiştir. Fiilin aynı zamanda suç oluşturduğu durumlarda suç ile ilgili kanunda daha fazla zamanaşımı süresi öngörülür ve bu hususta ceza soruşturması

yahut kovuşturması yürütülürse suç ile ilgili belirlenen zamanaşımı süreleri uygulanır. Genel Kurul tarafından kovuşturma neticesinin beklenmesi halindeyse mahkemece verilen kararın kesinleştiği tarih itibariyle bir yıllık süre geçtikten sonra ceza tatbiki yetkisi zamanaşımına uğramaktadır.

2797 S.K. ve 2575 S.K.'da ise disiplin suçlarıyla cezaları konusunda zamanaşımına dair herhangi bir düzenleme mevcut değildir.

4.4. Disiplin Hukukunda Bir Alt Derece Ceza Uygulanması

Disiplin hukukunda amaç yalnızca ödetme değil aynı zamanda idari kurumların iç disiplinini temin etmektir. Bu nedenle hakkında disiplin cezası uygulanan yargı mensubunun eylemi işlediği tarihe kadar süregelen hizmet süresi, sicili ve mesleki faaliyetleri göz önünde bulundurulur. Birden çok disiplin suçunu işleyen yargı mensubu ile bir kez disiplin suçunu işleyen yargı mensubu arasında ayrım yapılması hakkaniyetin gereğidir.

2802 S.K. m. 70/2 gereğince disiplin suçunu ilk kez işleyen yargı mensuplarından önceki çalışmaları sırasında faaliyetleri müspet olan, tercihli yahut mümtazen yükselmeye layık görülen, iyi yahut çok iyi dereceli sicili olanlar ile ilgili meslekten çıkarma cezasını icap ettiren haller dışında uygulanacak cezalardan bir derece alt ceza tatbik edilebilir. Bu düzenlemeye göre bir alt derece cezanın uygulanabilmesi için disiplin suçunun ilk kez işlenmiş olması, eylemin meslekten çıkarma cezasını gerektirmemesi ve olumlu çalışmaları neticesinde tercihli veya mümtazen yükselmeye layık bulunması şartlarının bir arada olması gerekir. Bir alt derece cezanın uygulanması konusunda kanun metni disiplin kuruluna takdir yetkisi tanımıştır, uygulanması zorunlu değildir. Ancak verilen kararda bir alt derece cezanın uygulanmama gerekçesinin gösterilmesi gerekir.

Yüksek mahkemelerde görev yapan yargı mensupları hakkındaki disiplin hükümlerini düzenleyen 6216 S.K., 2575 S.K. ve 2797 S.K.'da disiplin cezalarında bir alt derece ceza tatbikine dair düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu konuda herhangi bir düzenleme olmamakla birlikte bir alt derece ceza uygulamasının yüksek mahkemelerde görev yapan başkan ve üyeler hakkında da şartların varlığı halinde uygulanması gerektiği kanaatindeyiz. Aksi durum eşitlik ilkesine aykırılık teşkil edecektir.

4.5. Disiplin Cezalarında Tekerrür

Tekerrür kavramı, anlam itibariyle "tekrarlama" manasına gelmektedir.[211] Tekerrür, önceden işlenilen bir suç nedeniyle kesinleşen hükümle mahkum edilmiş olan bir kişinin, bu mahkumiyetin kesinleşmesi akabinde kanunda belirlenen süre içinde yeniden bir suç işlemesi haline verilen isimdir. Burada ikinci kez suç işleyen kişiye mükerrir adı verilir. Disiplin hukuku yönünden tekerrür hükümlerinin uygulanabilmesi için ilgili yargı mensubu hakkında ilk eylemden dolayı hakkında yürütülen disiplin soruşturması neticesinde verilen cezanın kesinleşmiş olması ve kesinleştikten sonra disiplin suçunu oluşturan ikinci bir eylemin olması gerekir.

2802 S.K. m. 70/1 uyarınca sicilden silinmesi söz konusu olan disiplin cezasının tatbikine sebep olmuş bir fiil yahut davranışın, cezanın sicilden silinmesi hususunu düzenleyen 75. maddede belirtilen süre içerisinde tekrar edilmesi yahut aynı türden disiplin cezasını icap ettiren birden çok fiil yahut hareketin birlikte bulunması durumlarında bir derece ağır olan disiplin cezası uygulanır.

2802 sayılı Kanun m. 75'e göre hakkında yer değiştirme ve meslekten çıkarma cezaları dışında disiplin cezası uygulanan yargı mensupları; kınama, uyarma ve aylıktan kesme cezalarının kesinleşmesi itibariyle dört yıl; derece yükselmesini ve kademe ilerlemesini durdurma cezalarının kesinleşmesi itibariyle ise altı yıllık sürelerin geçmesi durumunda HSK'ya müracaat edip bu disiplin cezalarının sicillerinden çıkarılmasını talep edebilirler.

Tekerrür kurumu ile hedeflenen, uyulması icap eden düzen ve yasaklara uymama konusunda ısrarcı olan kamu görevlisi hakkında ağırlaştırılmış ceza uygulanmasıdır.[212] Tekerrürün uygulanabilmesi için, ilk disiplin cezasının kesinleşmesi, sicile işlenmesi ve sicilden silinme süresi dolmadan disiplin cezası verilen aynı eylemin tekrar işlenmesi gerekmektedir.[213]

Kanun maddesinde sicilden silinmesi mümkün olmayan meslekten çıkarma ve yer değiştirme cezaları tekerrür uygulamasının dışında tutulmuştur. Bir derece hafif ceza vermede idarenin takdir yetkisi bulunuyorken, tekerrür durumunda idare üst derece ceza vermek zorundadır. Disiplin cezalarında ayrıntılı açıklandığı üzere 2802 sayılı Kanun

[211]https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 12.02.2022). TDK'ya göre "tekrarlanma" anlamındadır.
[212]Eraslan, 2018, **a.g.k.,** 306.
[213]Kaymaz, 2021, **a.g.k.,** 82.

m. 69 ile yer değiştirme ve derece yükselmesinin durdurulması cezaları yönünden özel bir tekerrür düzenlemesi yapılmıştır.

Yüksek mahkemelerde görev yapan yargı mensupları hakkındaki disiplin hükümlerini düzenleyen 6216 S.K., 2575 S.K. ve 2797 S.K.'da tekerrürle alakalı düzenlemelere yer verilmemiştir. 2802 sayılı Kanun'da tekerrür düzenlenmesine rağmen yüksek mahkemelerin kanunlarında tekerrür kurumunun düzenlenmemesinin yargı mensupları arasındaki eşitlik ilkesine uygun olmadığı kanaatindeyiz.

4.6. Disiplin Cezalarında Fikri İçtima

İçtima kavramı Arapça kökenli olup "toplama, bir araya getirme" manasına gelir.[214] Fikri içtima aslen ceza hukukunun bir kurumudur. 5237 sayılı TCK m. 44'te düzenlenen fikri içtima; esasen, görünüşte, şekli yahut düşünsel manada birleşme anlamına gelmektedir. Söz konusu maddede işlediği bir eylemle birden çok farklı suçun meydana gelmesine neden olan kişinin bu suçlardan en ağır cezayı icap ettiren suç sebebiyle cezalandırılacağı düzenlenmiştir. Bu düzenleme kapsamında fikri içtima, bir eylemle kanunun birden fazla farklı düzenlemelerinin ihlali ve faile bunlardan en ağır cezanın uygulanması manasına gelir.

Disiplin hukuku yönünden fikri içtima, bir fiille birden çok ve farklı disiplin suçlarının işlenmesi durumudur. 2802 sayılı Kanun ile yüksek mahkeme kanunlarında disiplin hükümleri yönünden fikri içtima kurumu ile ilgili herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Uygulamada ve doktrinde, bir eylem ile birden fazla disiplin suçunu işleyen kişi hakkında en ağır cezayı icap ettiren hükmün tatbikinin gerektiği kabul edilmektedir.[215]

Fikri içtimanın uygulanabilmesi için bir fiille ihlal edilen farklı disiplin hükümleri arasında genel ve özel yahut eski ve yeni gibi herhangi bir ilişkinin olmaması ve disiplin suçlarıyla korunan hukuksal yararların birbirinden farklı olması gerekmektedir. Fikri içtima kapsamına giren disiplin suçlarından birinin affa uğraması yahut fiilin daha sonradan suç olmaktan çıkartılması halinde diğer disiplin suçundan dolayı öngörülen cezanın verilmesi gerekir.

[214]https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 06.03.2022).
[215]Danıştay 12. Dairesinin 23.11.2007 tarih ve 2005/4298 Esas ve 2007/5355 Karar sayılı kararı.

4.7. Disiplin Suç ve Cezalarına Karşı Başvuru Yolları

Anayasa m. 125'e göre idare tarafından yapılan tüm işlem ve eylemelere yönelik yargı yolu açıktır. Böylelikle idarenin hukuka uygun olmayan, keyfi fiil ve işlemlerine karşı idare edilenler korunarak yargı denetimi ile idarenin hukuka bağlılığı etkili bir biçimde sağlanmıştır. Anayasa'da belirtilen istisnalar haricinde idari işlem ve eylemlere yönelik yargı yolunun kapatılması mümkün değildir.

Anayasa m. 159'a göre HSK tarafından meslekten çıkarma disiplin cezası dışında verilen kararlara karşı yargı mercilerine başvurulamayacağı düzenlenmiştir. Ancak tüm disiplin cezaları yönünden idari başvuru yolları olan yeniden inceleme ve itiraz yoluna başvurulabilir. 2802 sayılı Kanun m. 73'e göre yargı mensupları ile ilgili uygulanan disiplin cezalarına dair kararın tebliğ tarihi itibariyle on günlük süre zarfında Adalet Bakanı yahut ilgililer kararın bir kez daha incelenmesini talep edebilir. Bu durumda kurul incelemesini yapar ve bir karar verir. Verilen karara yönelik ilgililer kararın tebliğ tarihi itibariyle on günlük süre zarfında itiraz edebilirler. İtiraz üzerine verilen kararlar ise kesin niteliktedir ve farklı bir merciye başvurulabilmesi mümkün değildir.

6087 sayılı Kanun m. 33'e göre de Genel Kurul tarafından ilk kez alınan kararlara yönelik, Başkan yahut ilgililer, tebliğ tarihi itibariyle on günlük süre içinde, Genel Kurul'dan tekraren inceleme isteminde bulunabilir; tekraren inceleme istemi üzerine verilen kararlar ise kesin niteliktedir. HSK dairelerinin kararlarına yönelik, Başkan yahut ilgililer, kararın tebliğ tarihi itibariyle on günlük süre zarfında kararı veren daireden tekraren inceleme isteminde bulunabilir. Dairelerin tekraren inceleme istemi üzerine verdiği kararlara yönelik, Başkan yahut ilgililer kararın tebliğ tarihi itibariyle on günlük süre zarfında, Genel Kurul'a itiraz yoluna başvurabilir ancak itiraz üzerine verilen kararlar kesin niteliktedir.

Disiplin soruşturması sonucunda verilen meslekten çıkarma kararlarına yönelik açılan iptal davaları Danıştay'da ilk derece mahkemesi olarak görülür ve bu davalar acele işlerden kabul edilir. İYUK m. 7/1'e göre Danıştay'da dava açma süresi altmış gündür. Meslekten çıkarma disiplin cezasına yönelik yargı yoluna başvurulmadan önce idari başvuru yollarının sonuçlanması gerekir. Aksi durumda doğrudan yargıya başvurulması halinde idari merci tecavüzü söz konusu olur ve başvuru incelenmek üzere HSK'na gönderilir. Yargıya başvurulan tarih de idareye başvuru tarihi sayılır.

Hukuk devletinde idarenin işlemlerinin hukuka uygunluğunun denetiminin sağlanması için en önemli şartlardan biri idare edilenlerin hak arama özgürlüğü bağlamında idari işlemlere karşı yargı yoluna başvurabilmesidir. Yargı mensupları hakkında meslekten çıkarma disiplin cezasına yönelik yargı yoluna başvuru hakkı tanınması önemli bir gelişme olmakla beraber kademe ilerlemesini durdurma, uyarma, yer değiştirme, derece yükselmesini durdurma, aylıktan kesme ve kınama disiplin cezalarına yönelik yargı yolunun açık olmamasının hak arama özgürlüğü ve hukuk devleti ilkeleriyle bağdaşmadığı kanaatindeyiz.

6216 S.K. uyarınca tatbik edilen disiplin cezalarına yönelik yeniden inceleme müracaatı üzerine verilen kararlar idari anlamda kesin niteliktedir. 6216 S.K.'da özel bir düzenleme söz konusu olmadığından İYUK m. 7'ye göre ilgili yargı mensubu disiplin soruşturmasındaki işlemlere karşı altmış günlük süre içinde dava açılabilir. Yine 6216 S.K.'da ayrıca düzenleme bulunmadığından genel hükümler uyarınca Ankara İdare Mahkemesi görevli ve yetkilidir.

2797 S.K. kapsamında uygulanan disiplin cezalarına yönelik ise yargı yoluna başvurmanın yanı sıra idari başvuruda da bulunmak mümkündür. 2797 S.K. m. 43'e göre ilgili yargı mensubu hakkında Yüksek Disiplin Kurulu tarafından uygulanan disiplin cezalarına yönelik kararın tebliğ tarihi itibariyle on beş günlük süre zarfında Başkanlar Kurulu'na müracaat edilebilir. Müracaat üzerine dosya üzerinden inceleme yapılır ve kesin nitelikte karar verilir. Başkanlar Kurulu'nun doğrudan yahut itiraz üzerine verdiği kararlara karşı yargı yolu kapalıdır. Disiplin sürecinde Yüksek Disiplin Kurulu tarafından verilen ve itiraz edilmeyen kararların yanı sıra Birinci Başkanlık Kurulu tarafından verilen kararlara karşı da yargı yolu açıktır. 2797 S.K.'da özel bir düzenleme söz konusu olmadığından İYUK m. 7'ye göre ilgili yargı mensubu disiplin soruşturmasındaki işlemlere karşı altmış günlük süre içinde dava açılabilir. Yine 2797 S.K.'da ayrıca düzenleme bulunmadığından genel hükümler uyarınca Ankara İdare Mahkemesi'nde dava açılabilmesi mümkündür.

2575 S.K. kapsamında uygulanan disiplin cezalarına yönelik de yargı yoluna başvurmanın yanı sıra idari başvuruda bulunmak mümkündür. 2575 S.K.'da disiplin sürecinde oluşturulan işlemlere yönelik idari başvuru yolu olduğuna dair aleni bir düzenleme bulunmuyor ise de oluşturulan işlemin geri alınması hususunda genel hükümler uyarınca talepte bulunulabilir. Disiplin dosyasının Yüksek Disiplin Kurulu'na sunulması yahut sunulması hususunda Başkanlık Kurulu tarafından verilen karara karşı

tebliğ tarihi itibariyle altmış günlük süre içinde ve Yüksek Disiplin Kurulu tarafından verilen kararlara karşı tebliğ tarihi itibariyle on beş gün içinde ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'da dava açılabilmesi mümkündür.

2802 S.K.'ya tabi yargı mensupları ile yüksek mahkemelerde görev yapan yargı mensupları hakkında yürütülen disiplin soruşturması sürecinde verilen kararlara karşı öngörülen süreler, başvuru yolları ve uygulamadaki farklılıklar yargı mensupları arasında eşitsizliğe neden olmaktadır.[216] Bu nedenle disiplin hukuku ile ilgili yargı mensuplarının tamamını kapsayacak müşterek bir disiplin mevzuatı ihdas edilmesi ve uygulanan tüm disiplin işlemlerine karşı Danıştay nezdinde dava açma olanağının getirilmesi gerektiği kanaatindeyiz.

[216]Yiğit ve Öztürk, 2020, **a.g.k.,** 126.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

İş ve işlemlerinde hukuk kurallarına bağlı olan, herkes için erişilebilir ve evrensel bir yargısal koruma temin eden hukuk devletlerinde yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkelerinin büyük önemi bulunmaktadır. Yargı bağımsızlığı kavramı, yargı erkinin fonksiyonunu ifa ettiği sırada bir tarafın doğrudan yahut dolaylı olarak müdahalesine maruz bırakılmamasını ifade ederken yargı tarafsızlığı kavramıysa yargı erkinin ihtilafla ilgili karar verirken taraflardan biri lehine yahut aleyhine herhangi olumsuz bir etki nedeniyle farklı davranılmamasını ifade eder.

Kamusal faaliyetleri icra eden kişilerin mevzuat doğrultusunda yerine getirmek zorunda oldukları birtakım ödev ve yükümlülükler bulunmaktadır. Kamusal faaliyetler denetlenerek faaliyetleri icra edenlerin hukuka aykırı eylemlerinden dolayı sorumlu tutulması hukuk devleti ilkesinin bir gereğidir. Türk hukukunda kamu hizmetleriyle alakalı kişilerin tümü hakkında geçerli olan müşterek bir disiplin mevzuatı olmamakla beraber her meslek veya statü mensubu kişiler ile ilgili farklı disiplin düzenlemeleri belirlenmiştir.

Demokratik toplumlarda yargı kurumuna olan güvenin sağlanması için yargı mensuplarının davranış ilkelerinin belirlenerek korunması gerekir. Vazifelerini ifa ederken olumlu veya olumsuz müdahalelere maruz bırakılmalarını önlemek maksadıyla yargı mensuplarına bazı ayrıcalık ve haklar tanınmıştır. Ayrıcalık ve haklar tanınması, imtiyaz sağlandığı yahut iş ve işlemlerde mutlak bir serbestliğe sahip olunduğu anlamına gelmez. Bu ayrıcalık ve haklar, toplum menfaati gözetilerek hukuk düzeninin belirlediği sınırlar içinde, mesleğin gereklerine uygun bir şekilde kullanılmalıdır.

Toplumsal düzenin temini, insan haklarının korunması ve adaletin tecellisi adına önemli bir kamu görevini ifa eden yargı mensuplarının görev süreleri boyunca işledikleri tüm eylemlerden dolayı hesap verebilme sorumluluğu bulunmaktadır. Yargı mensuplarının ehliyet, özen, mesleğe yaraşırlık ve dürüstlük gibi temel davranış ilkelerini ihlal etmeleri durumunda söz konusu ihlal ile ilgili soruşturma ve icap etmesi halinde müeyyide tatbiki gerekir. Bu bağlamda yargı mensuplarının iş ve işlemleriyle ilgili cezai, disiplin ve hukuki sorumlulukları bulunmaktadır. Yargı mensuplarının hesap verebilmesinin en önemli araçlarından birisi de disiplin soruşturmasıdır.

Yargı mensupları hakkında öngörülen disiplin hükümleri başta Anayasa olmak üzere 2802 S.K., 6087 S.K., 6216 S.K., 2797 S.K. ve 2575 S.K.'da düzenlenmiştir.

Yargı mensupları hakkında öngörülen yürürlükteki disiplin hükümlerinin dağınık olması, tabi olunan farklı kanunlara göre özlük hakları ve disiplin hükümleri yönünden farklı uygulamalar yapılması yargı mensupları arasında eşitsizliğe neden olmaktadır. Aynı eylemden dolayı disiplin yönünden soruşturulan yargı mensupları hakkında görev ifa edilen mahkemelere göre farklı disiplin cezalarının tatbik edilmesi toplum, yargı ve hukuk düzeninde sakıncalara sebebiyet vermektedir.

Yargı mensupları tarafından görev süresince hangi eylemler dolayısıyla neyle karşılaşılabileceğinin önceden bilinmesi hukuki öngörülebilirlik için önemli bir güvencedir. Disiplin suçunu oluşturduğu belirtilen eylemlerin tanımındaki soyut ve içeriği belirsiz kavramlar disiplin kuruluna geniş bir takdir yetkisi imkanı sağlamakta ve ilgili yargı mensubunun herhangi bir isnat karşısında savunmasız kalmasına neden olmaktadır. Yargı bağımsızlığının, hukuki güvenliğin, hukuki öngörülebilirliğin, mesleki ahlak ve onurun daha iyi muhafaza edilebilmesi maksadıyla yargı mensupları hakkında öngörülen disiplin hükümlerinin somut, açık, anlaşılır, sınırları belirli, kazuistik bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Anayasa'da yargı mensupları hakkında öngörülecek disiplin suç ve cezaları ile ilgili kanunilik ilkesi benimsenmiştir. Hukuk sistemimizde yargı mensupları hakkında öngörülen disiplin cezalarında kanunilik ilkesi geçerli olduğundan disiplin cezalarının kıyas yoluyla genişletilmesi yahut daraltılması mümkün değildir. Ancak disiplin suçlarında kanunilik ilkesi geçerli olmadığından disiplin suçları yönünden kıyas mümkündür. Bu durum hakimlik ve savcılık teminatı ile yargı bağımsızlığını olumsuz yönde etkilemektedir.

Yargı mensupları hakkında meslekten çıkarma disiplin cezası dışında HSK tarafından uygulanan diğer disiplin cezalarına yönelik yargı yolu açık değildir. Yargı mensupları hakkında yürütülen disiplin soruşturmaları sonucunda verilen disiplin cezalarının tümüne karşı yargısal denetim yolunun açık olmaması yalnızca yargının işleyişi açısından değil aynı zamanda toplum nazarında da önem arz etmektedir. Nitekim disiplin hükümlerinin öngörülmesindeki amaç toplumun yargıya olan güveninin sağlanmasıdır.

Yargı mensupları ile ilgili yürütülen disiplin soruşturmalarında disiplin kurulu tarafından hangi süre zarfında karar verileceğine dair herhangi bir bağlayıcı düzenleme bulunmamaktadır. Hakkında disiplin soruşturması yürütülen ilgili yargı mensubunun görevini ifa ederken etki ve baskı altında tutulmasını önlemek maksadıyla disiplin

mevzuatında usul ve işlemlerin tamamlanması halinde disiplin kurulunca kararın belirli bir süre zarfında verilmesi gerektiği yönünde bağlayıcı düzenleme bulunmalıdır.

Çalışmamız kapsamında yargı mensuplarına tanınan hak ve yükümlülüklere değinilerek görev süresince işlenilen eylemlerin disiplin sorumluluğunu gerektirmesi halinde disiplin cezalarının tespiti, tayini, tatbiki ve bu yaptırımlara yönelik başvuru yolları anlatılmaya çalışılmıştır. Eksikliklere ilişkin tespitlerle alakalı çözüm önerisi olarak kanaatimizce yargı mensupları hakkında öngörülen disiplin hükümlerinde kanunilik ilkesi, şüpheden sanık yararlanır ilkesi, eşitlik ilkesi gibi hukukun genel ilkeleri istisnasız bir şekilde tatbik edilmelidir. Bu doğrultuda kıyasa imkan veren ve disiplin kuruluna geniş bir takdir yetkisi tanıyan soyut, içeriği belirsiz tüm düzenlemeler ilgili kanun metinlerinden çıkartılmalıdır.

Yargı mensupları hakkında aynı eylem nedeniyle farklı disiplin yaptırımları öngörülmemelidir. Yargı mensupları ile ilgili yapılan ihbar ve şikayetlerin asılsız olduğunun anlaşılması halinde ihbarda bulunan veya şikayetçi aleyhine katı yaptırımlar öngörülmelidir. Yargı mensupları hakkında yürütülecek disiplin soruşturmalarında savunma için tanınan süreler diğer kanunlarla uyumlu bir şekilde uzatılmalıdır. Disiplin kurulunun kararını belirli bir süre içinde vermesi gerektiği yönünde bağlayıcı düzenleme getirilmelidir. Yargı mensupları hakkında tatbik edilecek tüm disiplin cezalarına karşı yargı yolu açılmalı ve bu davalar Danıştay'da ilk derece mahkemesi sıfatıyla görülmelidir. Türk hukuk düzeninde doktrinde de savunulduğu üzere[217] görev ifa edilen mahkeme yahut kurum ayrımı yapılmaksızın yargı mensuplarının tümü için geçerli olacak müşterek bir disiplin mevzuatı ihdas edilmelidir.

[217]Eraslan, 2018, **a.g.k.,** 324.

KAYNAKÇA

Kitaplar, Makaleler, Yayımlanmamış Doktora ve Yüksek Lisans Tezleri

Akcan, R. ve Kaya, C. (2010). Medeni ve idari yargıda hakimin davaya bakmaktan yasaklılığı ve reddi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 68 (1-2), 171-196.

Akıl, A. (2013). Hukukun genel ilkeleri ve hukukun gelişimine etkisi. Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi, 7 (3-4), s. 385-423.

Albayrak, M. (2008). Şikayete tabi suçların özellikleri ve bu suçlara bağlanan hukuki sonuçlar. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 77 (1), s. 281-306.

Aslan, M. Y. (2009). İdari yaptırımlar. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 85 (1), 173-188.

Atay, E. E. (2013). Yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı ilkesi ışığında Danıştay. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 17 (1-2), 1129-1154.

Aygün Eşitli, E. (2013). Suçların ve cezaların kanuniliği ilkesi. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 1 (104), 225-246.

Baş, E. (2016). Hakimlerin ve savcıların disiplin yönünden soruşturulmaları ve işledikleri suçlar nedeniyle yargılanmaları. Ankara Barosu Dergisi, 1 (3), 265-359.

Bilge, N. (1965). Medeni yargılama hukuku dersleri. (6. Baskı), Ankara: Ajans Türk Matbaacılık.

Boz, S. S. (2017). Memur disiplin hukukuna hakim olan temel ilkeler. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 25 (2), 15-41.

Canoğlu, V. C. (2018). Disiplin soruşturmasında delil ve ispat. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 138 (1), 231-272.

Centel, N. (1996). Ceza muhakemesi hukukunda hakimin tarafsızlığı. (1. Baskı), İstanbul: Kazancı Yayınları.

Çiftçioğlu, C. T. (2012). 2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanununa göre hakim ve savcıların disiplin soruşturmaları. Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 13 (1), 127-157.

Eraslan, Y. (2018). Türk hukukunda yargı mensuplarının disiplin sorumluluğu. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ercan, İ. (2016). Ceza hukuku genel hükümler. (12. Baskı), İstanbul: Kuram Yayınevi.

Ercan, İ. (2008). Hakim ve savcıların disiplin sorumluluğu. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erdoğan, E. ve Üçüncü, S. H. (2020). Bilirkişilik kurumu ve bilirkişi raporunun delil değerine ilişkin bazı sorunlar. Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 10 (1), 354-387.

Ergün, H. (2018). Hakim ve savcıların disiplin sorumluluğu. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Eskiler, S. (2020). Hakim ve savcıların disiplin, cezai ve hukuki sorumlulukları. (1. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.

Gündüz, F. E. (2019). Hukuka aykırı elde edilmiş delillerin disiplin hukukunda kullanılması. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Dergisi, 4 (1), 89-114.

Gündüz, F. E. (2017). İdari yaptırımların zaman bakımından uygulanması. Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, 8 (32), 33-59.

Güneşleyici, Ş. (2010). İdare hukukunda memurların disiplin soruşturması. Yayımlanmamış Yüksek Tezi. Kayseri: Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hatipoğlu, M. (2019). Kamu görevlilerine disiplin cezalarının uygulanmasında ölçülülük ilkesi. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 143 (1), 181-220.

Hatipoğlu, M. ve Sarıcalar, A. C. (2020). Memur disiplin işlemlerinde amaç unsuru. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 28 (2), 675-711.

Kaymaz, G. (2021). Hakim ve savcıların disiplin sorumluluğu. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacı Bayramı Veli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kunter, N., Yenisey, F. ve Nuhoğlu, A. (2008). Muhakeme hukuku dalı olarak ceza muhakemesi hukuku. (16. Baskı), İstanbul: Beta Yayınevi.

Küçük, Ç. M. (2021). Kanunilik ilkesinin memur disiplin hukukunda uygulanabilirliği. Yıldırım Beyazıt Hukuk Dergisi, 1 (2), 129-174.

Metin, Y. (2017). Temel hakların sınırlandırılması ve ölçülülük: ölçülülük ilkesi evrensel bir anayasal ilke midir?. Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 7 (1), 1-74.

Orman, H. (2011). Memur disiplin hukukunun genel ilkeleri. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Kültür Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Osmanoğlu, M. K. (2010). Ceza hukukunda geriye yürüme yasağı. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 14 (3-4), s. 89-116.

Özdiler Küçük, E. (2014). Vergi suçlarında masumiyet karinesi. İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 5 (2), 195-208.

Özen, M. (2010). Non bis in idem (aynı fiilden dolayı iki kez yargılama olmaz) ilkesi. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 16 (1), 389-417.

Özgenç, İ. (2018). Türk ceza hukuku genel hükümler. (14. Baskı), Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Özkul, F. (2016). Anayasalarımızda yargının bağımsızlığı ve tarafsızlığı. Ankara Barosu Dergisi, 1 (3), 199-263.

Öztürk, İ. ve Sümer, A. E. (2021). Anayasa Mahkemesi kararları ışığında yükseköğretim öğrencileri disiplin rejiminin suçta ve cezada kanunilik ilkesi bakımından değerlendirilmesi. Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, 27 (2), 1039-1065.

Sağlam, M. (2003). Türk personel hukukunda disiplin suç ve cezalarına ilişkin esaslar ve uygulaması. (1. Baskı), Ankara: Mahalli İdareler Derneği Yayını.

Sancaktar, O. (2007). Memur hukuku. (1. Baskı), Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Sarıcaoğlu, E. ve Arıkan, A. (2021). Gerçek olmayan geçmişe yürüme v.s. haklı beklentilerin korunması ilkesi: 7194 sayılı kanun örneği üzerinden bir değerlendirme. Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 29 (2), 1501-1540.

Sever, Ö. (2007). Hakim bağımsızlığı ve savcılık teminatı. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Taşır, A. (2017). Sayıştay'ın anayasal konumu üzerinde tartışmalar. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 133 (1), 81-96.

Tuğan, E. N. ve Ömürgönülşen, U. (2020). Türkiye'de yargı etiği ilkeleri üzerine bir inceleme. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24 (Aralık Özel Sayı), 85-100.

Uğur, H. (2013). Suçların ihbarı ve ihbarcıların korunması. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 108 (1), 383-406.

Yayla, M. (2013). Ceza yargılamasında ispat için yenilmesi gereken şüphe; Türkiye ve Amerika Birleşik Devletleri sistemlerinin incelenmesi. Ankara Barosu Dergisi, 1 (3), s. 289-313.

Yiğit, U. ve Öztürk, İ. (2020). Yargı hukuku. (1. Baskı), Ankara: Adalet Yayınevi.

Zor, B. V. (2021). Disiplin hukukunda uygulanan idari usul ilkeleri. Türkiye Barolar Birliği Dergisi, 155 (1), 331-377.

Kararlar

AYM. 24.07.2019 T., 2017/16 E., 2019/64 K.

AYM. 13.11.2014 T., 2014/172 E., 2014/170 K.

AYM. 28.02.2013 T., 2011/21 E., 2013/36 K.

AYM. 28.04.2011 T., 2009/39 E., 2011/68 K.

Danıştay 2. D. 24.02.2022 T., 2021/18995 E., 2022/855 K.

Danıştay 5. D. 27.12.2021 T., 2018/3572 E., 2021/4756 K.

Danıştay 5. D. 14.12.2021 T., 2019/896 E., 2021/4560 K.

Danıştay 5. D. 17.06.2021 T., 2019/492 E., 2021/2069 K.

Danıştay 5. D. 30.11.2020 T., 2018/4703 E., 2020/5481 K.

Danıştay 5. D. 26.10.2020 T., 2018/2728 E., 2020/4699 K.

Danıştay 5. D. 06.05.2019 T., 2016/27191 E., 2019/3230 K.

Danıştay 5. D. 08.11.2018 T., 2017/5434 E., 2018/17373 K.

Danıştay 5. D. 17.04.2018 T., 2026/22415 E., 2018/13515 K.

Danıştay 8. D. 28.12.2021 T., 2020/5930 E., 2021/6931 K.

Danıştay 8. D. 28.12.2021 T., 2020/5808 E., 2021/6930 K.

Danıştay 8. D. 28.12.2021 T., 2020/4114 E., 2021/6927 K.

Danıştay 8. D. 06.10.2020 T., 2016/11375 E., 2020/4060 K.

Danıştay 10. D. 09.05.2014 T., 2011/10638 E., 2014/3586 K.

Danıştay 10. D. 14.04.2011 T., 2018/1793 E., 2019/6182 K.

Danıştay 12. D. 22.03.2022 T., 2018/1899 E., 2022/1347 K.

Danıştay 12. D. 17.06.2021 T., 2019/7235 E., 2021/4022 K.

Danıştay 12. D. 11.10.2018 T., 2016/7794 E., 2018/3998 K.

Danıştay 12. D. 15.05.2013 T., 2012/9185 E., 2013/3954 K.

Danıştay 12. D. 09.03.2013 T., 2012/5097 E., 2013/7050 K.

Danıştay 12. D. 23.11.2007 T., 2005/4298 E., 2007/5355 K.

Danıştay 16. D. 08.06.2016 T., 2015/15655 E., 2021/1822 K.

DİDDK. 24.01.2022 T., 2021/1022 E., 2022/34 K.

DİDDK. 11.02.2016 T., 2015/1788 E., 2016/220 K.

DİDDK. 27.01.2014 T., 2013/727 YD İtiraz No K.

HSK 2. D. 26.03.2013 T., 2012/361 E., 2013/276 K.

HSK 2. D. 12.04.2011 T., 2010/7 E., 2010/115 K.

YCGK. 02.11.2021 T., 2021/(Kapatılan)14-140 E., 2021/602 K.

İnternet Kaynakları

htpp-1: https://sozluk.gov.tr/ (Erişim Tarihi: 06.10.2021)

htpp-2: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/4a92e0cc-e94b-4912-aaf9-5dfc5b885e98.pdf (Erişim Tarihi: 15.10.2021)

htpp-3: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/4a92e0cc-e94b-4912-aaf9-5dfc5b885e98.pdf (Erişim Tarihi: 17.10.2021)

htpp-4: https://rayp.adalet.gov.tr/Resimler/1/dosya/etik-bildirge.pdf (Erişim Tarihi: 16.10.2021)

htpp-5: https://www.yargitay.gov.tr/documents/YargiEtigiIlkeleri.pdf (Erişim Tarihi: 16.10.2021)

htpp-6: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/3ec845b8-f5a0-4ca7-a1a8-d771a432cbfe.pdf (Erişim Tarihi: 25.10.2021)

htpp-7: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/664798a3-c960-4c50-9bd9-320fef946c49.pdf (Erişim Tarihi: 30.10.2021)

htpp-8: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/7752c58a-ee08-438e-a1ad-c5fbf360d9e1.pdf (Erişim Tarihi: 02.11.2021)

htpp-9: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/01876bd1-25e4-4072-b637-e2a10a5c9ed5.pdf (Erişim Tarihi: 04.11.2021)

htpp-10: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/10807abf-1d6e-41c8-9834-c3c74249b20c.pdf (Erişim Tarihi: 05.11.2021)

htpp-11: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/9ebe9810-7b53-455a-849d-fed4b2dd06e7.pdf (Erişim Tarihi: 05.11.2021)

htpp-12: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/f3bb0f13-9cbe-404c-9002-a4c158a494ca.pdf (Erişim Tarihi: 10.11.2021)

htpp-13: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/df650ccd-c858-4664-b64a-0dfb3f1347e0.pdf (Erişim Tarihi: 15.11.2021)

htpp-14: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/702c857c-2f6e-4489-960f-0f7550020fc2.pdf (Erişim Tarihi: 18.11.2021)

htpp-15: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/31e4a1fa-26da-4d3c-8089-6786f54fb7e6.pdf (Erişim Tarihi: 20.11.2021)

htpp-16: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/62afd9c7-6f0f-43e6-b9e3-55e6f9be8adb.pdf (Erişim Tarihi: 25.11.2021)

htpp-17: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/84828c3d-8183-4c54-8f77-5267a8cdcdd1.pdf (Erişim Tarihi: 26.11.2021)

htpp-18: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/b3deba2b-8357-4a54-90b7-684717794d63.pdf (Erişim Tarihi: 28.11.2021)

htpp-19: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/14005204-4d40-4885-829f-0f31a3fb5727.pdf (Erişim Tarihi: 30.11.2021)

htpp-20: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/77a2aa32-130f-4039-99fe-8f95ee19251f.pdf (Erişim Tarihi: 01.12.2021)

htpp-21: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/dd5ef57f-620d-43b4-8dc9-44aca256e2e9.pdf (Erişim Tarihi: 05.12.2021)

htpp-22: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/bd12e2d8-6524-419b-aa2a-a119ed7e4e1c.pdf (Erişim Tarihi: 05.12.2021)

htpp-23: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/68d34478-6322-46ca-a638-cc088e2121cb.pdf (Erişim Tarihi: 10.12.2021)

htpp-24: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/baf10a1e-ff5a-4645-8933-3736eb871103.pdf (Erişim Tarihi: 11.12.2021)

htpp-25: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/64456126-7d45-42c8-b7bd-3c52f0844de7.pdf (Erişim Tarihi: 15.12.2021)

htpp-26: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/1cb1756c-6d9c-4925-acaf-e88220a80387.pdf (Erişim Tarihi: 25.12.2021)

htpp-27: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/c55fe0b0-e2f7-4e10-8ba0-b2eba17bbef8.pdf (Erişim Tarihi: 05.01.2022)

htpp-28: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/186593af-ad37-4af3-9429-a04e12f1a66b.pdf (Erişim Tarihi: 25.01.2022)

htpp-29: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/50cd1c75-ae17-4d1a-9611-6dd4231f1b59.pdf (Erişim Tarihi: 18.01.2022)

htpp-30: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/f90d949c-e587-4a07-bdae-516de756da99.pdf (Erişim Tarihi: 03.02.2022)

htpp-31: https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/a13933a3-d473-4a8e-8b06-126972ee0d7c.pdf (Erişim Tarihi: 07.02.2022)

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı	Yunus Görkem TOPRAK
E-Posta	grkmm56@hotmail.com

Eğitim	
Lisans	2016, Ankara Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Hukuk